

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Mateu

Tatá vi'i Jesucristu

(Lc. 3:23-38)

1 Xu'u é Mateú u ne, i'a kaka'án u iña táta vi'i Jesucristu, i'xá ika Dāvii, i'xá ika Ābraan.

²Xíō i'xá Abraan é nani Īsaa; xíō i'xá Isaa é nani Jācoo; xíō i'xá Jacoo é nani Jūdaa; xíō ení ña di.

³Xíō i'xá Judaa é nani Fare ní Zara (di'i ñā ne, Tamaa nani ñā); xíō i'xá Fare é nani Ēruun; xíō i'xá Eruun é nani Āraan; ⁴xíō i'xá Araan é nani Aminādaa; xíō i'xá Aminadaa é nani Nāsuun; xíō i'xá Nasuun é nani Sālmun; ⁵xíō i'xá Salmun é nani Boó (di'i ñā né, Raa nani ñā); xíō i'xá Boo é nani Ōbeé (di'i ñā né, Ruu nani ñā); xíō i'xá Obee é nani Isāii; ⁶xíō i'xá Isaii é nani Dāvii, ña e kúvi rei. Ēni vi'i rei Davií san ni ñadī'i kíi, ñadī'í Uriá, ne, xíō i'xá ña é nani Salāmun.

⁷Xíō i'xá Salamun é nani Robōaan; xíō i'xá Roboan é nani Ābia; xíō i'xá Abia é nani Asa; ⁸xíō i'xá Asa é nani Josāfaa; xíō i'xá Josafaa é nani Jōraan; xíō i'xá Joraan é nani Ūzia; ⁹xíō i'xá Uzia é nani Jōtaan; xíō i'xá Jotaan é nani Ācaa; xíō i'xá Acaa é nani

Ezēquia; ¹⁰xíō i'xá Ezequia é nani Manāsee; xíō i'xá Manasee é nani Āmuun; xíō i'xá Amuun é nani Jōsia; ¹¹xíō ūun i'xá Josia é nani Jecōniá ne, xíō ení ña di. Ntoo ña ntuvi dá xee ñá'a, ña ñuú Babiloniá san ne, kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú ña kān é nantō'o ña ña.

¹²Dā rkontūvi xíō i'xá Jeconia é nani Salátiee; xíō i'xá Salatíee é nani Zorobābee; ¹³xíō i'xá Zorobabee é nani Abiūu; xíō i'xá Abiūu é nani Eliāquiin; xíō i'xá Eliāquiin é nani Āsoo; ¹⁴xíō i'xá Asoo é nani Sādo; xíō i'xá Sadoo é nani Āquiin; xíō i'xá Aquiin é nani Eliūu; ¹⁵xíō i'xá Eliūu é nani Lāzaa; xíō i'xá Lazaa é nani Mātaan; xíō i'xá Mataan é nani Jācoo; ¹⁶xíō i'xá Jacoo é nani Jōsee, divi xīi Maríā. Maríā sán ne, di'i Jēsuú, divi ñā é kāka'an o é Cristu, ña é taxnuu Xuva kō.

¹⁷Xíō ūxkimi úvata ñā nté Abraan un tsi nté Davii. Xíō tuku uxkimi úvata ñā nté Davii un tsi da nté kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú Babiloniá ne, xíō tuku uxkimi úvata ñā un tsi da nté ntūvi e káku Cristú san.

Dā káku Jesucristu

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Dukuan ō kúvi da káku Jesucristu: Maríá, di'i Jēsuú ne, e xé'e ñā xu'u ñā e tánta'a ñā ni Jōsee ne, ntá tsi di'na dá kuntoo ni'i tā'an ñā ne, kūtuni ñā tsí ñu'u i'xá ñā kuenta iña Espíritū Sántū san. ¹⁹Dōo va'á ñā'a xii ñā Joseé san. Ñā ni ntío ñā é ká'an kíní ñā'a san iña Maríá. Dukuān né, dē kuení ñā é diin diin tsi naxtuví mii ñā ñā. ²⁰Ntá tsi da nii kadē kuení ñā ne, xé'e ūun ánje Xuva kō ñuu éni kán, kaka'an ñā:

—Jōsee, i'xá ika Dāvii, ñá ku u'vī o é nāki'in Maríá é kuvi ñā ñadī'i o, tsí i'xa é nakāku ñā ne, ñu'u kuenta iña Espíritū Sántū san. ²¹Nakāku ñā uun i'xa tíi ne, xntéén divi í é Jēsuu, tsí divi ñā é nakakū ñá ñā ñuú ñā, ñā é iō kuetsí i —ka'an ánjē san.

²²Un ntí'i sá'a kúvi vata koo é kūntaa é kākā'an ñā é ka'án naa Xuva ko:

²³Ku'un i'xá uun ñadī'i kuetsí, ñā é vāta kiní ñatíi ne, nakāku ñā uun i'xa tii é kunani ñā Emānuee, ka'an ñā. Emanueé ne, kani tú'un: Xuva kō nuu mé'ñu ñā kō.

²⁴Dā ntóto Joseé ne, dē ntaa ñá vatā ó kaka'an ánje Xuva kō san. Nāki'i ñá ñadī'i ñā, ²⁵ntá tsi ñā ni kántoo ni'i tā'an ñā da nté ita ntí'xin ntuvi e káku i'xá ñā. Xntēē ñá divi í é Jēsuu.

Dā ixkoto ní'ni ñā e dóo ki'in iní í san Jesuu

2 Kāku Jesuu ñuú Beleen ntuvi dá inúu rei Heróde ñuú tsikan.

Kidāā né, ēka ñā e dóo ki'in iní í san ñuú e dóo ikā ne, xé'e ñā ñuú Jerusaleen. ²Ntátsix'e'e ñā:

—¿Mí'i ntu tūvī rei iña ñá Israee, ñā é dā ve káku san? Iní nti kímí e kéne e tá'xi kuenta iña ñá nte ñuú nti kán. Dukuān é vē'xí nti é kunūu iní nti ñā —ka'an ñā.

³Dā téku rei Heróde sán ne, dōo dé kuení ñā, ni ūn ntíi ntíi ñā ñuú Jerusaleen. ⁴Kāna ñā un ntíi ntíi tó'ō dutú san nī mastrú leí san, tsix'e'e ñā ñā:

—¿Mí'i ntu káku ñá naní Cristu, ñā táxnuu Xuva kō? —ka'an ñā.

⁵Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñuú Beleen é kāduku ntée ñuú Judea, tsí kuan ō ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā:

⁶Divin, ñuú Beleen é tūvín ñuú Judaa, ka'nun vata ntáa é un ntíi ntíi ñuú na'nu mí ntoo ñā ntádē kú'vé ñuú Judaa.

Ntá tsi díi díi ka kuiko ñu'u ñā'a o, tsí nte ñuú o kan vē'xí uun ñā'a, ñā kada kú'vé iña ñā'a ko, ñá Israee san.

Kuan ō ka'an ñā —ka'an ñá'a san.

⁷Kidāā né, kāna xu'u Heróde ñā dóo ki'in iní í san, tsix'e'e ñā ñā nee ntúvi nti'xe é kii díto kímí san. ⁸Kidāā né, taxnúu ñā ñā ñuú Beleen san, kaka'an ñā:

—Kue'ēn ntó, nantuku vā'á nto i'xá san. Te nāni'i nto í ne, taxnúu nto tú'ūn vata koo é kikunúu ini kó i di —ka'an ñā.

⁹Dā téku ñā é kākā'án reí san ne, kué'ēn ká ñā. Iní ñā tsí divi kímí e ínī ñā ñuú ñā kán né, odo nūu nuu

ña, kué'ēn da nté xee mí tuví i'xá san. ¹⁰Dā íni ña kímī sán ne, ñá tē nté kaa diní ña. ¹¹Dá kúkí'vi ña má vi'i kán né, íni ña i'xá san ni ñi'í i Māría ne, ínchiti ña mí tuví ne, ínūu iní ña i. Nākaán ña etun ñá ne, xé'le ña i'xá san doméni e kúvi oro, ni kútú, nī cho'o vídin e dóo nuu á'vi. ¹²Kidáā ne, xé'le Xuva ko ūun xéni é kākā'an é ña ku ntiko koó ña mí tuví Heródē. Dukuān ne, tuku itsi kunú'u ña.

Dá kué'en Jéssu űuú Egíto

¹³Dā kunú'u ña ne, iní Josee ánje Xuva kō űuu éni kán. Ka'an ánje san:

—Nakuntítsin, ki'in i'xá san ni ñi'í i né, kue'en náne'en űuú Egíto. Ikan kuntōo nto da nté ká'án u ni ō. Tsí ki'xi rei Heródē é nantuku ña i'xá san é ka'nī ñá i —ka'an ña.

¹⁴Nákuntítsi ña ne, kī'i ña i'xá san ni ñi'í i, kue'en ní'i ña ña űuú Egíto, kuān te niñu. ¹⁵Ikān tsi kantóo ña dā nté xi'i Heródē san. Sá'ā kúvi vata koo é kúntaa é kākā'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko nte kídaā: “Nté űuu Egíto nákaná u i'xá ko”, ka'an ña.

Dā táxnuu Heródē é kúvi ntí'í i'xa tíi san

¹⁶Dā kútuni Heródē tsí ña ni de ntáa ña dóo ki'in iní í san ne, kúdiin kué'en ña. Taxnúu ña sntadun é ka'nī ñá un ntíí ntí'í i'xa tii é ntoo űuú Beleén, ni űuu é ntoo etsin ikān, i'xa é ió uvi kuia í, ō é díi ka kuetsi, vata ō ita ntí'xin ntuvi é ka'an ña dóo ki'in iní í san. ¹⁷Kidáā né, kúntaa vata ō ka'an ña é ka'án naa Xuva ko nte éma tsi, ñá nani Jerēmia:

¹⁸Dítō un tsi nte űuú Ramaa ntákachu'u ntáa ña, ntaéku ña. Un ntíí ntí'í ñadí'í Israeé ne, ntaéku nteé ña i'xá ña.

Ña ni ntío ña ntuka'nu iní ña, tsí é xi'i ntí'í i'xá ña, ka'an ña.

¹⁹Ntá tsi dā xi'i Heródē ne, kēni Josee é xee uun ánje Xuva kō, kaka'an ña:

²⁰—Nakuntítsin, ki'in i'xá san ni ñi'í i, kunú'u nto űuú Israeé, tsí e xí'i ña é ncho ka'ní i'xá san —ka'an ña.

²¹Nákuntítsi ña ne, kī'i ña i'xá san ni ñi'í i ne, dá kunú'u ña űuú Israeé. ²²Ntá tsi dā téku ña é ñi'í tsi i'xá Heródē, ñá nani Arquēlau, nakunúu ña naa ñá ne, ú'vi ña é ntiko koó ña. Kútuni ña űuu éni kán ne, da díta ña itsi űuú Galilea. ²³Kué'en ña, kúkuntóo ña űuu é nani Nazáree. Dukuan ō kúntaa é kākā'an ña é ka'án naa Xuva ko kídaā: “Ka'an ñá'a san tsí nazarenu ña”, ka'an ña.

Dá kākā'an ntódo Juaan Bautista űuu itsí kán

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Ntuvi tsikán ne, xée Juaan Baütista űuu itsi é nani Jüdea, kaka'an ntódo ña, ²kaka'an ña: —iNativi iní nto, tsí e xée etsin ntuvi é ki'xi Xuva ko, kixkadá kú'vē ña! —ka'an ña.

³Ña é ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Isáiá ne, kaka'an ñá iná Juaán san dá kākā'an ña:

Dítō tatsin úun ña'a, ña e dóo ntii kākā'an űuu itsí kán: “Nakōo tú'vē ntó itsi Xuva kō; Ntántaa ntó itsi ña”, ka'an ña, ka'an Ísaiá san.

⁴Ínū Juaán san doo e kúvi idi kameu. Nii í'xi ña ne, ñii kúvi dī. Skuntí ini é'xi ña ne, ini xi'i ñá ntudin ñuñu. ⁵Un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo ñuú Jerusaleén ni ñúú Judeá, ni ūn ntíí ntíí ñuu é ntoo etsin nú ntute ka'nu é nani Jordaán ne, kué'en ñā mí nuu Juaán san. ⁶Natīvi iní ña kuétsi ñā ne, da ítsi ntute ña nta'a Juaán san nú ntute ka'nu san.

⁷Ntá tsi dā ini Juaán san tsí tītín ñā fariseú san nī ña saduceú san xée ñā é kútsi ntute ña ne, kaka'an ñā ni ñā:

—iNtō'o é tatá koo kúvi nto! ¿Xoó ntu kaka'an í ni ntō é kūnu nto é ña ní'i nto é nto'o nto nta'a Xuva kō? ⁸Vií nto é vā'á vata koo e díto é natīvi iní nti'xe nto. ⁹Ñā ku ka'ān nto: “Ntí'í ne, Abraan úva ikā ntí”, é kuān o ntáka'an nto. Tsi kaka'án u ni ntō tsí kuvi vií Xuva kō é ntāda ña xuú san i'xá Abraán, tē dí ntio ñā. ¹⁰É iō tu've kaá ntee é nakīin ña utun san. Da nēé ka utun é ña ta'xi kiti va'á ne, nakīin ña ne, dá ka'mi ñā. ¹¹Xu'ú ne, ntute kadá'vi ú nto dá kanakutsi ntute ú nto é nātivi iní nto kuétsi ntō, ntá tsi ña é dā vé vé'xi ne, díí ka ka'nu ña é xu'u. Ntē ña vā'a u é kuidō ú nti'xen ñā. Divi ñā ne, Espiritū Sántū san ni ñú'u dá'vi ña nto. ¹²Ni'i nta'a ña ūtun é kākani ña kiti trigú ne, dá nākaxnúu ña é vā'á ne, dá nātsu'un vā'a ñā. Ntá tsi e ña kaidiá'vi ne, ka'mi ña me'ñú ñu'u é ña kantá'va —ka'án Juaán san.

Dā ítsi ntute Jesuu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Kidāā ne, vé'xi Jēsuu nte ñúú Galileá, ne, xée ñā nú ntute ka'nu

Jordaán san, mí nuu Juaán san, vata koo é kútsi ntute ña nta'a Juaán san. ¹⁴Ña ni ntío Juaán san é nakútsi ntute ña ñā, ne, kaka'an ñā: —Xu'u é kantio ko é divi nto nakútsi ntute nto ko. ¿Vá kúvi ntu é xu'ú nakútsi ntute ú nto? —ka'an ñā.

¹⁵Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kuan tsí koo, tsi é vā'á o é kāda ntaa o é un ntí'í é kā'an Xúva kō —ka'an ñā.

Kidāā ne, kaka'án Juaán san tsí vií ñā. ¹⁶Dā kúvi ítsi ntute Jesuú ne, ntii ña diñi ntute kān ne, ura dú'va tsi i nákaan e dukún kan ne, iní ña Espiritu Xuva kō, é inu ña vata kaa paloma, kátavi ntódo ña ñā.

¹⁷Kaka'an tátsin nte e dukún kān:

—Sá'ā é I'xá mii kó e dóo kakuinimá ko. Dōo diní ko ni ñā —ka'an tátsin san.

Dā íto nteé tó'o e ña vā'á san Jesuu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Kidāā ne, íntēka Espiritū Sántū san Jēsuu ñuu itsí kān é kōto nteé tó'o e ña vā'á san ñā te kō'xó nteé ñā.

²Úvi dikó ntuvi, úvi dikó niñu ña ni e'xí ña ne, kidāā né, kākīn ñā.

³Kidāā ne, xée tó'o e ña vā'á san ne, kaka'an ni ñā:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, ká'an ni xúú san na ntūvi tañú'ū —ka'an.

⁴Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—É ūve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñā te da mii tsí tañú'u kántio ña'a é ni'i ña ntuvi iña ñā, tsí un ntíí ntíí tú'un é kākā'an Xúva kō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ñā.

⁵Kidāā ne, kue'en ní'i tó'o e ña vā'á san ña ñuú Jerusaleen, mí tuvi

xúkun Xuva kō. Xntitsi ña mí'í e dií ka dūkun rki úkūn sán ne, ⁶kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, nakō'xon kúñu ō, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō:

Taxnūu ña ánje ña é kuēnta víi ña o.

Kurkāa ña o vata koo é ña náki'ín xuu.

Kuān ó uve na'a —ka'an.

⁷Kaka'an Jēsuu ni i:

—Tsí uve na'a xtúku kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá ku koto ntēen Tó'o o, Xuva ō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁸Kuē'en ní'i xtúku tó'ō e ña vá'ā san ña. Kúxēe ña uun xuku mi dóo dūkún ne, náñ'e'le ña un ntíí ntíí ñuu é ío ñuxiví sa. Ñá tē nté kaa vá'ā o. ⁹Kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Te nākunchítin nūú ko, te kunuu iní ó ko ne, ta'xi u é kadā kú'ven un ntíí ntíí ñuu san —ka'an.

¹⁰Kidāa ne, kaka'an Jēsuu ni i:

—Kūnun, tó'ō e ña vá'ā, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Da mii tsi Xuva kō é kunuu iní ó ña, da mii tsi tsiñu ña é viin.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

¹¹Kidāa né, xtúvi mii tó'ō e ña vá'ā san ña ne, xéé ánje Xuva kō é vii ñá ña kuenta.

Dā éni ntu'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Dā téku Jesuu tsí nuu kutú Juaán ne, kué'en ña ñuú Galilea.

¹³Ntāka ña ñuú Nazaree é tuvi ñuú Galileá ne, kué'en ña é kutuvi ñá ñuú Capernaú, é tuví diñi míni

ka'nu san, etsin nú rāxa Zabúluun ni nú rāxa Néftalii. ¹⁴Dukuan ō kúntaa é kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Isāia:

¹⁵Ñuú Zabuluún ni ñuú Neftalií ne, ñuu é ntoo etsin diñi míni ka'nu kán, uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san,

ñuú Galilea, mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israeé san.

¹⁶Ña'a, ña ntoo ikan mí nēé ni kuētsí i ne, iní ña ñu'u é kaxi'í nuu ka'nu. Ña'a, ña ntoo ní ntati dóxi'í ne, xi'í nuu ka'nu mí ntoo ña.

Kuan ō ka'an Isāia.

¹⁷Nté ntúvi tsikan éni ntu'u Jēsuu kaka'an ntódo ña:

—Natívi iní nto, tsí dokó sa xee ntúvi é kixkadā kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kāna Jesuu kímí ñá'a, ña ntátiin tsákā

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Dā íka Jesuu úun xo diñi míni Galileá san ne, iní ña Simuun, ña é kaka'an ña é Pedrú, ni ení ñá, Andree. Ntánakuítá nuu ñá xunu ña nú ntute kán, tsí ntátiin ña tsákā.

¹⁹Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuntikin ntó ko ne, ta'xi ú nto tsiñu é kāna nto ña'a é kuntikin ñá ko —ka'an ña.

²⁰Ura tsí i xtúvi mii ña xunu ñá ne, íntikin ñá ña.

²¹Kué'en ká ña, ne, iní ña uvi ñá'a ka ña'a, ñá nani Sántiau ni ení ña Juaan. Ntuvi ña é i'xá Zebedeu ña. Ñú'u ña tun ntóo ni uva ña, ntántavá'a ña xunu ña mí ntátsin.

Kāna Jesuu ñá ne, ²²ura tsí i xtúvī mii ña tún ntōó ña ni uva ñā ne, intikin ñá ña.

Ñá te da dīi ña'á nakua'a Jesús

(Lc. 6:17-19)

²³Íka Jesuu kanīi ñūú Galilea, naku'áa ña ña'a san má ūkún ña Israee. Kaka'an ntódo ña tú'ūn va'á san kuenta iña i é kixkadā kú'vé Xuva kō. Kantav'áa ña un ntīí ntīí kui'i, un ntīí ntīí nuu i é kākuvī ña'a san. ²⁴Kūtuni ñá'a iña ñá kanīi ñūú Siria ne, ntēka ña un ntīí ntīí ña nchokuvī san, ni ūn ntīí ntīí ña'a, ña e ntákuvī kui'i, o te ū'vi kúñu ñā, o te ñū'u e ña vā'á nima ñá, o te kaxi'i míi ñā, o tē natīin ña ne, ntavá'a ña ña, un ntīí ntīí ña. ²⁵Ñá te da dīi ña'a intikin ñá ña nté ñūú Galilea, nté ñūu é nani Ū'xi Ñūú ne, nté Jerusāleen, nté Jūdea, nté ñūu é ntoo uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

Dá kakā'an ntódo Jesuu xúku kán

5 Dā íni Jesuu tsí ña te da dīi ña'á san ne, kuxée ña diki ukú san. Dā itúvī ña ne, xéé ña ntántikin ña mí tuví ña. ²Eni ntu'u ñā nakua'a ña ña, kaka'an ña:

Xoo e dóo va'á ni i

(Lc. 6:20-23)

³—Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kūtuni i tsí ña kúvī vii ña te ña xntii Xuva ko ña, tsí ntáduku ntée ña mí kadé kú'vé Xuva kō.

⁴Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña nuu nta'xa nima í, tsi náxnuu ka'nu Xuva kō nima ña.

⁵Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ña ntáde ka'nu, tsí kanīi ñūxívī sa ni'i ña kídaā.

⁶Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kanīi nima í ncho kutú've i iña Xuva ko, tsí kué'e ña é kútu've vā'a ña.

⁷Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kantuntā'ví ini i ta'an i, tsí ntuntā'ví ini Xuva ko ñā dī.

⁸Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntūntoo nima í, tsi kiní ña Xuva kō.

⁹Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntántukú é vā'á koo kuntoo ni tā'an i, tsí ka'an Xúva kō tsí divi ñā é i'xā ñá ña.

¹⁰Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntánto'o i tsí kuínti'xe ña Xuva kō, tsí ntáduku ntée ña mí kadé kú'vé Xuva kō.

¹¹Nté kuān nte va'á ni ntō dá ntáka'an kīni ña'a san iña nto, dá ntádē xení ña ni ntō, dá ntáka'an ña dovete e ntáde nto é kīni kaa da ntáde nto é ntio ko. ¹²Kūntoo dīni nto, ñá ku kuntoo nta'xa ntō, tsí ni'i ntó domēni é vā'á kue'en e dukún kán, tsí kuān o dé xení ña'a san ni ñá ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā dī.

Vata ntáa ñīi ni ñū'u ntáa o ñuxívī a

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³Divi ntō ne, vata ntáa ñīi ntáa nto ñuxívī a. Ntá tsi tē ña tuví ka díkō ñīi san ne, ña kúvī ntúvā'a ka. Ñá vādá ka mí kaidiá'vi i. Kate ó ne, kaka nuu ña'a san.

¹⁴Vata ntáa ñū'u ntáa nto ñuxívī a. Tē uun ñūú tuví diki uku kán ne, ña kúvī kutūvi xu'u. ¹⁵Nté ña kañíi ña'a san kantílin vata koo é xnuu xu'ū ña má kidí. Tsi xkaa iko dukūn ña vata koo é nāxi'í nuu kanīi má vi'i kán. ¹⁶Vata ntáa ñū'u é kaxi'í nuu ntáa nto da ntáde ntō é vā'a.

Kuan kōo vií nto é vā'á vata koo é na kiní ña'a ne, na kā'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

Dá kanakuā'a Jesuu ñá'a san iñá lei

¹⁷Ñá ku dē kuení nto te vé'xí ú é nakuitá u lei Muísee san ni tū'un é kā'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa. Ñá te vēxnákuitá u lei san, tsí vé'xí ú é na kúntaa é kaka'an lei san. ¹⁸Tsí nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí da nté ntí'i e dukún kán, da nté ntí'i ñuxiví sa ne, ñá kunāa nté uun letra, nté uun puntu lei san da nté kúntaa ntí'i. ¹⁹Xoó ña'a, ña é ña káde kuenta lei san, kuān te díí ka lú'ntí né, kuān ó kanakuā'a ña tuku ña'a é kuān koo vií ña dí ne, ñá tē neé nuu á'vi ña mí kadē kú've Xuva kō. Ntá tsi xoó ña'a, ña é káde ntaá lei san ne, kuān ó kanakuā'a ña ña'a san é kuān koo vií ña dí ne, dōo ka'nu ña'a ña mí kadē kú've Xuva kō. ²⁰Kaka'án u ni ntō: ñá kī'in nto mí tuví Xuva ko tē ña díí díí ka vā'a koo vii nto é kā'an Xúva ko vatá ó ntáde ña fariseú san ní mastrú lei san.

Dá kakā'an Jesúsú nté koo vií ó dá kākudiin o

(Lc. 12:57-59)

²¹Ini nto tsí kaka'an ñátā san kídaa: “Ñá ka'ní ntó ña'a, tsí xoo é ka'ní i ña'a ne, ní'i ña e dóo nto'o ña”, ka'an ña. ²²Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō né, tē xoó kudiin í ni tā'an i ne, ní'i ña é ntō'o ña. Xoo é kaka'an i é kīni kaa iña ta'an i ne, kué'e ña tsiñu i é ntō'o ña. Xoo é kaka'an i tsí tuntu tá'an i ne, kī'in ña dō'vi kan.

²³Tē kixtúví ntó doméni nta'a Xúva kō nú nāa ñá kán ne, kídaa

naka'an ntō é iō nuu i é kā'an ntée ta'an nto ne, ²⁴xtuví mii ntó doméni san nú nāa san ne, kue'en nto mí tuví ta'an nto. Di'na ntuvá'a nto ni tā'an nto ne, kídaa kué'é nto doméni nta'a Xúva kō.

²⁵Te kī'in ni'i ta'an nto nto nta'a ña tsiñu i ne, ntuvá'a nto ni ña itsi kán, vata koo é ña tsi'i kuétsi ña nto nta'a ña tsiñu i san. Tsí divi ñā ne, ká'an ña ní mau kui nuu ne, xnuu kutu ña ntō. ²⁶Tsí nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí ña ntíi nto dā nte ntá'vi ntí'i nto diu'un é katāvi nto.

Dá kakā'an Jesúsú dá kaito o tuku ñadī'i

²⁷É ini nto tsí kaka'án lei Muísee: “Ñá ku kukídi ni'i nto ñádī'i é ña te ñádī'i míi ntō”, ka'an. ²⁸Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō: Tē xoó ña'a ntio ña é vii ña é kīni kaa ni ñadī'i dá kaito ña ña ne, vata te kídi ni'i ña ña, tsí edé kuení ña é vii ña é kīni kaa san ni ña.

²⁹Te ntūxnúu kuā'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, tavá nto, dá nakuitā nto. Díí kaa vā'á ó te kúnaá ntuxnúu nto é kī'in ntó kanī kúñu ntó dō'vi kan. ³⁰Te ntā'a kua'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, ka'nté nto, dá nakuitā nto. Díí ka vā'á o é kúnaá nta'a nto é kī'in ntó kanī kúñu ntó dō'vi kan.

Nté o kaka'an Jesúsú é natsoo mii ta'an ó

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Kuān ó kaka'an ña intóo kídaa di: “Xoó ñatíi é naxtuví mii ña ñadī'i ña ne, da mii é nakatsin ña tutú ña”, ka'an ña. ³²Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án

u ni ntō: Tē xoó ñatíí xtuvī mii ña ñadi'í ña ne, tē ña ni ide ñadi'í san é kini kaa ni tuku ñatíí ne, kaxé'e ñatíí san itsi é víí ñadi'í ña é kini kaa. Tē xoó ña'a natánta'a ni'í ña ñadi'í san ne, kade ña é kini kaa ni ña dí.

Dá kakā'an Jéssu é ña natekú o Xuva kō

³³É tēkú nto dí dá kakā'an ñátā san: “Tē xe'le nto xu'u nto ni Xuva kō né, da mií é kāda ntaa nto”, ka'an ña. ³⁴Ntá tsi kaka'án u ni ntō, ñá ku dotō tsí kakuni'i nto da nēé ka nuu i. Ñá ku dotō tsí kakuni'i ntō e dukún kán, tsí ikan kadē kú'vé Xuva kō. ³⁵Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūxiví sa, tsí ñūxiví sa nteku nti'i dí'in Xuva kō. Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūú Jerusalem, tsí ikān ñuú Rei, ña e dóo ka'nu. ³⁶Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto díiki nto, tsi nté uun idi nto ña kuvi víí nto é ntukuí'xín, o ntuntēe. ³⁷Dá ntáka'an ntó ne, da mii tsí é ká'an nto tsí kuvi ne, o ña kúvi. Tē nteku é ká'an ntó ne, kade nto é kanañ'e'le tó'o e ña vá'a san nto é vii nto.

Dá kanañ'e'le Jéssu kō dá ñū'u iní ta'an kō

(Lc. 6:29-30)

³⁸É tēkú nto tsí kaka'án lei Muísee: “Tē xoó tavā i ntuxnú ntó ne, tavá nto ntuxnúú ña dí. Tē xoó tavā i nú'u ntō ne, tavá nto nú'u ña dí”, ka'an. ³⁹Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō tsí ña náá ntó nī ña kini ntáa san. Te ku'é'le nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō é na ku'é'le nuu ña é uun sán dí. ⁴⁰Tē xoó kaki'ni nteé í nto é kué'tsi e kué'e

nto ña du'nu ntó ne, kué'e nto ñā kutuun ntó dí. ⁴¹Tē kade ña'a é kué'tsi kuido nto iña ná uun siin né, ikā ká kue'én ni'í nto iña ña. ⁴²Te da xōó ka ña'a kaikan ná nto ne, kué'e ntō nee iña é kaikan ña. Ñá ku dēvíni nto tē xoó ña'a ncho naki'í nteé ña iña nto.

Kuinima ntó ña kadē xení ni ntó

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³É tēkú nto tsí kaka'án ñá'a: “Kuinima ntó ta'an nto, ne, ña ku kuinima ntó ña kadē xení ni ntó”, ka'an ña. ⁴⁴Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō e kuinima ntó ña kadē xení ni ntó. Ka'an ntá'vī ntó iña ña é kainúu nti'u nto. ⁴⁵Kidáa ne, kuvi nti'xe nto i'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán. Tsí kata'xi Xuva kō é dadíi tsi kaxí'í nuu ngantíí san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kini ntáa san, ne, kataxnūu ña é dadíi tsi o kakiin daví san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kini ntáa san dí. ⁴⁶Te da mii tsi kuinima ntó ña'a, ña é kakuinima í nto ne, ¿mí'í ntu ni'í nto é vā'á nta'a Xuva kō? Kuán ó de ña ntaído diu'ún san dí. ⁴⁷Te da mii tsi tā'an ntó ka'an ntó ni ñā ntiusí ne, ¿néé ntu é ká'an nto e dóo vā'a ó kade nto? ¿Ñā ntu te kuán o de ña'ā, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō dí? ⁴⁸Divi ntō ne, víí nto é vā'á ni ūn ntíí ntíí ña'a, vatā ó de Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

Dá kanañ'e'le Jéssu núu í é vā'a

6 'Dá kade nto nuu i é vā'á ne, ña kú de nto nūu ña'a da ti é ká'an ná tsi dóo va'á ña'a nto. Tsi kidáa ne, ña tá'xi Xuva kō, ña tuví e

dukún kán, doméni é káduku ntée nto. ²Dukuān ne, dá kaxntii nto ña ntâ'ví san ne, ñá ku ka'ān ntó ni ūn ntíí ntíí ña'a vatā ó de ña'a é rki xaa ña ntéku e ntáka'an ñá ni ñā'a má ūkún kán, mé'ñu itsi kán di. Kuān ó de ña vata koo é ká'an ñá'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsí e d'ví tsi tsikan doméni é nī'i ña. ³Ntá tsi dá kaxntii nto ña ntâ'ví san ne, nté ña vá'a tiin ni'i ntō ña ku ntáa nto ni ñā. ⁴Xntii xu'ū ntó ña. Tsí ini Xúva kō neé ntáde xu'ū ntó ne, divi ña ta'xí ña doméni é káduku ntée nto.

**Dā nañé'e Jéssuu nté koo ka'an ntâ'ví
ō**

(Lc. 11:2-4)

⁵Dā ntáka'an ntâ'ví nto ne, ñá ku ka'ān ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Tsi dóo ntio ña é kuntitsi ña ka'an ntâ'ví ña má ūkún kán, mé'ñu itsi kán dí, vata koo é kīni ña'a san ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí e d'ví tsi tsikan doméni é nī'i ña. ⁶Ntá tsi dá kakā'an ntâ'ví nto ne, kukunūu nto mí xoxó ña'a ne, nakadī ntó xi'í nto. Kidāā ne, diin diin tsi ká'an ntâ'ví nto ni Xuva kō. Xuva kō ne, ini ña neé é diin diin tsi kade ntó ne, tá'xi ñā é vā'á iña nto.

⁷Dá kakā'an ntâ'ví nto ne, ñá ku dotō tsí ka'an ntó vatā ó ntáde ña'a, ña é ñá ini Xúva kō. Tsí tē dóo ki'in ito ká'an ña é divi divi tsi ne, kuétsi é tēkú Xuva ko ñā, kuini ña. ⁸Ñá ku kuān xkoó de nto, tsí Xuva kō ne, ini ña nee ntí'i ntí'i kantio nto di'na dá kákan ntó nta'a ña. ⁹Du'va koo ka'an ntâ'ví nto:

Xuvā nti é tuví nto e dukún kán,

na nakuiko ñu'ū ntí divi nto.

¹⁰Kixkada kú'vē ntó iñá nti.

Víi nto é ntio nto ñuxiví a, vatā tsi ó de nto e dukún kán.

¹¹Tā'xi nto ita é ká'xí nti é ví'a é uten, vatā ó ntántio nti.

¹²Kada ka'nu iní nto ni nti kuétsi ntí, vatā ó kade ka'nu iní nti ni ñā'a, ña e ntáde é kini kaa ni nti.

¹³Ñá ku dā vá'a ntō é ntō'o ntí nta'a tó'ō e ña vá'ā san, ntá tsi xntii ntō nti é ña víi nti é kīni kaa é ntio i é víi nti. Tsí divi ntō é kadē kú'vē nto; divi ntō e dóo iō nto é vii ntó ne, divi ntō e dóo ka'nu nto ntii dañu ntūvi.

Kuan tsi koo na kōo.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō.

¹⁴Tsí te káda ka'nu iní nto ni ñā'a dá ntáde ña é kini kaa ni ntō né, kada ka'nu iní Xuva ko ni ntō di. ¹⁵Ntá tsi tē ña kada ka'nú ini nto ni ñā'a dá ntáde ña é kini kaa ni ntō ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ntō di.

Dá kakā'an Jéssuu nté koo kuntoo ixu ō

¹⁶Dá ntaíntoo ixu ntō ne, ñá kū xkuntóo nta'xa ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Ntánakoto nta'xa ña vata koo é kūtuni ñá'a tsí ña ntaé'xi ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí e d'ví tsi tsikan doméni é nī'i ña. ¹⁷Ntá tsi dá ntoo ixu ntō né, nekīn ntó diki ntó ne, kiti nto di, ¹⁸vata koo é ña kutúni ñá'a san é ña ntaé'xi nto. Tsí Xuva kō ne, ini ñá nēe é diin diin tsi ntáde ntó ne, ni'i nto é vā'á nta'a ña.

Dokuíka iña ko é tuví e dukún kán

(Lc. 12:33-34)

¹⁹Ñá ku nātee kuitin nto é vā'á iña nto ñuxiví a, tsí i'a ne, kaduku

ti ne, o kakudu'xe kaa nto ne, o te'ú ne, o ki'in du'u. ²⁰Ntá tsi natee kuitin nto é v'á'á iña nto e dukún kán. Tsi ikán ne, ña túvi kiti é duku ti iña nto, ntē ña té'u, ntē xoxó ña du'u é ki'i dú'u ña iña nto. ²¹Tsi dá mí'i ká ñu'u v'á'a é v'á'á iña ntó ne, ikán tuví nima ntó di.

Nú'ū é káxi'í nuu kúñu kō

(Lc. 11:34-36)

²²Ntuxnúu kō ne, vata kaa ñu'u é káxi'í nuu kúñu ko kaa. Te v'á'á ntuxnúu nto ne, kaniñ kúñu nto káxi'í nuu. ²³Ntá tsi tē ña v'á'a ntuxnúu nto ne, kaniñ kúñu nto ñinēe. Te ñi'ú san kuneé ne, kuneé kue'en. Ñinēe kue'en kúñu ntō.

Xuva kō né, o diu'ún san

(Lc. 16:13)

²⁴Ña kúvi kada tsiñu o ni ūvi ña'a tó'o kō é uun kaa tsi. Tsi te ntio ko ñá uun ña ne, ñá uun sán ne, ñá ntio ko ña. Tsi uun ña'a ña ne, kuiko ñu'u o ñá; ñá uun sán ne, ñá kuiko ñu'u o ñá. Dukuān ne, ña kúvi kada tsiñu o é ñi kué'en ini ko iña Xuva kó te dadii tsi kadā kuení ko nté koo kukuika o.

Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña

(Lc. 12:22-31)

²⁵Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: Ñá ku dē kuení nto ntuvi iña nto, mí'i k'i'xi é kō'o é ká'xi nto, mí'i k'i'xi doo é kunūu nto. ¿Ñá ntu te díí díí ka nuu á'vi ntuvi iña nto é vata kaa e é ká'xi nto? ¿Ñá ntu te díí díí ka nuu á'vi kúñu ntō é doo san é kunūu nto? ²⁶Koto nto láa, kiti ntaíko e dukún kán. Ñá tē ntaítu ti, ntē ña te ntáta'vi ti. Ña

túvi xāka ti mí ñu'u v'á'a é ká'xi ti. Ntá tsi kaxé'e Xuva kō, ñá tuví e dukún kán, e ntaé'xi ti. ¿Vá díí ka ntu nuu á'vi a láa san é divi ntō? ²⁷¿Vá kúvi vií ntu nto é kué'nu ká nto te dāva métru, kuān te dōo kutsu'un ntō?

²⁸¿Nté kui kuān nte ntádē kuení nto nēe é kunūu nto? Koto nto itá laa san nté o ntaé'nu má kú'u kan. Ntē ña ntáde tsiñu, ntē ña ntákani. ²⁹Ntá tsi nté rei Salamuun ña ni xío doo ña e dōo va'á vata kaa laa sán, kuān te dōo kuika ñá. ³⁰Tē xe'é Xuva kō é kuān nte v'á'a ito laa san é kántito veví ne, utén koko me'ñú ñu'u kán ne, ¿ñá ntu te díí díí ka ta'xi ña é kunūu nto, nto'o é ña ini kuintí'xe nti'xe nto? ³¹Dukuān ne, ñá ku kutsu'un ntō, ñá ku ka'án nto: “¿Mí'i ntu k'i'xi é ko'o o, é ká'xi o? ¿Mí'i ntu k'i'xi é kunuu kutāvi o?” Ñá ku kuān xkoó ka'an nto.

³²Tsi ña'a, ña e ñá ini Xúva kō ne, ntánantuku ña ūn ntíí ntíí nuu i sá'a. Ntá tsi ini Xúva kō, ña tuví e dukún kán, tsi ntátaan núu nto un ntíí ntíí nuu i sá'a. ³³Ntá tsi di'na ntukū nuu iní nto é nantuku ntō é kadē kú've Xuva kō ne, víí nto é v'á'a é ntio ña. Kidáa ne, ta'xi ña un ntíí ntíí nuu i é ntátaan núu nto. ³⁴Dukuān ne, ñá ku nti'i iní nto nté koo víí nto uten, tsi utén ne, ió ka ntuvi é nti'i iní nto. Tsi utén utén ne, xée mií é nti'i iní nto nēe é vií nto.

Ña ka'an ntée o tuku ña'a

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 Ñá ku ká'an ntée nto tuku ña'a, vata koo é ña ka'an ntée ña nto di. ²Tsi vata tsi ó kaka'an

ntée nto tuku ña'a ne, kuan kōo ka'an ntée ña nto di. Vatā ó kakii kú'vē ntó ne, kuan koo kuntēkú kū've ntó di. ³¿Nté kui kaiton ntun utsi xákā é nuu ntuxnúu ta'an o ne, ñá kaiton ntu'u é nuu ntuxnúu o? ⁴Te kálán ni tā'an o: "Tā'xin ntuxnúu o, na nātavá u utsi xákā é nūu san", koo ka'an, ntá tsi ¿mí'li ntu kūvi kinin é natāvan, tsí ntu'u san núu ntuxnúu o? ⁵Divín é kaeni nta'vín, di'na natāván ntu'u é nūu ntuxnúu o ne, kidáa kūvi kinin é natāván utsi xákā san é nuu ntuxnúu ta'an o.

⁶Ñá ku kué'le nto tīnā sán nuu i e kúviko san. Tē ña'á ne, tiin ti nto. Ntē ña ku xé'le nto kutsín san xo'lo kiti e á'vi san, tsí kaka nuu ti. Kidáa né, ntuku kui'í tī nto.

Kakan nto, nantuku ntō né, nake'xen ntō xi'í

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Kákan nto nta'a Xuva kō ne, ní'li ntō. Nantuku ntō né, nani'li nto. Nake'xen ntō xi'í ne, nakaán ña é kī'ví nto. ⁸Da xōo ka ña'a é kakan ña ne, ní'li ña. Da xōo ka ña'a é nantuku ña ne, ní'li ña. Da xōo ka ña'a é nake'xen ña xi'í san ne, nakaan.

⁹¿Vá iō ntú nto, te kaikán i'xá nto tañú'u ne, vá xūu ntu kué'le nto i?

¹⁰O te kākán tsákā ne, ¿vá kōo ntu kué'le nto i? ¹¹Ntō'o é kīni kaa nima ntó ne, kaxé'le nto é vā'á i'xá nto. ¿Ñá ntu te díí díí ka ta'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, é vā'á, tē xoó kakan í ña?

¹²Da nēé ka nuu i é ntio nto é víí ña'a ni ntō né, kuan kōo víí nto ni ña di. Tsi sá'a kakā'an lei Muísee, ni ña ntáka'án naa Xuva ko kídaa.

Xi'í é ña ni'í

(Lc. 13:24)

¹³Kükí'vi nto xi'í é ña ni'í san. Tsi dóo ní'í xi'í é kañe'le dô'vi kan. Ñá tē neé ntii tū'un é kī'in o itsi tsíkan ne, ñá te da díi ña'a ntáñe'le ña ikān. ¹⁴Ntá tsi ña te ní'í xi'í mí kuíta ntí'xin o é ní'li ko ntuví va'á iña ko. Dóo ntii tū'un é kī'in o itsí sá'á ne, ñá tītín ña'a ntánani'li ña.

Kutuni kó te vā'á utun san te kii kiti i

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Kuenta tsí vií nto ña e ntáka'án naa Xuva ko, ña é ña te nuu é ntaā i ntáka'án. Ntio ña é kadā kuení nto é vāta ntāa le'ntu ntāa ña, ntá tsi nima ñá ne, vata ntāa tína kū'u ntāa. ¹⁶Kutuni ntó nee ñá'a nti'xe ña tē íni nto nté o de ña. ¿Vá ntákii ntu tñti'lo xo'lo iñū? ¿Vá ntákii ntu kiti ígu tun veñuu? ¹⁷Te vā'á utun sán ne, vá'á kiti i. Tē ña vá'á utun sán ne, ñá vā'á kiti i di. ¹⁸Te vā'á utun sán ne, ña kii kiti é ña vá'á. Tē ña vá'á utun sán ne, ña kii kiti é vā'a. ¹⁹Da nēé ka utun é ña kakíi kiti va'á ne, nakiin o né, ka'mi o. ²⁰Dukuān ne, kutuni ko nté kaa utun san te kii kiti i.

Ñá te un nti'í ña'a é kúvi kí'vi ña mí kadē kú'vé Xuva kō

(Lc. 13:25-27)

²¹Kuān te dóo titín ña'a ntáka'án ña e Tó'o ña ko, ntá tsi ña te un nti'í ña xēe ñá nta'a Uva kō. Da mii tsi ña e dé ntaa é káka'an Úvā ko, ñá tuví e dukún kán, é xēe ña. ²²Ntuvia tsikán ne, ñá te da díi ña'a ká'an ñá ni ko: "Tō'ó nti, nti'í ne, ká'an

ntí kuenta iña ntó ne, nakúnū ntí é ña vá'a kuēnta iña nto. Nuū i é dóo na'nu é idé nti kuenta iña ntó dí", koo ka'an ña. ²³Kidáā ne, ká'ān ú ni ñā: "Xu'ú ne, ñā íní u nto. iKoo xio nto, tsí ña vá'ā ó ni ide nto!", koo ka'án u ni ñā.

Uvi núu i ētí vi'i

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴Dá xōó ka ña'a é kātekú i é kākā'án u, te kāda ntaa ña tú'ūn é kākā'án u ne, vata kaa ña e dóo ki'in iní í kaa ña, ña é xntítsí vi'i i nú xuú san. ²⁵Dá kīin davi nu'ú san ne, ē'nu ntute san. Un vá'a tsi ínu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú vi'i ña kān, ntá tsi ña ni kīin vi'i san, tsí ntitsi kutu nú xūu san. ²⁶Dá xōó ka ña'a, ña é kātekú i é kākā'án u ne, ntá tsi ña káde ntaa ña tú'ūn kó ne, vata ntāa ña tuntu ntāa ña, ña é xntítsí vi'i i nú ŋuti. ²⁷Dā kīin davi nu'ú san ne, ē'nu ntute. Un vá'a tsi ínu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú vi'i ña kān ne, uun ito tsí kīin. Kūnaá kue'en vi'i ña — ka'an Jesús.

²⁸Dā kúvi ka'an Jesús sá'ā ne, koó dā kúdu'va ña'a san é kuan ō nakua'a ña ña, ²⁹tsí nakua'a ña ña vatā ó kanakuā'a ña'a, ña e dóo ki'in iní i. Nā te ni nakua'a ña ña vatā ó de mastrú leí san.

Dā ntavá'a Jesuu ñā kanakó'xo kúñu i

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Dá kúntíi Jesuu xúku san ne, ñā te da díi ña'a intíkin ñā ña. ²Xéē ūun ña'a, ña kanakó'xo kúñu i, mí tuví ña ne, ínchiti ña nūu ñā, kaka'an ña:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

³Nákāa Jesuu nta'a ñā ne, tiin nta'a ña ñā ne, dá kakā'an ña:

—Ntio ko. iNtuvá'an! —ka'an ña.

Ura tsí i ntuvá'a ña ne, ntí'i kui'í san. ⁴Kaka'an Jesús ni ña:

—Kuenta tsí viin. Nā ku kā'an ni ña'a nté o kuvi o, ntá tsi kuē'en mí tuví dutú san, nañē'en ña kúñu ō. Da kidāa kuē'én doméni iña Xuva ko é kākā'an lei Muísee, vata koo é kūtuni ñā'a san tsi é ntuvá'an — ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñā kade tsiñu iña tó'ō sntadun

(Lc. 7:1-10)

⁵Dā xee ñā ñuú Capernaú ne, xéē tó'ō é uun sientu sntadún san mí tuví ña ne, ⁶kaka'an ñā ni ñā:

—Tō'ó, tuví ña kade tsiñu iñā ko nú vi'i kó kān ne, nautun ña. Nā tē nté kaa kanto'o ña —ka'an ña.

⁷Kidāā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Kí'in u, dá ntavá'ā ú ña —ka'an ña.

⁸Ntá tsi kaka'an tó'ō sntadún san ni ñā:

—Tō'ó, ñā tē neé nuu á'vī u é kī'in nto nú vi'i kó kān. Te da mii tsí é ka'an ntó ne, ntuvá'a ña. ⁹Xu'ú ne, ió ña kade kú've iña kó ne, kade ú tó'ō sntadún san dí. Te kākān u ni ūun ña'a é na kī'in ñā ne, kī'in nti'xe ña. Te kākān u ni tūku ña'a é kī'xi ña ne, ki'xi nti'xe ña. Te kākān u ni ña kade tsiñu iñā ko é vii ñā tsiñu tsikán ne, kada ntaa ña — ka'an ña.

¹⁰Da kúdu'va Jesuú da téku ña é kākā'an tó'ō sntadún san ne, kaka'an ñā ni ña ntántikin ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Váta kīnī u uun ña'a, ña e dóo kakuintí'xe i, nté ña ñuú Israee.

¹¹Ne, ka'án u ni ntō tsí tītín ña'a kí'xi ña da mí'lí ká ñuú ñuxiví san é kuntoo ña, ka'xí dadíí ña ni ñata ika ko Ábraan ni Ísaa ni Jácoo nú mēsa mí kadē kû'vé Xuva kō. ¹²Ntá tsi ña'a, ñá kuini i é duku ntée ña kuntōo ña mí kadē kû'vé Xuva kō ne, nakuítá nuu Xuva ko ñā mí díí ka ikā, mí dóo nee. Ikān e kueku ña ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā —ka'an ña.

¹³Kidāā ne, kaka'an Jesús ni tó'ō sntadún san:

—Kunú'un. Kuan koo na kúví vata tsí o kuínti'xe o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a ña kade tsiñu iña ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntíi Pedru

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Dá kúkí'vi ña má vi'lí Pedru kán ne, iní Jesuu é tuví ntaa ñuntíi Pedru san e dóo kaxé'le ña ka'ni. ¹⁵Kidāā né, tiin nta'a Jēsuu ntá'a ña ne, ura dú'va tsi i ntikó ña ka'ni sán ne, dā nakuntítsi ña, de vá'a ña é ká'xi ña.

Ñá te da díi ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Dā kuáa va'á ne, xée ñā'a san mí tuví Jesuu. Dōo títín ña'a ntánteka ña ña é ñū'u é ña vá'ā nima i. Jesuu ne, uun tsí tú'un ñā nakuíta ña é ña vá'ā san ne, ntāvá'a ña ña nchokuví san dí. ¹⁷Kuan ō kúví vata koo é kūntaa é kākā'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa: “Mii ñā é ntā'a ña kui'lí ko ne, mii ñā ído ñā nuu i é ntánto'o kō”, ka'an ña.

Ña é ntio i kuntikín Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Dā iní Jesuu tsí ña te nté kaa ña'a ntátavi núu ña ña ne, kaka'an ña tsí kí'in ña, kuita nti'xin ña uun xo díñi míní san. ¹⁹Xée ūun mastrú leí san, ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Mastrú, kuntikín u nto dā mí'lí ka mí kí'in nto —ka'an ña.

²⁰Kaka'an Jesús ni ña:

—Xteé san ne, ió mâvi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kiti ntaíko e dukún kán né, ió taka ti mí kañu'u vá'a ti dí. Ntá tsi xu'ú é vëxkúví ú ñatíí ne, ña túví mí kutúví da'na díkí ko —ka'an ña.

²¹Tuku ña ntini'i ñā né, kaka'an ñā ni ñā:

—Tō'ó nti, ta'xi nto é di'na kiku'xí u uvā kó ne, da kidāa kuntikín u nto —ka'an ña.

²²Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Kuntikín ko. Xtuvín miin ñā ntīxí san, na kū'xí ta'an ña ña ntīxí ni'lí ñā —ka'an ña.

Dā teé kadín Jesuu tátsin ni ntüte míní san

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Kidāā ne, ñú'u ña tun ntōó san nī ña ntántikín ña. ²⁴Un vá'a tsi ínu tatsín san kídaa, dā nté kúkí'vi ntute san iní tun ntōó san. Ntá tsi kakidí Jesús. ²⁵Kué'ēn ña ntántikín ñā ne, nantóto ña ñā, ntáka'an ña: —iNakakū ntó nti, Tó'ō nti, tsí doko sa téni ō! —ka'an ña.

²⁶Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté kui ntaú'ví ntú nto? ¿Nté kui ña kue'e ntu ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Kidāā ne, nákuintítsi ña, kaka'an ñā ni tátsín san ni ntüte sán ne,

kūkadin. ²⁷ Koó dā kúdu'va ña ñu'u tun ntóó san, ntátsixe'e tā'an ña: —¿Neé ntu ña'a ña sá'a? Tsí un tsi nte tátsín san ni ntúte san kade ntaa é káka'an ña —ka'an ña.

Ntuvi ñátíí, ña ntoo ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'ā nima i
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Dā xee ñá uun xo diñi ntute san mí tuví ñuu é nani Gādará ne, úvi ñatíi ntíi ña nú ñaña kapūsantu kán ne, xée ètsin ña mí tuví Jesuu. Ñú'ú é ña vá'ā san nima ñá ntuvi ñá ne, dōo diin ña. Nta'ú'ví ña'a san é kuíta ntí'xin ña mí ntoo ña. ²⁹ Ntáka'chu'u ntáa ñatíí san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo vií nto nī ntí, I'xá Xuva kō? ¿Vēxnánto'lo ntu nto ntí dí'na dá xēe ntúvi i é ntō'o nti? —ka'an ña.

³⁰ Da'a sán ne, ñu'u kutsin, ntaé'xi ti. ³¹ Ntaíkan é ña vá'ā san da xe'e nta'a Jéssuu:

—Te nakuitā ntó nti ne, ta'xī nto é kī'ví nti nima kútsín san —ka'an.

³² Kaka'an Jéssuu:

—Kuē'en —ka'an ña.

Ne, ntíi é ña vá'ā san nima ñátíí san, kúki'ví nima kútsín san. Un ntíí ntíí kútsín san ínu ti, kue'en tí xi'nti kán, ne, náko'xó nuu ti kúñu tī nu míni san. Ikān tēni ntíí ntíi ti.

³³ Ínu ña ntáde kuenta kútsín san, kunú'u ñá ñuú ña kán ne, ka'an ntáa ñá ni ñá'a san un ntí'í e kúvi, nté o kúvi ni ñá'a, ña é ñu'u é ña vá'ā san nima i. ³⁴ Un ntíí ntíí ña ñuú i sán ne, xée ñá mí tuví Jesuu. Dā íni ña ña ne, ntáka'an ñá'a san ni Jéssuu, na vii ñá da xe'e, na ntāka ña ñuú tsikan.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Kidáa ne, ínūu Jesuu tún ntóó ne, ítā ntí'xin ña míni sán ne, náxee ña ñuú mii ña. ² Kidáa ne, xee ní'i ñá'a san uun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i, ntekú ña chidō. Dā íni Jesuu tsi dóo ntákuinti'xe ña vexní'i ñá sán ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san:

—Ō dá!, naxnuu ini o, tsí e dé ka'nu iní u ni ō kuétsi ō —ka'an ña.

³ Ntá tsi mastrú leí san ne, dē kuení mii ñá: “É kuān ó kaka'an ñá sá'á ne, dotō tsí kaka'an ña tú'ūn é da mii tsi Xuva ko kúvi ka'an ña”, dé kuení ña. ⁴ Ntá tsi ini Jéssuu neé ntádē kuení ña, ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo kīni o ntádē kuení ntu nto? ⁵ ¿Nee íña é díí ka ña ntíi tu'un é ká'án u, te kuiní ntó, ō é ká'án u: “Kada ntaa ka'nu iní u kuétsi ō”, ō é ká'án u: “Nakuntísin ne, kakan ve”? ⁶ Ntá tsi ntio ko é kūtuni nto tsí kuvi vií u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi, é káda ka'nu iní u kuétsi ntō ñuxiví a —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san: —iNakuntísin ne, naki'in chido ō né, kúnú'un nú vi'i o kán! —ka'an ña.

⁷ Kidáa ne, nákuñtísi ña, kunú'u ña nú vi'i ñá. ⁸ Dā íni ña'a san sá'á né, dōo u'ví ña. Ntáka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō é xē'é ña é kúvi vií ña'a san vatā o dé Jesuu.

Dā kána Jesuu Máteu

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Dā ntáka Jesuu íkán ne, kué'ēn ká ña. Íni ña uun ñatíi, ñá nani

Māteu. Tuví ña mí kaido ña diu'un xóo san iña ñá ñuú Roma. Kaka'an ñá ni ñá:

—Kuntikín ko —ka'an ña.

Nákuntísi Mateú san ne, kué'en ña kúntikin ñá ña.

¹⁰Uun ito ne, dá tuví Jesuu má vi'i kán ne, ñá te da dii ña ntaído diu'un xóo san xee ña, ni tuku ña'a, ña kini ntáa di. Dadii tsi intóo ña nú mēsa ni Jēsuu ni ña ntántikin ña. ¹¹Dā ini ña fariseú san ne, tsixe'e ñá ña ntántikin Jēsuu:

—¿Nté kui ntaé'xi dadii ntú mastru ntó san ni ña ntaído diu'un xóo san ni ña iō kuetsí i san? —ka'an ña.

¹²Dā téku Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ña é vā'a o ni i ne, ña ntántio ña medíku; mii tsi ña ntánchokuví san. ¹³Kue'ēn ntó ne, nakuā'a nto tú'ūn sa'a, vata koo é kūtuni nto nee iñá ncho ka'an sá'a: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. Tsi xu'ú ne, ñá te ña'a é vā'a véxnantuku ú, tsi ña'a é iō kuetsí i —ka'an ña.

Dā tsíxe'e ña Jēsuu nté koo víi ña da ntaíntóo ixu ñá

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Kidáa ne, xéé ña ntántikin Juaán san mí tuví Jesuú ne, tsixe'e ña ñá:

—¿Nté kui nti'í ni ña fariseú san ne, ntaíntóo ixū nti, ntá tsi ña ntántikin ntó ne, ña ntáde ña? —ka'an ña.

¹⁵Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ñá:

—¿Vá kuntoo nta'xa ntu ña kaxee viko mí tánta'a ña'a dá tuví dukuān

ñá tánta'a san ni ñá? Tsi xéé ūra i é ntāka ña tánta'a san mí ntōo ña ne, kidáa né, kuntoo ixu ñá.

¹⁶Te nāteé nuu ō doo tsudé ne, ñá nāxnteé nuu o doo é vāta natixí du'nu áta kō mí ntátsin, tsi ntatsin xtuku te natixí doo xéé sán ne, dií dií ka kukue'e ntatsin. ¹⁷Ntē ña tsu'un o ntute títit'o xee ini tsá'a atā e kúvi ñii, tsi ntatsin ñii sán ne, katí nti'í ntute ti. Nté ñii san ña kaidiá'vi ká i di. Tsi tsu'un o ntute títit'o xee ini tsá'a ñii xéé, vata koo é xntii ntuvi nuu i —ka'an ña.

Iñá diókō Jairu ni ñádf'í, ña tñin nta'a dōo Jesuu

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Da ñii kākaka'an Jēsuu ni ñá ne, xéé ūun ña'a ña tsiñu i, inchítí ña nūu Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Dā ve xí'i a diókō ko. Ntá tsi te kí'xi nto ne, te tñin nta'a nto i né, ntoto —ka'an ña.

¹⁹Nákuntísi Jesuú ne, kué'en ñá kántikin ñá ña, ni ūn ntií ntií ña ntántikin ñá di. ²⁰Kidáa ne, vé'xi uun ñádf'í ata Jesuu. Ñádf'í san ne, é ūxuvi kuía é kaeti niñi ña. Xéé ētsin ña ata Jēsuú ne, tñin nta'a ña ntēte doo ña. ²¹Tsi dé kuení ña:

“Te da mii tsi dū'nu ña tñin ntá'a ú ne, ntuvá'a u”, kuini ña. ²²Xkokōto Jēsuu áta ñá ne, iní ña ña. Kaka'an ñá ni ñá:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe o ko —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a ña.

²³Dā xee Jēsuu nú vi'i ña tsiñu i sán ne, ini ña ña ntánakueku san; tēkú ña é kō da ntákachu'u ntáa ña'a san ntaéku ña ne, ²⁴kaka'an ñá ni ñá:

—Koo xio nto. Ñá te ni xí'í tun;
kūdii kakidí tun —ka'an ña.

Da xkuntée ña'a san Jesuu. ²⁵Ntá tsi dā kíñu'u ña ña'a san kí'í kán ne, kúk'í'ví ña má vi'í kán ne, írkāa ña nta'a tún ne, nákuñtísi tun.

²⁶Kidāá né, kūtuní un ntíí ntíí ña ñuú i é ntoo etsin nté o kúvi.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá'a, ña kuāa

²⁷Dā ntáka Jesuu íkán ne, uvi ñá'a, ña kuāá, kuntikín ñá ña, ntákana ña ña:

—iNtūnta'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii! —ka'an ña.

²⁸Dā ita ntí'xin Jesuú san má vi'í kán ne, xée etsin ña kuāá san mí tuví ña. Kaka'an Jesuu ni ña:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto e kuvi víi u sá'á? —ka'an ña.

—Ntákuinti'xe ntí nto, Tó'ō nti —ka'an ña.

²⁹Kidāá ne, tiñ nta'a ña ntuxnūu ñá, kaka'an ña:

—Na kúví vata tsí ó ntákuinti'xe nto —ka'an ña.

³⁰Kidāá né, nāxi'í ntuxnúu ña.

Dōo ka'an Jesuu ni ña:

—Kuenta tsí víi nto vata koo é ña kutúni ñá'a san —ka'an ña.

³¹Ntá tsi ura tsí i dá kunú'u ña ne, eni ntu'u ña ntáka'an ñá ni ūn ntíí ntíí ña ñuú tsikan nté o dé Jesuu ni ña.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña ñi'í

³²Dā ve tsi ntáka Jesuu ni ña ntántikín ñá ne, xee ní'í ña'a san uun ña ñi'í, ña nuu é ña vá'á nima i.

³³Dā nakuíta Jesuu é ña vá'á san ne, nāka'an ñá ñi'í san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—iNté uun ito vata kíni o é kuan koo kúvi ñuú Israee! —ka'an ña.

³⁴Ntá tsi ña fariseú san ne, ntáka'an ña:

—Kūdii tó'ō e ña vá'á san kaxe'e é kúvi víi ña sá'á nakuitā ñá é ña vá'á san —ka'an ñá iña Jesuu.

Dā ntūnta'ví ini Jesuu ñá'a san

³⁵Íka Jesuu un ntíí ntíí ñuú kuetsi ni ūn ntíí ntíí ñuú na'nu, kanakuā'a ña má vi'í mi ntánataká nuu ña Israee san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san iña mí kadé kú'vé Xuva kō. Kantavá'a ña da nēe ka nuu i kuí'í e ntákuvi ña'a san. ³⁶Dā íni ña é ña te da díi ñá'a san ne, ntūnta'ví ini ña ña tsi dóo ntánto'o ña é xoxo káde i ña kuenta. Vata ntáa le'ntu é xoxo páxtu ti ntáa ña. ³⁷Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña ntántikín ña:

—Dōo iō ñá'a é vāta tekú ña tú'un Xuva kō, ntá tsi ña titín ña'a ña ntáka'an ntódo san. Vata ntáa matu e dóo kuáan ne, xōxó kue'e ñá'a é ta'vi ña. ³⁸Dukuān ne, kákan ntó Tó'ō ítú san na taxnūu ña ña'a, ña ntáde tsiñu, e kitá'vi ña ítú san —ka'an ña.

Dā náxaxnuu Jesuu úxuví pustru ña

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Kāna Jesuu úxuvi ñá'a, ña é víi pustru ñá ne, xé'e ña é kuvi nakuitā ña é ña vá'á san, é kúvi ntavá'a ña ña'a san un ntíí ntíí nuu i é ntákuvi ña.

²Du'va naní pustru, ña é uxuví san: ña é kuvi ūun ne, Simuun ña (Pedru nani ñá dí), ni ení ñá, Andree; ni Sántiaú, ni ení ñá, Juaan, ntuvi í'xá Zebedeu; ³Felipe, ni Bártulu, ni Tūmaá, ni Māteu, ñá kaido díu'un xō; ni Sántiau, i'xá Alfeú, ni Tādeú, ⁴ni Simuun, ñá

kaduku ntée ña uve ta'an Zelote, ni Júda Iscāriote, ña é diko Jésuu.

Taxnūu Jesuú pustru ña é na kika'an ntódo ña

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Taxnūu Jesuu ña é uxuvi ñá'a san ne, kaka'an ñá ni ñā: —Ñá ku ñe'ē nto mi ña ntákuinti'xe ña Xuva kō; ntē ña ku ñe'é nto mí ntoo ña Samariá san dī. ⁶Ntá tsi kue'ēn nto mí ntoo ña Israee, ña é vāta ntāa a le'ntu é kunaa ntāa ña. ⁷Da ñī ntaíka nto ne, ká'an ntódo nto tsí é xee étsin ntuvi dá kani ntu'u Xuva ko kadā kú'vē ña. ⁸Ntavá'a nto ña nchokuvi; nantōto nto ña xī'i; ntavá'a nto ña é ntee kui'i é kánakó'xo kúñu ī; nakūnu nto é ña vā'ā san. Dómēni ní'i nto é kūvi víi nto sá'ā. Dukuān ne, ña kí'i nto xā'ví i nee é vii nto. ⁹Ña kuído nto ōro, nté diu'un kui'xin, nté diu'un kuaan, ¹⁰nté it̄n nto é kū'un iña ntó itsi k̄an. Nté ña kuni'i nto uun na'a dú'nu nto, nté nti'xen nto é nādama nto, nté tatun ntō, tsí ña ntāde tsiñu ne, da mií é nī'i ña é ka'xī ña.

¹¹Da nēé ka ñuú, tē lú'nti te k̄anu, mí xēe ntó ne, ntuku ntō xoó ña'a, ña é vā'á ne, kuntoo nto ni ña dā nté ntāka nto ñuú tsikan. ¹²Te k̄ukí'vi ntō má vi'i k̄an ne, ká'an nto ni ñā Ntusi. ¹³Te vā'á nti'xe ña'a sán ne, ká'an nto, na kuē'é Xuva kō é k̄untoo vā'a ña. Tē ña vā'a ña'a ña ne, ñá kuntoo vā'a ña. ¹⁴Tē ña ta'xi ña é k̄untōo nto ne, o ña kuintí'xe ña é ntáka'an ntó ne, nakidí nto nti'xen nto xákā ñuú san te ntaka nto ik̄an. ¹⁵Nuu é ntaā i é k̄aka'án u ni ntō tsí díi ka vā'a kōo

iña ñuú Sodoma ni ñuú Gomora é kōo iña ñuú tsikan ntuvi tē xe'é Xuva kō é ntō'o ña.

Nuu i é nto'o kō

¹⁶iKoto nto! Kataxnūu ú nto é k̄ī'in ntó vatā ó kañe'e a lé'ntu mé'ñū tina k̄u'ú san. Kantio e dóo ntíto víi nto vatā ó de koó san, ntá tsi víi nto vata kaa paloma, é ña te díin ti. ¹⁷Kuenta tsí víi nto, tsí ña'a sán ne, ki'ín ní'i ña nto nūu ña tsiñu i sán ne, kani ña nto ntuku iní vi'i mi ntánataká nuu ña Israee san. ¹⁸Ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu na'nu i san ni ntā'a reí san kuenta iñá ko vata koo é k̄a'an ntó kuenta iñá ko ni ña, ni ñā'a, ña e ñá ini Xúva kō. ¹⁹Ntá tsi te ntāda ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku itsu'un ntō nee é k̄a'an nto. Tsí ta'xi Xuva kō nté koo ka'an ntó ura tsíkan. ²⁰Ña te míi ntō é k̄a'an nto kídaā, tsi Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'ūn é k̄a'an nto.

²¹Ñatíi san ne, ntada ña kuenta éni ña nta'a ña'a e ka'ní ña ña ne, uva i'xá san ne, kuan kōo víi ña ni i'xā ñá dī; i'xá san ne, ki'i nchu'vi ñá uva ñā ne, ka'ní ña ña. ²²Ñá ntio kue'en ña'a san nto kuenta iñá ko. Ntá tsi xoó ña'a kutíi ña dā nté nainu xtuku ú ne, nakáku ña. ²³Dā ntādē xení ña ni nto ūun ñuú ne, kunu nto kue'ēn ntó tuku ñuu. Tsí nuu é ntaā i é k̄aka'án u ni ntō, ñá kunē'é nto xee nto un ntií ntií ñuu é ntoo ñuú Israee dí'na dá nainu xtúku ú, xu'u é v̄exkúvi ú ñatíi.

²⁴Nté uun ña kanakuā'a san é díi ka ka'nu ña'a ña é mastru ñá ne, nté uun ña kade tsiñu san é díi ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. ²⁵Vata ō kúvi mastrú san

ne, kuan kōo kuvi ña ntántikin ñá di. Vata ō kúvi tó'o ñá ne, kuan kōo kuvi ña kade tsiñu iña ñá di. Tē ntáka'an ñá'a tsí xu'ú e tó'o e ña vá'a sán u ne, kuan tsi kōo ka'an ñá iña ntó di.

Xoo é u'vī ko

(Lc. 12:2-7)

26° Ñá ku u'vī ntó ña'a. Tsí ña tuví nee iña é tuvi xu'ú vevii é ña tuvi dító rkontúvi; ña tuví nee é ntáde xu'u o vevii é ña kutúni ña'a san. 27 Nēe é kāká'án u ni ntó dá nēe ne, ká'an nto ni ñá'a sán ntuvi a. Nēe é tekú nto é kāká'an xú'u ú ni ntó ne, kachu'u ntó nte dikí vi'i nto kan. 28 Ñá ku u'vī ntó ña'a, ña é kúvi ka'ní da mií kúñu kō, ntá tsi ña kuvi ka'ní ña nima ko. Xuva kō é u'vī ntó ña, tsí divi ñá é kuvi nantī'i ña nima kó nī kúñu kō dō'vi kan.

29° Kūdii uun séntavu ntádiko ña uvi a láa skuaán san. Ntá tsi nté uun ti ña kuví ti, te Xuva kō ña ntío ña. 30 Ntō'ó ne, un tsi nté idi dikí nto ntánté'vi. 31 Dukuān ne, ñá ku u'vī nto, tsí díí díí ka nuu á'vi nto é vāta ntáa a láa sán, kuān te titín ti.

Ña ntáka'an é ini Jesuu

(Lc. 12:8-9)

32° Un ntíí ntíí ña'a, ña ntáka'an nuu ña'a san e ini ña kó ne, ká'án ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsí ini ú ña di. 33 Ntá tsi tē xoó ña'a kaka'an ñá ni ñá'a san e ñá ini ñá ko ne, ká'án ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsi ñá ini ú ña di.

Ntánāa ña'a kuenta iña Jesuu

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34° Tē kuiní nto ne, vé'xī u é kūntoo vá'a ña'a ñuxiví a. Ñá te

vé'xī u é kūntoo vá'a ña, tsi vé'xī u é na nāa núu ña. 35° Tsi vé'xī u é na nāa núu i'xá ni uva ī, é nāa núu dióko ña ni dí'ī ña, é nāa núu énu ña ni ñuntíi ñá. 36° Kí'i nchu'vi ña ñavi'i mii ñá.

37° Tē xoó ña'a é díí ka ntio ña dí'ī ña ni uva ñá é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikín ñá ko. Ne, tē xoó ña'a é díí ka ntio ña i'xá ña ō dióko ñá é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikín ñá ko. 38° Tē xoó ña'a ña ntío ña kuví ña kuenta iñá ko dá kantikín ñá ko ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikín ñá ko. 39° Tē xoó ña'a dóo ntio ña é koo é vā'á ntuvi iña ña ñuxiví a ne, ñá nī'i ña é vā'á e dukún kán. Ntá tsi tē xoó ña'a nakunāa ña ntuvi iña ña ñuxiví a kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña e dukún kán.

Dómēni é duku ntée o

(Mr. 9:41)

40° Tē xoó ña'a kade ña ni ntó é vā'á ne, divi ú kade ña nī ko é vā'á di. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña nī kó ne, vā'á ó de ña nī ña táxnūu kó di. 41° Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a kuenta iña i é kāká'an ñá naa Xuva kó ne, ní'i ña é vā'á vata kaa domēni é kāduku ntée ña ntáka'án naa Xuva ko. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a, tsi dóo va'á ña'a ña ne, ní'i ña é vā'á vata kaa domēni é kāduku ntée ña é vā'á ña'a san. 42° Tē xoó ña'a kué'e ña uun e'xin ntute vi'xin é kō'o uun á na kuetsi, na kantikín ko ne, nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntó tsí ní'i nti'xe ña domēni —ka'an Jesuu.

Dā táxnūu Juaan Bautista ña ntántikin ña mí tuví Jesuu

(Lc. 7:18-35)

11 Dā kúvi teé tsiñu Jesuu úxuvi ñá'a pustru ñá ne,

ntaka ña ikan, kūka'an ntódo ña ta'án ñuu ta'án ñuú, kanakuā'a ña ña'a san.

²Da ñii nuu kutū Juaán ne, kūtuni ña un ntí'ī nuu i é kade Cristú ne, taxnūu ña ña ntántikin ña ³é tsixe'e ña Jēsuu té ñi'nti'xe ña é ká'an ñátā san kídaā tsí ki'xi ña, o te kuntetū ká ña tuku ña'a.

⁴Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kue'ēn nto mí tuví Juaán ne, ká'an nto ni ña nuu i é ntátekú nto ni nūu i é ntaíni nto. ⁵Ká'an ntō tsi náxi'í ntuxnūú ña kuāá, tsi nákaka ña xné'e, tsí ntuvá'a ñá kanakó'xo kúñu ī, tsi nátekú ña lo'ō, tsi ntóto ña xi'i, tsí kaka'an ntódo u tú'ūn va'á iña Xuva ko ni ñá ntá'ví san.

⁶Inté kuān nte vá'a ó ni ña'a, ña é ña kákuka'an núu i ko! —ka'an ña.

⁷Dā kunú'u ña ntántikin Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaka'an ñá ni ñá'a, ña e dóo titín, ña ntántoo san, kuenta iñá Juaan:

—¿Nee iñá ntu ixkoto nto má kū'u kan? ¿Vá ixkoto ntú nto choo é kākantá nuu da kainu tatsín san? ⁸¿Inté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kōto ntu nto uun ña kuiika, ña é nuu doo e dóo va'a? Ña kuān ntáa sán ne, nú vi'i reí san ntoo ña. ⁹¿Inté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kini ntó uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko? Juaán ne, kaka'an ntí'xe ña naa Xuva ko ne, díi ka ka'nu ña'a ña é da xōó ka ña'a, ña e ntáka'án naa Xuva ko. ¹⁰Tsí uve na'a tú'un Xuva ko, káka'an iña ña:

I'a taxnūu ú maú ko é kodo nuū ña,
é nakōo tú've ña itsi mí ki'ín,
ka'an. ¹¹Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí xoxó ña'a, ña e káku ñuxiví

a, e díi ka ka'nu ña'a ña é Juaan Bautista. Ntá tsi xoo ña'a é díi ka lú'nti ña mí kadé kú've Xuva kō ne, díi ka ka'nu ña'a ña é Juaán san.

¹²Nté ntūvi dá eni ntu'ū Juaan kaka'an ntódo ña ne, un tsi da nté veví ne, ncho víi ña'a san dú'xen ni ñá'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. Ña ntákudiin san ne, ncho nantí'ī ña ña. ¹³Un tsi da nté xeé Juaán san ne, un ntií ntíi ña ntáka'án naa Xuva ko kídaa, ni lei Muísee ne, ntáka'an ñá nté koo kuvi ntuvi dá kixkadá kú've Xuva kō. ¹⁴Tē ntio nto é kuínti'xe nto ne, tsí Juaán san ne, ñi'nti'xe ña é Elia ña. ¹⁵Xoo é kátekú i ne, na kini ña.

¹⁶¿Nee iñá ntu é natee ta'an o ña'a san, ña ntántoo vevii, ña é ñá ncho tekú i? Vata ntáa i'xa e ntánadiki nu á'ví kán ntáa ña, i'xa é ntáka'an ní'í tā'an i: ¹⁷“Nakuékū nti choo iña viko ña tánta'a san ne, ñá ni ite'e ntō; ita nta'xa ntí vatá ó kaita ña da kaíntu'xi ña'a ne, ña ni éku ntō”, ka'an na. ¹⁸Tsí ki'xi Juaán san ne, ntē ñá ini xi'i ñá ne, ntē ñá ini e'xi ñá ne, ntáka'an ña'a san tsí nuu é ña vá'a nima ña. ¹⁹Veví ne, xéé ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kae'xí u ne, kaxi'i ú ne, ntáka'an ña tsi dóo ini e'xí u, dóo ini xi'i ú ñi ne, ntáka'an ña tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú ni ña ntaído diu'un xōó san ni ña kini ntáa san. Ntá tsi kutuni ko tsi dóo ki'in iní ntí'xe Xuva kō da ntaíni o nté o de ña ntántikin ña — ka'an Jēsuu.

Ñuu mí ña ni kuínti'xe ña'a san

(Lc. 10:13-15)

²⁰Kidáá né, eni ntu'u Jēsuu kade tíi ña ni ña ñuú i san, mí dóo ki'in

itó ede ña nuu i é dóo na'nu, tsí ña ni náti vi iní ña kuétsi ña. Kaka'an ña:

²¹—iÑa ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Coraziin! iÑa ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Betsaida! Tē dí ni iní ña ñuú Tiru ni ñá ñuú Siduun núu i e dóo na'nu é iní nto ne, nté ēmá tsi é náti vi iní kue'en ñá ne, ínū ña doo lakí ne, dá'vi ñá ñá ña xáá vátā xkoó ini ña dá ntoo nta'xa ña. ²²Ntá tsi kaka'an u ni nto, tē xee ntúvi é xntékú kú've Xuva kō ne, ní'i ntō e díi díi ka nto'o nto é vāta káa ñuú Tiru ni Síduun, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. ²³Dívi ntō, ña ñuú Capernaú ne, dōo kuika ntō né, dōo ntáde na'nu ña'a nto. Ntá tsi nakuítá nuu ña nto dô'vi kan, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. Tē dí ni iní ña ñuú Sodoma núu i e dóo na'nu é iní ntó ne, tuvi dukuan ñuú tsikan nté vevii. ²⁴Ntá tsi kaka'an u ni ntō tsí díi ka donchu'vi koo nto'o nto, é vatā o kúvi ñuú Sodomá tē xee ntúvi é xntékú kú've Xuva kō —ka'an Jesús.

Ki'xi nto nī kó ne, ní'i nto dā'na

(Lc. 10:21-22)

²⁵Kidāa ne, kaka'an Jesús:

—Ntadiá'vi nto, Xuvā ko, Tó'ō e dukún kán ni ñūxívi a dí, tsí xnuu xu'ū ntó nuu i é nuu é ntaá í san é ña kiní ña dóo ki'in iní í san nī ña dóo tu've i sán ñi ne, nañē'e ntó ña ntā'ví san. ²⁶Kuán ō dé nto, tsí kuan ō ntío nto é vii nto —ka'an ñá ni Xuva kō.

²⁷Kaka'an xtúku Jesuu:

—É ta'xi Xuva kō é un ntí'i nuu i ntā'a ko. Xōxó ña'a é iní ntí'xe ña xoo é I'xá Xuva ko, da mii Uvā kó ini ña. Xōxó iní i xoo é Xuva kō, da

mii tsi I'xā ñá, ni da xōo ka ña'a é ntio I'xá ña é kütuni ña. ²⁸Ki'xi nto, un ntíi ntíi nto e ntákuitā nto kuenta iña tsíñu e ntáde nto, ni kuēnta iña i e ntánto'o nto ne, ta'xi u é küntoo da'na nto. ²⁹Kuntíkin ntó ko ne, nakuá'a ú nto. Tsí ña te díin u, ñá te ka'nu ñā'a ú ne, ní'i nto dā'na. ³⁰Ñá vi'xín kaa itsi ko, ntē ña ntii tu'ún tsiñu é tā'xi ú nto ñi —ka'an ña.

Dā tíin pustrú san xoko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Kidāa ne, itā nti'xin Jesuu má trigu kán ntuvi dá iō dá'na. Ntákin ña ntántikin ñá ne, tíin ña xoko trigú san ne, da é'xi ña. ²Ntá tsi dā iní ña fariseú san ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Uun ō ntáde ña ntántikin nto é dóo xii kaa é vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Vāta nakua'a ntu nto nte o dé Davii da kákin ña kídaa, ni ña ntini'i ñá? ⁴Kúkí'vi ña má vi'i Xuva kō né, ē'xí ña tañú'u kuiko e dóo xii kaa é ka'xi ña, tsí da mii tsi dütú san ntaé'xí ña tañú'u tsikan. ⁵¿Ō vata nakua'a ntu nto mí uve na'a kaka'an léi Muísee? É dütú san ntáde tsiñu ña ini ukún ka'nu kán ntuvi dá iō dá'na ne, ña túvi nēe nuu i é kīni kaa ntáde ña. ⁶Kaka'an u ni ntō tsí i'a tuví e díi ka ka'nu é xukún ka'nu san. ⁷Ñá ini nto neé ncho ka'an Xúva kō dá kakā'an ña sá'a: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto”, ka'an ña. Tē dí ni ñe'e ñá ni ká'an ña, ñá ni ká'an

ntée nto ña'a, ña é ña tuvi kuétsi i.
⁸Tsí xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, xu'u
 é kadē kú'vé u ntuvi dá iō dá'na di
 —ka'an ña.

Ñatíí, ña é itsi ntá'a i

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Ntāka Jesuu íkān ne, kúk'í'ví ña
 iní vi'í mí ntánataká nuu ña Israee.

¹⁰Ikān tuví uun ñatíí, ña é itsi ntá'a
 i. Tsixe'e ñā'a san Jéssuu:

—¿Ñā xii kaa ntu é ntavá'a o ñā'a
 ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

Kuan ō ka'an ñā vata koo é ni'í ña é
 tsi'í kuétsi ña ña.

¹¹Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Xoó ñā'a nto, te ūun kudii á
 le'ntu nto iō ti ne, te kō'xó nuu
 ti xavi ntuvi dá iō dá'na ne, ¿ñā
 ntu natavá nto tí? ¹²¿Ñā ntu te
 díí ka nuu á'vi ñā'a san é a le'ntu?
 Dukuān ne, ñā te xii kaa é vii o é
 vā'á ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

¹³Kidāā ne, kaka'an ñā ni ñatíí san:
 —Nakaan nta'a o —ka'an ña.

Nákaa nti'xe ña nta'a ña ne,
 ntuvá'a vata tsi kaa nta'a ña é uun
 san. ¹⁴Kidāā ne, ntíí ña fariseú san
 ne, natíin ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

É kā'an Ísaia iña Jéssuu

¹⁵Kūtuni Jesuu nté ō dé ña fariseú
 san. Ntāka ña ikān ne, ñā te da díi
 ñā'a intíkin ñā ña ne, ntavá'a ña un
 ntíí ntíí ña nchokuví san. ¹⁶Kaka'an
 ñā ni ñā'a san é ña ká'an ña nte o
 dé ña. ¹⁷Kuan ō ka'an ñā vata koo é
 kūntaa é kākā'an ñā ka'án naa Xuva
 ko kídaā, ñā nani Isāia:

¹⁸I'a tuví ña kade tsiñu iñá ko, ña
 e náka'xnúu ú,
 divi ñā e dóo ntio ko, e dóo diní
 ko ni ñā.

Taxnūu ú Espíritū Sántū kó ni
 ñā ne,
 ka'an ntódo ña dá kanií ñūxiví
 san nté koo ni'í ña é vā'á nta'a
 Xuva kō.

¹⁹Ñā nāa núu ña, ntē ña káchu'ū
 ña.

Ntē xoxo tekú i tátsin ña itsi
 kān.

²⁰Ntē ña ká'nu ka ña choo é tā'nu,
 ntē ña nantá'va ña metsa é dá
 vé kakene u'me
 un tsi da nté kūvi vií ña é kōo
 é vā'a.

²¹Kuenta iña ñā ne, kuntetu dá
 kanií ñūxiví san é ni'í i é vā'á
 nta'a Xuva kō,

ka'an Ísaia.

**Dā ntāka'an ñā'a san é nuu é ña vā'á
 san nima Jéssuu**

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²²Xee ní'í ña uun ñatíí mí tuví
 Jesuu. Ñatíí san ne, skuua ña ne,
 ñi'í ñā di, tsí nuu é ña vā'á nima ña.
 Ntavá'a Jesuu ñā ne, naka'an ñā ne,
 nākoto ña. ²³Koó dá kúdu'va un ntíí
 ntíí ñā'a san, ntāka'an ña:
 —¿Vā ña sāl'á ntu é i'xá ika Dāvii?
 —ka'an ña.

²⁴Ntá tsi dā téku ña fariseú san
 ne, ka'an ña:

—Kūdii Belsébuu, tó'ō e ña vā'á
 san, kaxé'e é kākuví kade ña
 kanakunu ña é ña vā'á san —ka'an
 ña.

²⁵Ini Jéssuu nee é ntádē kuení ña
 ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Da neé ka ñuu mi ntānāa míi
 ñā ne, kunaa. Uun ñuú, ō uun
 ñavi'í é kuví ña uvi dava ña ne,
 ñā kūtíí ña, tsí kii nteé xio ta'an
 mii ña. ²⁶Te mií tó'ō e ña vā'á san

kanakūnu é ña vá'a ni'i i ne, ntánāa mīi i. ¿Nté ntu koo ni'i ntii i é vii í, kuan? ²⁷Divi ntō ne, ntáka'an nto é kanakūnu u é ña vá'ā san kuenta iña Belsébuu, tó'ō e ña vá'ā san. ¿Xoo ntu kuenta iña í kanakūnu ña ntántik'in nto é ña vá'ā san? Ña ntántik'in ntó san ne, divi ñā é ini ña tsí ña te kuenta iña tó'ō e ña vá'ā san é kūvi nakunu o é ña vá'ā san. ²⁸Xu'ú ne, kuenta iña Espiritu Xuva kō san é kanakūnu ú e ña vá'ā san. Dukuān ne, e xée Xuva kō mí ntoo nto é kadē kúlvē ñá iña nto ve.

²⁹¿Xoo ntu kuvi kí'vi i má vi'i ña dóo xení i é ki'i dú'u iña ñá tē ña di'na ki'ní ña ña? Kidāā ne, kuvi ntada ixu ña vi'i ña.

³⁰Xoo é ña kákuini'i i kó ne, ñá kañē'e ñá da xe'é ko. Xoo é ña kánatee kuitin i iñá ko ne, katsoo xaa ña.

³¹Tsikān é kākā'an u ni ntō tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā'a san kuétsi ña, da nēé ka nuu i é vii ña, é kā'an ña, ntá tsi te kā'an kíni ña iña Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā. ³²Xoo é kā'an ntée i ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kuvi kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā, ntá tsi xoo é kā'an ntée i Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā nté vevii, nté ntūvi é vē'xi.

**Kutuni ko nté kaa utun san te kii
kiti i**

(Lc. 6:43-45)

³³Te vā'á utun sán ne, vá'ā kiti i. Tē ña vá'a ūtun sán ne, ña vá'ā kiti i. Kutuni ko nté kaa utun san te kii kiti i. ³⁴Tatá koo nto! ¿Nté koo kuvi ka'an nto é vā'a dá ña vá'ā

nima nto? Da nēé ka é nuu tsitu nima kó ne, divi é kākā'an xú'u kō. ³⁵Ñā é vā'á ña'a ne, vá'ā nima ñá ne, vá'ā ó kaka'an ña. Ñā é ña vá'a ñā'a ne, nuu tsitu nima ñá é kíni kaa, ne, kaka'an ñá é kíni kaa. ³⁶Ntá tsi kaka'an u ni ntō, tsí divi ntūvi é ta'xi Xuva kō é ntō'o nto ne, ká'an un ntíi ntíi ña'a nté kui kuan ō ka'an ñá da nēé ka tú'un é dotō tsí ka'an ña. ³⁷Tsi kidaā ne, ká'an Xuva ko te vā'á nto, o tē ña vá'a nto kuenta iña i é kā'an nto —ka'an Jésuu.

**Ña kini ntáa san ntaíkan ña nuu i é
dóo ka'nu**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸Kidāā ne, nantíko kōó mastrú leí san nī ña fariseu san, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ntio nti é vii ntó uun nuu i é dóo ka'nu —ka'an ña.

³⁹Ntá tsi nantiko koó ña, kaka'an ña:

—Koó da ña kini ntáa san, ña é ña ntákuinti'xe i san, ntio ña nuu i e dóo ka'nu. Ntá tsi ñá kíni ka ña nuu i e dóo ka'nu, mii tsí nuu i é idé ña ka'an naa Xuva ko kidaā, ñá nani Jōnaa. ⁴⁰Tsí vata ō kúvi Jonaá san é uni ntúvi, uni níñu inúu ña ini i'xi tsáka ka'nu sán ne, kuan koo kunūu ntú'xi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ⁴¹Vi'i a vé ne, xée ntūvi é kā'an Xúva ko xōo e vá'a i ne, xoo é ña vá'a i, ña ntántoo ntuvii sá'a. Kidāā ne, ña ñuú Nínive san ne, ká'an ntéé ña ña. Tsí ña ñuú Nínive sán ne, nātivi iní ña da téku ña é kākā'an ntódo Jonaa. Vevii ne, i'a xee ú e díi ka ka'nu ña'a u é Jonaa. ⁴²Uun ká tuku ne: Ñadī'i, ñá é idé

reina ñuú Sebá ne, náakuntitsí ña é ká'an ntée ña ña ntántoo vevii. Tsí divi ñā é kí'xi ña uun ñuú e díí ka ikā vata koo é tekū ña tú'un e dóo kí'in iní i, é kākā'an rei Salamuun. Vevíí ne, í'a xee ú e díí ka ka'nu ñā'a u é Salamuun.

É ña vá'ā é kantiko kōo

(Lc. 11:24-26)

⁴³Te ntíí uun é ña vá'ā san nima ñā'a ne, dotō tsí kaika ñuú itsi, kanantukū mí'i kūtuví da'na, ntá tsi ña kaní'i. ⁴⁴Kidāā né, kadē kuení i: “Ntiko kōo u nú vi'í kó kán mí ntáka u”, dé kuení i. Dā náxee ne, ixu dukuān. É ntúntoo ne, kaníne ve. ⁴⁵Kí'ín né, kuntēka ká u'xe é ña vá'ā e díí díí ka kini ntāā é diví. Kí'vī ntí'í nima ñā'a sán ne, ikan kuntōo. Kidāā ne, díí díí ka kini koo kuvi ni ñā'a san é dí'na. Kuan kōo kuvi ñā'a, ña é kīni ntāā, ña ntántoo vevii —ka'an Jesús.

Dí'í Jesús ni ení ña

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Kaka'an dúkuan Jesús ni ñā'a sán da xee dí'í ña ni ení ñā ne, ntánī ña kí'i kán e ncho ka'an ñā ni ñā. ⁴⁷Uun ñā'a ne, kaka'an ñā ni ñā: —Dí'í nto ni ení ntó ne, ntánī ntée ña kí'i kán e ncho ka'an ñā ni ntō —ka'an ña.

⁴⁸Ntá tsi nantíko koō ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Xoó ntu é dí'í ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

⁴⁹Kāta nteé ña nta'a ña mí ntōo ña ntántikin ñā ne, kaka'an ñā:

—Ña sā'a é dí'í kó ni ení ko. ⁵⁰Tsí da xōo ka ñā'a, ña é kade é ntio Uvā kó, ña é tuví e dukún kán né, divi

ñā é ení ko, divi ñā é tā'an kó, divi ñā é dí'í kó dí —ka'an ña.

Nteé nteé tsi kaka'an Jesús iña ñā kaeté xaa ntíkin

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Divi tsi ntūvi tsikan kíí Jesús nú vi'í sán ne, ku'éen ña kukūtúvi ña diñi míni san. ²Un vá'a tsi títín ñā'a náataká nuu ña mí tuví ña. Dukuān ne, ínūu ña tun ntōo san ne, ikan tsi itúvi ña. Un ntíí ntíí ñā'a san ntánī ná diñi ntute san. ³Ñá te da dii núu i e ntāā ña ni ñā'a san é kanakuā'a ña ña. Kaka'an ña: —Uun ntuvi ne, uun ñā'a kúkāté xaa ña ntíkin. ⁴Da ñī kaeté xaa ña ntíkin sán ne, ió ne, kó'xo itsi san. Xéé láā sán ne, é'xi ti. ⁵Ío ntíkin sán ne, kó'xō mí dóo xuu mí ña túvi ku'e nté'u. Váta tsi e ná'a ne, kēne xuku i, tsí ña túvi mí kí'ín xó'o i. ⁶Ntá tsi da dóo naí'nī ne, xi'í díí xuku i. Tsí ña ni nani'í xo'o i nté'u ne, ítsi. ⁷Ío ntíkin sán ne, kó'xō mí kaa xuku íñū. Xí'í nūu xuku vá'ā san, tsí un tavi nuu tsi xuku íñū san da é'nu. ⁸Ío ntíkin sán ne, kó'xo ñu'u vā'á ne, kíi kítí i. Ío e kíi uun sientu kítí i é uun ditsin í ne, ió ne, kíi te ūni díko ne, ió e kíi te ōko u'xi. ⁹Xoo e katéku í ne, na kíni —ka'an ña.

Nté kui nteé nteé tsi kaka'an ña

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Kidāā ne, vé'xi ña ntántikin ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Nté kui kuān ó kantaa ntu nto ni ñā'a san? —ka'an ña.

¹¹Kaka'an Jesús ni ñā:

—Ntō'ó ne, ntáduku ntée nto é kūtuni nto nuu i é iō xu'u iña i

mí kadē kú've Xuva kō, ntá tsi ña ntáduku ntée tuku ña'a san. ¹²Tsí xoo ñá'a, ña é iō iña í ne, ní'i ká ña ne, kué'e ká koo iña ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña tuvi iña í ne, naki'i ka é iō iña ña. ¹³Dukuān né, kuān ó kantaa ú ni ñá'a san, tsí kuān te ntaíto ña ne, ña ntaíni ña. Kuān te ntátekú ña ne, ña ntaíni ña. Ña ntaéni tú'un ñā. ¹⁴É kūntaa ntí'xe vatā ó kaka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña kídaā:

Kuān te tekú ña, ntá tsi ña k'ín
diki ña;

kuān te koto ña, ntá tsi ña kiní
ñā.

¹⁵Tsí ña sá'á ne, é ntuka'xí nima
ñá ne,

vata te neé nuu ntído lo'xo ña
ne,

kanti'u núu ña,

vata koo é ña kiní ña,

vata koo é ña tekú ña,

vata koo é ña kani tútun ña,

vata koo é ña ká'án ñá nī ko é
ntavá'a ú ña,

kuan ō ka'an Xúva kō,

ka'an Ísaia.

¹⁶Ntá tsi nto'ó ne, dōo diní nto tsi ntaíni nto ne, ntátekú nto. ¹⁷Nuu é ntaā í é káka'án u ni ntō tsí ña te da díi ña ntáka'án naa Xuva ko kídaā ne, un vá'a tsi ncho kini ña é ntaíni nto vevii, ntá tsi ña ni iní ña. Ncho tekú ña é ntátekú nto, ntá tsi ña ni tekú ña.

**Kaka'an Jesús neé kani tú'un iña ñá
kaeté xaa ntikin san**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Kini nto sá'a iña ñá kaeté xaa ntikin san. ¹⁹Te tēkú ña'a tú'un iña í mí kadē kú've Xuva kō né, tē ña

kani tútun ña ne, k'i'xi tó'ō e ña vá'a san ne, naki'i nuu tú'un é inúu nima ñá, vatā ó de láā sán ni ntikin é kō'xó itsi san. ²⁰Divi ntikin é kō'xo mi dóo xuú ne, vata kaa tú'un va'á san kaa, e ntátekú ña'a san ne, ura tsí i xkúntee iní ña. ²¹Ntá tsi da ña ni kuintí'xe vá'a ña ne, ña ná'a tsí kutíi ña. Tē ntáka'an ntée ña'a san ña ne, tē ntáde xení ña ni ñā kuenta iña i e kuinti'xe ña ne, ura tsí i xtuví mii ña e kuinti'xe ña. ²²Ntikin é kō'xó nuu mí kaa xuku iñu sán ne, vata kaa da ntátekú ña'a san tú'un va'á san kaa, ntá tsi díi díi ka ntio ña é iō ñuxiví sa. Ntánantuku ñā diu'un é kukuika ñā ne, ntáakunáa iní ña tú'un va'á san. Ña kaidiá'vi ká i iña ña. ²³Ntikin é kō'xó nuu ñu'u vā'á san ne, vata kaa te téku uun ña'a ne, kuinti'xe ña. Kade ña é káka'án ne, iō ntúvi vā'á iña ña. Vata kaa ditsin utun vá'á san kaa, e kii uun sientu kítí i, o te ūni díko, o te ōko u'xi —ka'an ña.

**Nteé nteé tsi kaka'an Jesús
iña xuku é ña vá'a má trigu**

²⁴Ntāa xtuku Jesuu nuu i sá'a, kaka'an ña:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a, ña é éte xaa ntikin trigu máña ña kan, kāa. ²⁵Ntá tsi da ñā ntákidi ñá'a san ne, xée ūun ña'a, ña kakune'u iní i ni ñā né, ēté xaa ña ntikin é ña vá'a san má trigú san ne, da ínu ña. ²⁶Dā kéne xuku trigú san ne, nta'á kiti i ne, kéne xuku é ña vá'a sán di. ²⁷Xéé ña ntáde tsiñu iña tó'o vī'i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā: “¿Ñá te ntikin vā'á ntu éte xaa nto máña nto kán? ¿Mí'i ntu vē'xi xuku é ña vá'a san?”, ka'an ña. ²⁸Kaka'an tó'o vī'i

sán ni ñā: “Á tē ñā kakune'u iní i nī ko éte xaa ña ntikin é ña vá'ā san”, ka'an ñā. Kidáā ne, ntáka'an ñā ntáde tsiñu san ni ñā: “¿Ntío ntu nto é tū'un ntí xuku é ña vá'ā san?”, ka'an ñā. ²⁹Ntá tsi kaka'an tó'o ñā: “Ñá'ā, tsí dā ná tū'un nto xuku trigú san ni xūku é ña vá'ā san. ³⁰Na kue'nu mií ntuvi nuu i da nté xēe ntúvi é ta'vi ō. Kidáā ne, ká'ān ú ni ña kata'vi sán te di'na tu'un ña xuku é ña vá'ā sán ne, na ntada ña dōko í dá ká'mi ñā. Kidáā né, na tsū'un vá'a ña kiti trigú san ini xaká ko”, ka'an ñā —kuan ō ka'an Jéssuu.

Nteé nteé tsi kantaa Jesuu iña ntikin kúli

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Ntāa xtuku Jesuu úun nuu i, kaka'an ñā:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a, ña e éte xaa ntikin kuli máña i kan, kaa. ³²Dií ka kuetsi ntikin kúlí san é un ntíí ntíí ntikin, ntá tsi dā kúna'nu ne, dií ka na'nu xuku i; vata ntáa utun ntáa. Ntáxee láā, kiti ntaíko e dukún kán ne, ikán ntáde vá'a ti taka ti má nta'a i kán —ka'an ñā.

Nteé nteé tsi kantaa ña iña u'xen íā

(Lc. 13:20-21)

³³Ntāa xtuku ña uun nuu i, kaka'an ñā:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa u'xen íā kaa, é kánadaká ñadí'í san uni xku've árina váta koo é nāneñu u'xen san —ka'an ñā.

Nté kui kuān ó kantaa Jesuu núu i sá'a

(Mr. 4:33-34)

³⁴Nteé nteé tsi kaka'an Jéssuu ni ún ntíí ntíí ña'a san. Da mií ku'ēn

tsí nuu i sá'a kantaa ñā ni ñā dá kakā'an ñā ni ñā kuenta iña i mí kadē kú've Xuva kō. ³⁵Kuān o dé ña vata koo é kúntaa é kāka'an ñā ka'án naa Xuva ko kídaā:

Ntaa ú ni ntō nuu i sá'a,

ká'ān ú nuu i é iō xu'u un tsi nte dá dé kú've Xuva ko ñūxiví san,

ka'an ñā.

Kaka'an Jéssuu nee iñā ncho ka'an iña xuku é ña vá'ā san é kaa má trigu

³⁶Kidáā né, ntāka Jesuu mí dōo ntoo ña'a sán ne, kí'vi ñā má vi'i kán. Xéé ña ntántikin ñā ne, ntaíkan ña é ká'an ñā nee iñā ncho ka'an é ntāa ña iña xuku é ña vá'ā san e é'nu máña ña kán. ³⁷Kaka'an Jéssuu:

—Ñā éte xaa ntikin vā'á san ne, vata kaa xu'u é vēxkúvi ú ñatíí kaa ñā. ³⁸Máña ñā kán né, vata kaa kanií ñūxiví san kaa. Ntikin vā'á san ne, vata ntáa ña ntáduku ntée Xuva kō ntáa. Ntikin é ña vá'ā san ne, vata ntáa ña ntáduku ntée tó'ō e ña vá'ā san ntáa. ³⁹Ñā kakune'u iní i nī kó ne, vata kaa ña éte xaa ntikin é ña vá'ā san kaa ña ne, tō'o é ña vá'ā san ñā. Ntuvia é ta'vi ō ne, vata kaa ntuvia tē ntí'í ñūxiví sa kaa. Ñā ntáta'vi sán ne, vata ntáa ánje Xuva kō ntáa ñā. ⁴⁰Vata ō ntáda ña dōko i é ña vá'ā sán ne, ē'mi ña né, kuan koo kuvi tē ntí'í ñūxiví sa. ⁴¹Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, taxnūu ú ánje ko mí kadē kú've Xuva kō ne, nakuitā ñā un ntíí ntíí ña'a, ña e ntáde é víí tuku ña'a é kini kaa, nī ña é ntáde mií é kini kaa san. ⁴²Katé nuu ña ña iní ñu'u dū'xé

san. Un vá'a tsi kueku ña'a sán ne, naka'xí ka'ññi ña nú'u ñā. ⁴³Kidáā ne, xoó ña'a, ña ntáde é ntio Xuva kō ne, xilí nuu ka'nu ña mí kadē kû'vé Xuva kō, vatā ó kaxilí nuu ngántií san. Xoo é kátekú i ne, na kīni i.

**Kantaa Jesuu úun nuu i
é vā'a é nuu ntú'xi**

⁴⁴Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa uun nuu i e dóo va'a é nuu ntú'xi má ñu'u kan kāa. Nāni'i uun ña'a ne, ikan tsi náxnuu ntú'xi xtuku ña. Ná tē nté kaa diní ña. Kí'in ñā né, nadiko ntí'i ñā é ió iña ñā ne, dá kuiin ña ñu'u san.

**Kantaa Jesuu iña kiti e dóo
nuu á'vi i é kaē'nu ini tsi'xi**

⁴⁵Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ña kadiko kaa, ña é kanantukū kiti e dóo nuu á'vi i, e dóo va'a. ⁴⁶Uun tsi kiti e dóo va'a, é nuu á'vi kue'en nāni'i ñā ne, kí'in ñā né, nadiko ntí'i ñā é ió iña ñā ne, dá kuiin ña ti.

Kantaa Jesuu iña xunu

⁴⁷Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa xunu kaa, é kanakuítá nuu ña'a san ini míni kán é tavā ñā un ntíí ntíí nuu tsákā san. ⁴⁸Dā tsítu ne, nantíi ña diñi ntute kán. Ikān intóo ña nakaxnúu ña ti. Tsáká vā'á san ne, nātsu'un ña ti ini xiká san. Kiti é ña vā'á san ne, ēte ñā ti. ⁴⁹Kuan koo kuvi tē ntí'i ñuxiví sa di. Kí'xi ánje Xuva kō ne, nakaxnúu ña xoo é vā'á i, xoo é ña vā'a i. ⁵⁰Nakuitā ñā xoo é ña vā'a i mé'ñu ñu'u du'xé san. Ikān dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ññi ña nú'u ñā —ka'an Jesús.

Núu i e dóo va'a é xēe ni é ata

⁵¹—¿Ntáñe'e dikí ntí'i ntu nto un ntí'i núu i sá'a? —tsixe'e Jēsuu ña. —Ntáñe'e dikí nti —ka'an ña.

⁵²Kidáā ne, kaka'an ñā ni ñā: —Un ntíí ntíí mastrú lei, da ntánakua'a ña iña i mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'i san kaa ña. Tsi tó'o vī'i sán ne, kanatava ña é xēe ni é atā san mí ñu'u vá'a iña ña dá ntio ña —ka'an ña.

Dá tūví Jesuu ñuú Nazaree

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Dā kúvi ntāa Jesuu sá'ā né, ntaka ña ikān. ⁵⁴Kué'en ña ñuú mí ñā ne, nakuá'a ña ña'a má vī'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña: —¿Mí'i ntū nakua'a ñā sā'a e dóo ini ña, e dóo kade ña nuu i é dóo ka'nu san? ⁵⁵¿Ñā ntu te divi ña é i'xá ña kade va'a utun? ¿Ñā te María ntu di'i ñā? ¿Ñā ntu te ení ña Santiau ni Jósee ni Símuun ni Júdā? ⁵⁶¿Ñā te divi ta'an ña ta'nú ntoo ñuú ko ā di? ¿Mí'i ntu vē'xi é dóo kí'in iní ña sá'ā kuan? —ka'an ñā'a san.

⁵⁷Ncho kudiin ñā'a san ni ñā, ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ña kaka'án naa Xuva kó ne, ntaíko ñu'u ñā'a san ña; ntá tsi ña ñuú mii ña ni ñavi'i ña ne, ña ntaíko ñu'u ña ñā —ka'an ña.

⁵⁸Ñā kuē'e núu i e dóo na'nu ide ña ikān, tsí ña ni kuintí'xe ña'a san ña.

Dā xi'i Juaán Bautista

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Ntuvi sá'á ne, Heródē, ña é de ku'vé iña ñuú Galileá ne,

tēkú ña iña Jesús. ²Kaka'an ñá ni ña ntáde tsiñu iña ña:

—Ña tsikán ne, á tē Juaan Bautista ña. Á tē ntóto ñā e xi'i ña. Dukuān é kúvi ide ña nuu i e dóo ka'nu san —ka'an ña.

³Tsí Heródē sán ne, tīin ña Juaán ne, kí'ní ña ña ne, xnuu kutu ña ña kuenta iña Heródia, ñadí'í ení ña, ñá nani Fēlipe. ⁴Tsí kaka'án Juaan ni Heródē:

—Dōo xii kaa é naki'i nto ñadí'í ení nto —ka'an ña.

⁵Heródē sán ne, ntio ña é ká'ní kue'en ñá Juaán san, ntá tsi u'ví ña ña'a san, tsi dé kuení ña'a san tsí Juaán san ne, ña kaka'án naa Xuva ko. ⁶Ntá tsi dā xee víko é káku Heródē ne, ít'e'le dióko Heródia nuu ña'a san, ña vexká'xi viko san. Ñá tē nté kaa dīnī Heródē san kídaā ne, ⁷xé'e ña xu'u ña ni dioko Herodia tsí nuu é ntāa ntí'xe i é kué'é ña tún da nēé ka é kākán tun. ⁸Tsi'i dí'í tún díkí tun nēé é kākán tun ne, kaka'án tun:

—Tā'xi nto kó díkí Juaan Bautista vevíi. Xntekū nto nú kō'o —ka'án tun ni Hērode.

⁹Kidāā né, kūnta'xa iní rei Heródē san. Ntá tsi kaka'an ñá te kuan kōo kuvi, tsí mé'nū ña'a san xe'é ña xu'u ña. ¹⁰Taxnū ña é na ká'nté tu'un ña díkí Juaán san viutun kán. ¹¹Xntekū ñá díkí Juaan nú kō'o ne, xé'e ña tún, dā nakué'ē tún dí'í tun.

¹²Dā xeé ña ntántikín Juaán san ne, nāki'i ña kúñu ña ne, ixkú'xi ña ña. Kidāā ne, kué'en ña kükoto ñá Jesús nté o kúvi.

Dā xe'é Jesuu é ká'xí u'un míil ñā'a

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Dā téku Jesuu nté o kúvi Juaan Bautistá san ne, ínuu ña tun ntóo

ne, kué'en ñā mí xoxó ña'a. Ntá tsi dā kútuni ñá'a sán ne, kué'en ña kúntikín ñá ña. Ntaíka ña dí'in ñā. ¹⁴Dā ntíi Jesuu tún ntóo san ne, iní ña tsí ña te nté kaa titín ña'a. Ntúntā'ví iní ña ña ne, ntavá'a ña ña nchokuví san, ña é ntēka ña'a san. ¹⁵Dā kuáa ne, xéé ña ntántikín ñá ne, ntáka'an ña:

—Xoxó kantoo i i'a. É kuáa ve. Taxnū nto ña'a san é na kí'in ña ñuu kuetsi san vata koo é kuiin ña é ká'xí ña —ka'an ña.

¹⁶Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña: —Ñá kuetsi é kí'in ña. Dívi nto kué'é xnto é ká'xí ña —ka'an Jesús.

¹⁷Kidāā ne, nantíko koō ña, ntáka'an ñá ni ñā: —Ú'un kúdií tañú'u ió ni ūvi kudii a tsákā —ka'an ña.

¹⁸Kaka'an Jesús: —Tā'xi nto —ka'an ña.

¹⁹Kidāā ne, kaka'an ñá ni ñā'a san é na kuntōo ña nu ité sán. Kí'i ña u'un tañú'u sán ni ntūvi a tsákā sán ne, ito ña e dukún kán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kátsin dava ña tañú'u sán ne, xé'e ñā ña ntántikín ña é na tsi'i ña nta'a ña'a san. ²⁰É'xí nta'a ña'a san, un ntíi ntií ña. Kidāā ne, natákā ñá ta'vi i é ntoó ka ne, natsu'un tsitu ña ūxuví ka xika. ²¹Ñá te da ū'un míil ñatíi san é'xi ña. É ntē ña ni ka'vi ña ñadí'í san, nté i'xá san.

Dá ika Jesuu nú ntūte kan

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Kidāā ne, kaka'an Jesús ni ña ntántikín ña é kú'un ña iní tun ntóo san e kí'in ña uun xo diñi ntute san. Dívi ña ne, ítúv'í ka ña da nté ntaka nti'i ña'a san. ²³Dā nátaxnū

ña ña'a san kunú'u ñā ne, kúxee ña xuku kān vata koo é da mii tsi ñā ka'an ntá'ví ñā. Dā kuáa ne, ínuu mii ñā ikān né, ²⁴dōo kuíka tun ntóo san mé'ñū míní san. Un vá'a tsi kanaduku ntúte san ata tún ntóo e dóo kainu tatsín san. ²⁵Dá vē'xi túvi ne, kué'en Jēsuu mí ñū'u ñā, kaika ñā nú ntúte san. ²⁶Ntá tsi dā íni ñā ntántikin ñā ñā tsí kaika ñā nú ntúte sán ne, ñá tē nté kaa ntaú'vī ñā. Ntákachu'u ntáa ñā, ntáka'an ñā:

—iUn kaa ñā ntāxi! —ka'an ñā.

²⁷Ntá tsi ura tsí i kaka'an ñā ni ñā:

—iÑá ku u'vī nto, tsí xu'u! —ka'an ñā.

²⁸Kaka'án Pedru ni ñā:

—Te ñāvī nti'xe ntō, Tó'ō, ká'an ntō é na kī'xi u mí kaika nto nú ntúte san —ka'an ñā.

²⁹Kaka'an Jēsuu:

—Kí'xin ni —ka'an ñā.

Pedru ne, ntii ñā tún ntóo san ne, íka ñā nú ntúte san é kī'in ñā mí ntitsí Jesuu. ³⁰Ntá tsi dā íni ñā tsi dóo kainu tatsín san ne, ú'vī ñā ne, íñi ntu'u kūkíi nto'o ñā iní ntute san. Un ntíi tsí kána ñā:

—iXntii ntō ko, Tó'ō! —ka'an ñā.

³¹Ura tsí i nakurkáa Jesuu ntá'a ñā ne, nātava ñā ñā. Kaka'an ñā ni ñā:

—iNté ō ntú ñā o é ñā kákuinti'xe o! ¿Nté kui ñā ni kuinti'xe ntu o? —ka'an ñā.

³²Dā nakú'un ñā ntuvi ñā tun ntóo san ne, kūkadin tatsín san. ³³Ñá ñū'u iní tun ntóo san ne, nākunchiti ñā nūu Jēsuu, ntáka'an ñā:

—iNuu é ntaā i tsí I'xá Xuva nti'xe ko ntō! —ka'an ñā.

Dā ntavá'a Jesuu ñā nchokuvi ñūú Genesaree

(Mr. 6:53-56)

³⁴Dā kúvi ita ntí'xin ñā ntute sán ne, xée ñā ñūu é nani Genesaree.

³⁵Dā íni ñā'a san, ñā ntántoo ikān, e vé'xi Jesuú ne, taxnúu ñā tú'un íña un ntíí ntíí ñūú tsikán ne, ntēka ñā'a san ñā ntánchokuví san, un ntíí ntíí ñā. ³⁶Íkan ñā Jesuu é kuān te ntete dóo ñā na tiin ntá'a ñā. Ñā é tiin nta'ā sán ne, ntūv'á ñā.

Nee íña é kade i é kánatívi ñā'a sán
nuu Xuva ko

(Mr. 7:1-23)

15 Kidáa ne, xēé ñā fariseu ní mastrú leí san, ñā ntōo ñūú Jerusaleén, nte mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñā ni ñā:

²—¿Nté kui ñā ntáde ntaa ñā ntántikin ntó vatā xkoó ini ñáta kō? Tsí ñā ntánta'a ñā dá ntaé'xi ñā —ka'an ñā.

³Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—¿Nté kui ñāvī ntō ne, ñā ntáde ntaa nto é kākā'an Xúva kō, é ntio nto kuntikin ntó vatā xkoó ini mí ntō? ⁴Tsí kaka'an Xúva kō: “Kuiko ñū'u nto uva nto ni ñāvī ntō”, ka'an ñā. Ká'an xtūku ñā ñā: “Xoo é kā'an kīni i ñā uva i ni ñā ñāvī í ne, da mii é kúvi í”, ka'an ñā. ⁵Ntá tsi ntó'o ne, ntáka'an nto tsí kuví ka'an ñā'a san ni uva ñā ni ñāvī ñā: “Ñā kúvi xntii ú nto, tsí íñā ko ne, nākué'le ú nta'a Xuva kō.” ⁶Te kuan kōo ka'an ñā ne, ñā kantio é xntii ñā uva ñā nté ñāvī ñā, ka'an nto. Dukuān ne, ntáde nto vatā xkoó ini ñáta ntō e ntánakuitā nto é kākā'an Xúva kō. ⁷Ntáka'an ntó tsi ntáde

ntaa nto é kākā'an Xúva kō, ntá tsi ña ntáā. Dōo vá'ā o ka'an Ísaia kuénta iña nto dá kakā'an ñá naa Xuva ko:

⁸ Ña sāl'á ne, kūdii rki xaa ña ntéku da ntáka'an ñá e dóo ntánuu iní ña ko, ntá tsi ña te ntániñ nima ñá e ntánuu iní ña ko.

⁹ E ntaa í e ntánuu iní ña ko, tsi e ntánakuā'a ñá ne, da mii tsi e ntáka'an ñá'a san.

Kuan ō ka'an ña —ka'an Jesús.

¹⁰ Kidáā né, kāna ña ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kini nto né, na k'i'in diki nto:

¹¹ Ñá te dīvi é kāk'i'vi ini xú'u ko kán kade i é kakudentū nima ko, ntá tsi nee iña é ntii xu'u kō né, dīvi é kade i é kakudentū nima ko —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví ña ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kútuni ntú nto é kūdiin ñá fariseú san da téku ña é kākā'an nto? —ka'an ña.

¹³ Kaka'an Jesús:

—Da nēé ka utun é ña ni í'xi Uvā kó ne, nātu'un ña uun tsi nte xó'o i. ¹⁴ Na koo mii nto ñā. Vata ntāa ña kuāa ntāa ña é dotō tsi ntántēka ña ña'a. Te uun ña kuāa nteka ña ña kuāa ni'i ña ne, ntuvi tsí ña kó'xo nuu ña xaví san —ka'an ña.

¹⁵ Kidáā ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Ká'an nto nī ntí nee iñá ncho ka'an núu i sá'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Vāta tekú kue'en xntú nto?

¹⁷ ¿Ñá ini ntú nto tsí da nēé ka é kāk'i'vi xu'u kō ne, kaita nti'xin i'xí ko kán ne, da kidáa ntii xtuku kúñu kō? ¹⁸ Ntá tsi nēé é kīni kaa é kākii

xu'u kō né, ntē nima ko kakéne ne, dīvi é kade i é kakudentu ō. ¹⁹ Tsi nté nima ko kakéne é kīni ó kadā kuení kō, é kā'ni o ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í tuku ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í, ña vata tánta'a, e kī'i dú'u ō, é kā'an ó dovete, é kā'an kīni o iña ña'a. ²⁰ Sá'a kāde i e ntákudentū ña'a sán nuu Xuva ko. Ntá tsi te ña nta'a o da ka'xi o vatā xkoó ini ntó ne, ña te dīvi i é kade i é kakudentu ō nuu Xuva ko.

Ñadī'í, ña vé'xi tuku ñuu, kuínti'xe ña Jesuu

(Mr. 7:24-30)

²¹ Ntāka Jesuu íkān ne, kué'en ña ētsin ñuú Tiru ni ñuú Siduun.

²² Ikān tuví uun ñadī'í, ña vé'xi ñuú Canaán ne, ñé'e ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ña:

—iNtuntā'ví ini nto ko, Tó'ō, I'xá Davii! iUn vá'a tsi kanto'o dióko kó kuenta iña é ña vá'ā san é nuu nimá tun! —ka'an ña.

²³ Nté uun tú'ūn ña ni ká'an Jesús ni ña. Kidáā ne, xéē ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é na nakunu ña ñadī'í san. Ka'an ña:

—Nakūnu nto ña, tsi dóo du'xen ka'ān ña é ntikin ñá kō —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jesús:

—Taxnuu Xuva kō ko é xntií ú da mii tsi ña kúnaa, ña ntáduku ntée tatá ña Israee —ka'an ña.

²⁵ Ntá tsi xéé etsin ñadī'í san ne, ínchiti ña nūu ña ne, kaka'an ña: —iVii'í nto da xe'e, Tó'o, xntií ntó ko! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá vā'ā ō é naki'i o tañú'ú é ká'xí i'xá kō dá kué'é ō tīnā san —ka'an ña.

²⁷Ñadĩí san ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'an nto, Tó'ō, ntá tsi tĩnā sán ne, ntaé'xi ti utsi i é káko'xo má mēsa tó'lo tĩ —ka'an ña.

²⁸Kidāā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Dōo vá'ā ó kakuinti'xe o. Kuan koo na kuvi vatá ó ntio o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a dióko ñā.

Dōo tĩtĩn ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

²⁹Ntáka Jesuu íkān ne, kué'en ña diñi míni Galileá san. Kúxee ña xuku kān né, ikān itúvi ña. ³⁰Ñá te da dii da díi ña'a xée ña mí tuví ña ne, ntēka ña ña xné'le, ña ni'i kui'í i, ña kuāá, ña ñi'ĩ, ni tĩtĩn ka ña ntánchokuví san. Tsōo ña ña'a san nú dī'ín Jesuú ne, ntavá'a ña ña. ³¹Koó dā kúdu'va ña'a san da íni ña e ntáka'an ñá ñi'ĩ san, e ntuvá'a ña ni'i kui'í i san, e nakaka ña xné'le san, e nakini ña kuāá san. Ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva ña Israeé san.

Dā xe'é Jesuu é ká'xí kímí míil ña'a

(Mr. 8:1-10)

³²Kidāā ne, kāna Jesuu ñá ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kantunta'ví ini kó un ntĩí ntĩí ña'a san tsi é ita ntí'xin uni ntúvi e ntántoo ña i'a ní ko. Ña tíví ka é ka'xi ña. Ñá ntio kó nataxnūu ú ña é kuan tsí koo, tsi ntákakin ña, tsí dā ná koo vita ña itsi kān dókō —ka'an Jesús.

³³Ntáka'an ñá ntántikin ña:

—¿Mí'i ntu kiki'i o tañú'ũ i'a mí xoxo ntoo i? ¿Nté ntu koo xee tá'an é ka'xi ña, é ña te da díi ña'a san? —ka'an ña.

³⁴Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Tĩtĩn ntú tañú'ũ ni'i nto? —ka'an ña.

Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Ú'xe kúdii tañú'u ni úvi kudii a tsákā —ka'an ña.

³⁵Kaka'an Jesús ni ñá'a san é na kuntoo ña ñu'u kān. ³⁶Ki'i ña e u'xé tañú'ũ sán ni tsákā sán ne, nākué'le ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidāā ne, ta'vi dāva ñá ne, xé'le ñá ña ntántikin ña é na tsi'i ña nta'a ña'a san. ³⁷Ē'xí nta'ā ñá, un ntĩí ntĩí ña. Dā kúvi ne, natáka ña é ntoó ka ne, ú'xe xīka nátsu'un tsitu ká ña ta'vi i. ³⁸Ñá te da kīmi míil ñatĩí san é'xi ña ne, ntē ña ni inté'vi ñadĩí san, nté i'xá san dī. ³⁹Nataxnūu ña ña'a san kídaā ne, nákunūu Jesuu tún ntōó san ne, da kué'en ña ñūú Madala.

Dā íkan ña fariseu ni ñá saduceú san uun nuu i e dóo ka'nu

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Xéē ña fariseú san ni ña saduceú san é ncho koto nteé ña Jesuu. Ntaíkan ña te nañē'e ñá ña uun nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kān. ²Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Da kakuáā ne, ntáka'an nto: “Vá'a iñĩ tevāā, tsi dóo dito xntivi e dukún kan”, xkoó ka'an nto. ³Tévāā ne, ntáka'an nto: “Dōo xóo iñĩ vevii, tsi dóo ñu'u viko xé'le i kan”, ka'an nto. Te ini nto nté iñĩ da ntaíto nto e dukún kān, ¿nté kui ñá ini ntu nto nté koo kuvi ñuxiví sa, da ntaíto nto nté o kakuvi vevii? ⁴Ña kini ntáa, ña ntáde é kini kaa sán ne, divi ña ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'ē ká Xuva ko

nūu i é ntio ña, tsí da mii nūu i váta
ō kúvi Jonaá san —ka'an ña.

Kidáá né, ntáka Jesuu íkān né,
tsoo mii ña ñā.

U'xen íā iña ñā fariseu

(Mr. 8:14-21)

⁵Dā xee ñā ntántikin ña uun xo diñi
ntute sán ne, kūtuni ña tsí kunānī ña é
kuído ña tañú'u. ⁶Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kini nto ne, kuenta tsí víí nto
ni ū'xen íā iña ñā fariseu ni ñā
saduceú san —ka'an ña.

⁷Kidáá ne, ntáka'an ñā ni tā'an ña:
—Kuan ō ka'an ñā, tsi ña ni ído ō
tañú'u san —ka'an ña.

⁸Ini Jesuu née iña ntádē kuení ña
ne, kaka'an ña:

—iMpá! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe
vá'a ntu nto? ¿Nté kui ntaítsu'un ntu
nto tē ña ni ido nto tañú'u san? ⁹¿Vāta
kutúni ntú nto? ¿Ñā ntu naka'an nto
tsí u'un tañú'u san é'xi u'un míil ñā'a
sán ne, tītín xiká ka ñu'u ta'vi i e ntóo
ka é natáká nto? ¹⁰¿Ntē ña ntu naka'an
nto e u'xe tsi tañú'u san e é'xi kimi míil
ñā'a sán ne, tītín xiká ka ñu'u ta'vi i
e ntóo ka é natáká nto? ¹¹¿Nté kui ña
kañe'e dikí ntu nto e ña te iña tañú'u
ntí'xe san kaka'án u? Kuenta tsí víí nto
ni ū'xen íā iña ñā fariseu ni ñā saduceú
san —ka'an ña.

¹²Kidáá né, kūtuni ña tsí ña te
kaka'an ña iña u'xen íā é kaidáka
tañú'u san, tsí kaka'an ñā iña nuu i é
ntánakuā'a ña fariseu ni ñā saduceú san.

Dá kakā'án Pedru tsí Jesuu é Cristu ñā

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Dā xee Jéssuu ñuú é nani
Cesārea Filipú ne, kaka'an ñā nī ña
ntántikin ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, ¿néé
ntu ña'a ú, te kā'an ñā'a san? —
ka'an ña.

¹⁴Nantíko koō ña, ntáka'an ñā:
—Iō ñā ne, ntáka'an ña tsí Juaan
Bautista nto. Iō ñā ne, ntáka'an
ñā tsí Elia nto. Iō xtúku ña ne,
ntáka'an ñā tsi Jeremia ntó, ō tuku
ñā'a ña kaka'án naa Xuva ko nto —
ka'an ña.

¹⁵Kaka'an Jéssuu ni ña:
—Ntō'ó ne, ¿xoó ñā'a ntu ú, te
kuini nto? —ka'an ña.

¹⁶Kaka'an Símuun Pedru:
—Cristu ntó, i'xá Xuva kō ña
kantíto san nto —ka'an ña.

¹⁷Kaka'an Jéssuu ni ña:
—Nté kuān nte vá'ā ó ni o,
Símuun, i'xá Jonaa. Sá'ā ne, ña te
ñā'a ni nañē'e ñā o, tsí mii tsi Uvā
kó, ña tuví e dukún kán. ¹⁸Kaka'án
u ni ō tsí divín é Pedrú ne, diví ó
ne, xúu nchó ka'an. Nú xūu sa'á
xntítsí u xúkūn ko. Ña kúvi víí
doxi'í san ni ñā'a, ña ntákuinti'xe i
ko. ¹⁹Ta'xí u o ntakāá iña i mí kadē
kú'vé Xuva kō e dukún kán. Da xōó
ka ñā'a, ña é ió kuetsí i ñuxiví a ne,
ká'ān tsí ña kúvi k'í'vi ña e dukún
kán. Kuan kōo víí Xuva kō e dukún
kán dí. Da xōó ka ñā'a, ña é ntuvá'a
ni Xuva ko ñuxiví a ne, ká'ān tsí
kúvi k'í'vi ña e dukún kán. Kuan
kōo víí Xuva ko ni ñā e dukún kán
dí —ka'an ña.

²⁰Kidáá ne, kaka'an ñā nī ña
ntántikin ña é ña ku ka'án kue'en
tsí ña ni da xōó ka ñā'a é Cristu ña.

Dá kakā'án Jéssuu é kuví ña

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹Nté ntúvi tsikán ne, eni ntu'u
Jéssuu kaka'an ñā nī ña ntántikin ña

é kantio é kī'in nā ñuú Jerusaleen. Ikān ne, nā te da dii núu i dóo nto'lo ña nta'a ñatā sán ni tó'ō dutú ni mastrú leí san. Ka'ní ña ña ne, te kūvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña, ka'an ña. ²²Kidāā ne, ku'élen xīo Pedrú san ni ña né, ikān de tīi ña ni Jēsuu, káka'an ña:

—Ná te sá'a e ntio Xuva ko, Tó'ō. Ñá te kuan kōo kuvi nto —ka'an ña.

²³Ntá tsi xkokoto Jēsuú ne, kaka'an ñá ni Pedru:

—iÑá kuān xkoó ka'an, tsí kaka'an vatā ó kaka'an tó'ō e ña vá'a san! Ñá ku koton ntēen ko. Ñá te vatā ó kade kuení Xuva kō é kadē kuení o, tsí vata tsí ó de ña'a san káden —ka'an ña.

²⁴Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ña ntántikīn ña:

—Tē xoó ncho kuntikīn í ko ne, ñá vií ka ña é ntio mii ña, ntá tsi na kuntikīn ñá ko, kuān te na kuví ña.

²⁵Tē xoó ntio i é nakāku ntuvi iña í ne, kunaá ña ntii dañu ntúvi. Ntá tsi tē xoó nakunaa i ntuvi iña i kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶¿Neé ntu ni'i ñatíí san te ni'i ña dá kaniñi ñuxiví sa, te nākunaa ña é tduiña ña? ¿Nté ntu kaa ntá'vi ñatíí san é tduiña ña? ²⁷Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kí'xi ú nī ánjē ko. Dōo ka'nu ña'a ú, vatā ó ka'nu Uva kō. Kidāā ne, ntañáa ú ni ñā'a nee iñá idé ña xé un xé un ñā. ²⁸Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Iō ñā'a e ntāñī ñá i'a vevíí ne, ña kúví ñá da nté kiní ña é kixkadā kú'vé u ñuxiví sa —ka'an Jēsuu.

Dā nádama kúñu Jēsuu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Dā kúvi iñu ntúvi ne, ntēká Jesuu Pedrú san ni Sántiau,

ni ení ña, ñá naní Juaan, kue'en ní'i ña ña ñuun xuku e dóo dükún ne, ²nuu tsi ña ne, nadama kúñu Jēsuu. Nuu ña ne, xi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántii san ne, dóo é nuu ña né, ntukui'xīn kue'en. ³Ura tsíkan ntii dító Muisee ni Élia, ñá ka'án naa Xuva ko kídaā ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu. ⁴Kidāā ne, kaka'án Pedru ni Jēsuu:

—Dōo vá'a o tsí ntio ntí i'a, Tó'ō. Tē ntio nto ne, xntítsi ntí uni á vi'í í'a, uun iña nto, uun iña Muisee ne, uun iña Éliá di —ka'an ña.

⁵Da nii kākā'án Pedrú san ne, xée ũun viko e dóo kaxi'í nuu mí ntio ña ne, távi nūu ña. Kaka'an tátsin Xúva kō mé'ñū vikó san:

—Ña sá'a ne, I'xá mii kó, ña e dóo ntio ko. Dōo diní ko ni ña. Kini nto é kākā'án ña —ka'an tátsin san.

⁶Dā téku ña ntántikīn ñá san sá'a ne, nántuvé ña kúñu ña ñu'u kán né, dōo u'ví ña. ⁷Ntá tsi vé'xi Jēsuú ne, tiñ nta'a ña ña ne, kaka'an ña:

—iNakuntáñī nto! iÑá ku u'ví nto! —ka'an Jēsuu.

⁸Dā íto ña ne, xōxó ka ña nguii san. Da mii tsi Jēsuu ntítsi ña.

⁹Dá kúntíi ña xuku sán ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ná ku ka'án ntó ni da xōo ka ña'a nee e íni nto da nté nantōto ú rkontúvi é xi'í u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi —ka'an ña.

¹⁰Ntátsixe'e ña ntántikīn ña: —¿Nté kui ntáka'án ntu mastrú leí san é di'na Eliá san kí'xi ña? —ka'an ña.

¹¹Kaka'an Jēsuu ni ña: —Nuu é ntaā i tsí di'na Elia kí'xi ña ne, xtúvi tu'vé ña é un ntí'i.

¹²Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi e kí'xi

Elia, ntá tsi ña ni kutúni ñá'a san te divi ñā né, ide ña ni ña da neé ka é ntio ña. Kuan kōo nto'o kó nta'a ña di, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi —ka'an Jesús.

¹³Kidáā ne, kutuni ña ntántikin ña tsí kaka'an ñá iña Juaan Baútista.

Dā ntavá'a Jesuu úun na kudii, ná kaxi'i mīi

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Dā xee ña mi dóo ntoo ña'a ne, vé'xi uun ñatīi mí tuví Jesuu. Ínchiti ña nūu ñá ne, kaka'an ña:

¹⁵—Tō'ó, ntuntá'ví ini nto i'xá ko, tsí kaxi'i mīi nā ne, xntii nto nā. Dōó kanto'o na. Nuu nuu tsi kantava nuu na nchú'un kān ne, kako'xó nuu na nú ntute kān di. ¹⁶E kíxni'i ú na é ntāvá'a ña ntántikin ntó na, ntá tsi ña ni kuvi víi ña —ka'an ña.

¹⁷Kaka'an Jesús:

—iNté o ntu! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe ña'a sán ko, ña e ntáde é kini kaa? ¿Tīfín ka ntu ntuvi kutíi ú ni ntō? Kixni'i nto na i'a —ka'an ña.

¹⁸De tīi Jesuu ni é ña vá'ā san ne, ntīi é ña vá'ā san é nuu nima na. Ura dú'va tsi ntuvá'a na.

¹⁹Kidáā ne, xee ña ntántikin ña mí tuví Jesuu ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui ña ní kuvi víi ntu ntī é nakūnu ntí e ña vá'ā san? —ka'an ña.

²⁰Kaka'an Jesús ni ña:

—Tsí ña te kanīi nima ntó ntákuinti'xe nto. Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí kuān te un síin kue'en tsi ntákuinti'xe nto ne, kuān te vata kaa uun kudii ntīkin kulí

san é kuinti'xe nto ne, kuvi ka'an ntó ni xūku san: “Kue'én ikān”, ne, kí'ín. Ña túvi neé kue'en tsi é ña kuvi víi nto. ²¹Ntá tsi e ña vá'a vāta kaa sá'a ne, ña ntīi tē ña kuntóo ixu ō né, tē ña dóo ka'an ntá'ví ō di —ka'an Jesús.

É kūvi uvi íto kaka'an Jesús é kūvi ña

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Dá ntoo ña ñuú Galiléa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatīi ne, ntuvi ú kuenta ntá'a ña'a san. ²³Ka'ní ña kó ne, te kūvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an ña.

Dōo kántoo nta'xa ña ntántikin ña.

Dā ntá'vi Jesuu ni ña ntántikin ña diu'un xōo iña xúkūn

²⁴Dā xee Jesús ñuú Capernau ni ña ntántikin ñá ne, vé'xi ña ntaído diu'un xōo iña xúkūn san mí tuví Pedrú san ne, ntáka'an ña:

—¿Ña kantá'vi ntu mastru ntó diu'un xóo san? —ka'an ña.

²⁵Kaka'án Pedrú san:

—Kantá'vi ña —ka'an ña.

Dā kí'vi Pedrú san má vi'i kān ne, dí'na kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté ntu de kuéni o, Simuun? ¿Xoó ntu nta'a i ntaído rei nūxivi san diu'un xóo ni diū'un iña ñu'ú san? ¿Nta'a ña ñuú mii ñā né, ō nta'a ña tuku ñuú san? —ka'an ña.

²⁶Kaka'án Pedru:

—Nta'a ña tuku ñuu —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña: —Dukuān ne, ñá kantio é ntá'vi ña ñuú mii ñā. ²⁷Ntá tsi vata koo é ña kudíin ña ne, kue'én nu míni

kān ne, nakuitan xu've é kantikin kaa xu'u tsákā san. Tavan da nēē ka tsákā, kiti é tiin di'na. Dá ntíkán xu'u ti ne, naní'i o uun diu'un kuetsi. Kí'in ne, da nta'vin diu'un xōo ó ne, iñā kó di —ka'an ña.

¿Xoó ntu é díí ka ka'nu i?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Ntuvi tsikán ne, xēē ña ntántikin ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é díí ka ka'nu i mí kadē kû'vé Xuva kō? —ka'an ña.

²Kāná Jesuu úun i'xá san ne, xtuví ñā i mé'ñū ña'a san. ³Kaka'an ñā ni ñā'a san:

—Nuu é ntaā i é kākalan u ni nto: Tē ña nadāma nto nima nto é kuinti'xe nto vatā ó de a i'xá kuetsi sán ne, ña kúvi kī'ví nto mí kadē kû'vé Xuva kō. ⁴Xoó ña'a, ña é ña káde ka'nu vata kaa i'xa sa'á ne, divi ñā é díí ka ka'nu ña mí kadē kû'vé Xuva kō. ⁵Xoó ña'a é kí'i ña uun i'xá vata kaa sá'a kuēnta iñá ko ne, vata te xū'u kí'i ña ko.

Dōo xii kaa é vii o é kīni kaa

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶Ntá tsi da xōo ka ña'a é kuē'é ña itsi é vii é kīni kaa da nēē ka i'xá san é kakuinti'xe i kó ne, díí ka vā'ā ó te kunū'ni uun xuu xodo ka'nu dúkun ñā ne, na kunuu nto'o mii ñā má ntute ñu'u kán. ⁷iNtā'vi ide ñā ñuxiví a tē kade ña é víí tuku ña'a kuetsi! Kuan tsi ió nuu i é kīni kaa, ntá tsi intā'vi ide ña'a san, ña é kaxé'e itsi é víí ta'an ña é kīni kaa san!

⁸Te ntā'a nto, o te dī'ín nto kade i é vii nto é kīni kaa san ne, ka'nté

nto ne, nakuitā nto. Díí ka vā'ā ó te u'ntu nto xēe ntó e dukún kán, te kāka xné'e nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntá'a nto, ntuvi dī'ín ntó dô'vi kan mi dóo kai'xi ñú'ú san. ⁹Te ntūxnúu nto kade i é vii nto é kīni kaa sán ne, tavá nto ne, nakuitā nto. Díí ka vā'ā ó te xēe ntó e dukún kan ni ūun tsi ntuxnúu nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntūxnúu nto dô'vi kan mi dóo kai'xi ñú'ú san.

Kuenta iñā á le'ntu é kúnaa

(Lc. 15:3-7)

¹⁰Koto ntó tē ña kadá kuení nto tē ña nuu á'vi i'xá san. Tsi kaka'án u ni ntó tsí e dukún kán ne, ánjē san é kade ña i kuentá ne, utén utén ntoo ña nta'a Xuva kō, ña é tuví e dukún kán. ¹¹Tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, vé'xi u é nakākú u ña'a, ña ntákunaá san.

¹²¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto? Te ūun ña'a né, ió uun sientu á le'ntu ña ne, uun xti kunaa ti ne, çñā ntu te tsoo mí ña kiti kimi díko xe'un kimí san má kū'u kan dá kī'ín ña kínantúku ña kīti uun, kiti kunaá san? ¹³Te nāni'i ña tí ne, nuu é ntaā i é kākalan u ni ntó, tsí díí díí ka diní ña ni kīti nāni'i ña san é kiti kimi díko xe'un kimí, kiti ña ni kunáa san. ¹⁴Kuān ó ni Uva kō, ña tuví e dukún kán. Ñā ntio ña é kúnaa nté uun i'xá san.

Nté koo kada ka'nu iní o ni ta'an kō

(Lc. 17:3)

¹⁵Tē kade ta'an nto é kīni kaa ni ntó né, kue'ēn ntó mí tuví ña ne, ká'an nto ni ñā nte o dé ña, da mii xnto ni ñā. Te kīni ña é kākalan ntó ne, é ntūvā'a nto ni tā'an nto. ¹⁶Ntá

tsi tē ña kini ña é kākā'an ntó ne, kuntēka nto uun ne, ō uvi ña'á ka ña'a vata koo é kini ña. ¹⁷Tē ña ntío ña kini ña e ntáka'an ñá tsikán ne, ká'an nto nī ña ntákuinti'xe i san, ña ntánataká nuu má ūkún kán. Tē ña ntío ña kini ña ña ntákuinti'xe i sán ne, ña kú de ká nto ña kuenta. Vii xnto kuenta tsí vata ntáa ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i, nī ña ntaído diu'un xóo san.

¹⁸Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Da xóo ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a e ña kuvi ki'in ña mí tuví Xuva kō ne, kuan tsi kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di. Da xóo ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a é kúvi ki'in ña mí tuví Xuva kō né, kuan kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di.

¹⁹Sá'a kākā'an xtúku ú ni ntō tsí te ūun tsi ntáde nto nima ntó uvi ñá'a nto da ntaíkan ntó nta'a Xuva kō ne, Xuva kō, ña tuví e dukún kán ne, ta'xi ña é ntaíkan nto. ²⁰Dā mí'i ka mí nataká nuu uvi uni ñá'a kuenta iñá ko ne, ikán tuví u mé'ñu ñā di —ka'an Jesús.

²¹Kidáa ne, xéé Pedru, kaká'an ñá ni Jēsuu:

—Tō'ó, ¿ki'in ito ntū kada ka'nu iní u ni tā'an ko dá kadē xení ña nī ko? ¿Vá ū'xe íto ntu? —ka'an ña.

²²Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ñá kākā'án u ni o te da mii tsí é ū'xe íto, tsí un tsí nté kímí sientu kímí díko u'xi íto.

Kuenta iña ñá kade tsiñu é ña ni ntío ña kada ka'nú ini ña ni tā'an ña

²³Kuvi ka'an ó tsi mí kadē kùlvé Xuva kō ne, vata kaa uun rei é

iō titín ña ntáde tsiñu iña ñá kaa. Ntio ña natava ñá kuenta ñá ntáde tsiñu iña ña. ²⁴Dā éni ntu'u ña tāvá ña kuentá san ne, xee ní'i ña uun ña'a, ña tanūu diu'un é vāta kaa uvi díko uun kuía xá'vi ñā.

²⁵Ña ni kúvi ntañáa ña. Dukuān ne, kaka'an tó'o ñā é díko ña ñā, ni ña di'i ñá, ni i'xā ñá, ni un ntí'i é ió iña ña, vata koo é na ntūnaa é tanūu ña. ²⁶Nákunchití ña kade tsiñu san núu ñá ne, íkan ña dā xe'e, kaka'an ña: “Na kütíi ká nto nī ko, Tó'ó. Ntañáa ntí'i u é tanūu u”, ka'an ña. ²⁷Ntūnta'ví ini tó'o ñā ñá ne, nangava ña ñā né, nakadí ñá kuenta ña. ²⁸Dā ntíi ña kade tsiñu san vi'i tó'o ñā né, tā'án ña uun ña'a, ña é kade tsiñu dadíi ni ñā. Ña sāl'á ne, tanūu ña diu'un ta'an ña é vāta kaa uun sientu ntúvi xá'vi ñā. Ña'a, ña é tanūu ña iña í san ne, írkāa ña dukun ña é nakuē'ne ña ña ne, kaka'an ña: “Ntá'vín ko é tanūun”, ka'an ña. ²⁹Nákunchití ña tanūu san núu ñá ne, kaikan ña kaka'an ña: “Na kütíi ká nto nī kó, tsi ntá'vi ntí'i u”, ka'an ña. ³⁰Ntá tsi ña ni ntío ña tsikán ne, tsi'i kuétsi ña ñā ne, xnuu kutu ña ña dā nte ntá'vi ña é ita nūu ña. ³¹Dā íni ña ntáde tsiñu, ña nguii san, nté ō kúvi ne, dōo dé kuení ña. Kué'en ñā ne, ká'an ña nī tó'o ñā nté ō kúvi. ³²Kidáa né, kāna tó'o ña ña kuān ó de sán ne, kaka'an ñá ni ñā: “Ñá tē nté kaa kiní ó kaden. Xu'ú ne, nakadí u kuenta ó tsi íkán kó da xe'e. ³³¿Nté kui ña ni ntunta'ví ini ntu o ta'an o, vatā o dé u ni ō?”, ka'an ña. ³⁴Küdiin kué'én tó'o ña ni ñā né, ntáda ña ña kuenta ntá'a maú san é xnuu kutu ña ña dā nté

ntanáa nti'í ña é tanūu ña —ka'an Jéssuu ni ña.

³⁵Da kidáa ne, kaka'an ña:

—Kuān koo víi Uva kō, ña tuví e dukún kan, ni nto tē ña kada ka'nú ini nto kaniī nima ntó ni tā'an nto di —ka'an Jéssuu.

Dá kakā'an Jéssuu iña ña ntánatsoo mii tā'an

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Dā kúvi ka'an Jéssuu sá'á né, ntāka ña ñuú Galileá ne, ku'éen ña ñuú Judea é tuví uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san. ²Ñá te da dii da díi ña'a ntikín ñá ña ne, ikān ntavá'a ña ña.

³Vé'xi ña fariseú san mí tuví Jessuu é kōto nteé ña ña ne, tsixe'e ña ña:

—¿Kāka'an ntú lei Muísee é xii kaa é natsoo mii ntí ñadī'í nti dá nēé ka nuu i kuvi? —ka'an ña.

⁴Kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Vāta nakuá'a ntu nto tú'un Xuva kō mí kāka'an tsí divi ñá é dēv'á'a ña ña'a ne, dē kú'vē ñá ñatíi ni ñadī'í é kuntōo dadíi ña?

⁵Dukuān né, xtuví mii ñatíi san uva ña ni di'í ñá é kuntōo dadíi ña ni ñadī'í ña. Uun tsi kúnū kúvi ña ntuví ña. ⁶Vi'i a vé ne, ñá te ūvi ñá'a ká ña, tsí uun sá ña. Dukuān ne, ña v'á'a o é nantii ntee ta'an ñá'a san neé e teé ta'an Xuva kō —ka'an ña.

⁷Ntátsixe'e ña Jéssuu:

—¿Nté kui kaka'an ntú Muísee é kuvi natsoo mii ntí ñadī'í nti kuan? —ka'an ña.

⁸Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Dā xe dóo ka'xi nima ntó ne, dukuān e tá'xi Muísee é natsoo

mii nto ñadī'í nto, ntá tsi ña te kuán o ni ntio Xuva ko nte ntúvi di'na. ⁹Kaka'án u ni ntó tsí da xōo ka ña'a é natsoo mii ña ñadī'í ña, ntá tsi tē ña te neé ni ide ñadī'í san é kini kaa ni tuku ñatíi san ne, tē natánta'a ñatíi san ni tuku ñadī'í ne, kade ña kuētsi —ka'an ña.

¹⁰Ntáka'an ña ntántikín ña:

—Te kuan kōo kuvi uun ñatíi ni ñadī'í ñá ne, díi ka v'á'a ó ē ña tánta'a ó —ka'an ña.

¹¹Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ñá te ūn ntíi ntíi ña'a é kütíi ña é nī'i ña sá'á, tsí mii tsi ñá é xe'e Xúva kō é kuan koo kuntōo ña. ¹²Ió ñatíi é ña kuvi kóo i'xá ña, tsi e dúkuan kāa ña da káku ña. Ió túku ñatíi ne, ña'a san ide ña e ña kuvi koo i'xá ña. Ió túku ñatíi ne, ña ntío ña tánta'a ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña iña Xuva ko. Xoo kutíi i e kuintí'xe i sá'á né, na kuintí'xe i —ka'an ña.

Dā náxnuu viko Jessuu ún ntí'í i'xá san

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Kidáa ne, xee ní'i ña i'xá san mí tuví Jessuu é tñin nta'a ñá í, é ká'an ntá'v'í ña iña i. Ña ntini'i Jéssuu san ne, de tíi ña ni ñá ntánteka i'xá san, ¹⁴ntá tsi kaka'an Jéssuu:

—Kué'e ntó itsi é na kī'xi i'xá san mí tuví u. Ñá ku kādí nuu nto i, tsí ña'a é ió nima í vatā ó nima i'xá san ne, divi ñá é káduku ntée ña mí kadé kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

¹⁵Dā kúvi tñin nta'a ntí'i ña i ne, da kidáa ntáka ña.

**Uun ñatíí kuetsi, ña kuika, kátsixe'e
ña Jēsuu**

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Xée uun ñatíí mí tuví Jesuú ne, tsixe'e ñā:

—Mastrú, ¿neé ntu nuu i é vā'á kantio é víí u vata koo é nī'í ko ntuví va'á iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ñā.

¹⁷Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—¿Nté kui kátsixe'eñ kó iña é vā'a? Da mii Xuva kō é vā'á ñā. Te ntio o ntuví vā'á iña o ntii dañu ntūvi ne, kadan ntaan é kāka'an Xúva kō —ka'an ñā.

¹⁸Kidāā ne, kaka'an ñā:

—¿Neé ntu é kāda ntaa u? —ka'an ñā.

Kaka'an Jēsuu:

—Ñā ku ē'nín ñā'a. Ñā ku naki'in ñad'íi ñā'a. Ñā ku kī'in dú'un. Ñā ku kāl'án dovete. ¹⁹Kuikon ñu'un uva o ni dī'í ō. Kuinima ó ta'an o vatā ó kakuinima míi ō kúñu ō —ka'an Jēsuu.

²⁰Kaka'an ñā ni ñā:

—É un ntī'í sāl'á kade ntaa ú ntē da ku lú'nti u. ¿Neé ka ntu é kākunaa? —ka'an ñā.

²¹Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Tē ncho viin é un ntī'í é vā'á ne, kuē'lén, nadikón iña o ne, kuē'lén diu'ún san ñā ntā'ví san vata koo e ní'í o nuu i é vā'a é dukún kán. Kidāā né, kixntikín ko —ka'an ñā.

²²Dā téku ñā é kāka'an Jēsú ne, kunta'xa iní ñā, tsi dóo kuika ñā. Kuan tsi ō ntaka ñā.

²³Kaka'an Jēsuu ni ñā ntántikín ñā:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō. Tsi dóo ntii tu'un é xee ñā kuiká san

mí kadē kù'vé Xuva kō. ²⁴Kaka'án xtuku ú ni ntō tsí díí ka ñā ntii tu'un é kī'ví uun kameu xávi xíki natee ō san é kī'ví uun ñā kuiká san mí kadē kù'vé Xuva kō —ka'an ñā.

²⁵Dā téku ñā ntántikín ñā sál'a ne, koo dá kúdu'va ñā. Ntáka'an ñā: —¿Xoó ntu kúvi nakáku i kuan? —ka'an ñā.

²⁶Íto Jesuu ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Ñā'a sán ne, ñā kúvi nakákú mii ñā nima ñā, ntá tsi Xuva kō ne, un ntíí ntíí kuvi víí ñā —ka'an ñā.

²⁷Kidāā ne, kaka'án Pedru:

—Ntí'í ne, é xtuví mii ntí'í nti é kuntikín nti nto. ¿Nee iñá ntu ni'í nti? —ka'an ñā.

²⁸Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí ikan ñūxiví xéé san ne, kutūvi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí, nú teu ka'nú ko ne, dīvi ntō e ntántikín ntó ko ne, kuntōo nto uxuvi teu na'nú san dī, kadā kú'vē nto iñá uxuvi táta ñā Israeé san. ²⁹Da xōo ka ñā'a, ñā é xtuví mii i vi'í i, ō ení ñā, ō ta'an ñā, o uva ñā, o dī'í ñā, ō i'xá ñā, o ñū'u ñā kuenta iñá ko ne, ní'í ñā ūun sientu íto ká xtuku. Ní'í ñā ntuví vā'á iña ñā ntii dañu ntūvi dī. ³⁰Ntá tsi titín ñā'a, ñā é odo nūu vevíí ne, nte áta i kan kuntōo ñā te kúvi ne, ñā é ntoo ata i kán vevíí ne, kodo nuū ñā kídāā.

Kuenta iña ñā ntáde tsiñu

20 'Mí kadē kù'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o ví'í san kaa. Tévaá tsi kañe'e ñā, kaixntuku ñā xoó kada tsiñu i matú ñā. ²Kaka'an ñā ni ñā'a san tsi ntá'ví nii ñā ñā ntūvi é kāda tsiñu ñā ne, taxnūu

ña ña matú ña. ³Kaeku iin teváa ne, iní ña tsi ntáñí ka tuku ña'a nú ā'ví kán é ña te neé ntáde ña. ⁴Kaka'an ñá ni ñā: “Kūkada tsiñu nto matú ko kán ne, ntá'vi va'a ú nto”, ka'an ña. Ne, ku'éen ña kūkada tsiñu ña. ⁵Kuan tsi ó de ña dá kii xtúku ña da ká'ñu ntuvi ne, kaeku uni kuáa dí. ⁶Dā kaéku u'un kuáa ne, kii xtúku ña ne, níl'i ká ña ña'a, ña é ña tuví nee é vii. Kaka'an ñá ni ñā: “¿Nté ntú ó de nto i'a? ¿Nté kui ña ntáde tsiñu nto?”, ka'an ña. ⁷Ntáka'an ñá ni ñā: “Ñá ni níl'i nti xoó ta'xi i ntí tsiñu”, ka'an ña. Kaka'an tó'o i sán ni ñā: “Kue'ēn ntó matú ko kan kūkada tsiñu nto dí”, ka'an ña. ⁸Dā kúneé ne, kaka'an tó'o tsiñu sán ni ña odo nūu nuu tsiñú san: “Kūkaná nto ña ntáde tsiñu sán ne, ntá'vi nto ñā, dí'na ña é xeé rkontuvi. Nté ata i na ntii ña xee nte dí'na”, ka'an ña. ⁹Ña xee kaéku u'un kuáa ne, níl'i ña xā'ví ña é uun ntúvi. ¹⁰Ña xee dí'na ne, díi ka kue'e níl'i ña, kuíni ña. Ntá tsi kuédadii tsi níl'i ña é un é un ñā. ¹¹Dā ntuá'vi ña ne, ká'an ntéé ña tó'o tsiñu san, ¹²ntáka'an ña: “Uun ura kúdi dé tsiñu ña'a san, ña xeé rkontuvi é ntí'í ne, dadii tsi o ntuá'ví ntí ni ñā. Ntí'í ne, nii ntuví dé tsiñu ntí. Dōo ntó'o ntí ka'ni san”, ka'an ña. ¹³Kaka'an tó'o tsiñu san ni ña: “Ñá te kāde u é kini kaa ni ntō. ¿Ña ni ká'an ntú nto nī ko tsi vá'ā o xa'ví nto dá kākā'án u ni ntō? ¹⁴Kūni'i nto xá'vi ntō né, kue'ēn nto. Xu'ú ne, ncho vii ú nī ña xee da rkontuví san vatā o dé u ni ntō. ¹⁵¿Vá ña kuvi ntu víi u é ntio kó nī diu'ún ko? ¿Ō ntákune'u iní ntu nto tsí ña kade víni u?”, ka'an ña.

¹⁶Kuan kōo kuvi ni ña vé'xi ata i kán dí; dí'na ña kodo núu ña ne, ña é odo nūu dí'na ne, kuntōo ña nte ata i kan. Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá titín ña ku'ée u é kodo nuú ña —ka'an Jéssuu.

É kúvi uni íto kaka'an Jéssuu é kuvi ña

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Dá kué'en Jéssuu itsi Jerusaleén ne, nakana xio ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā: ¹⁸—Kiní nto, tsí ki'in o ñuú Jerusaleen. Ikān ntada ña kó kuenta ntá'a tó'ō dutú san nī mastrú leí san. Ká'an ñā tsí kuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatii. ¹⁹Ntada ña kó kuenta ntá'a ña tuku ñuú vata koo é kīni díki ña ko ne, natii nuu ña kó xo'o. Xntee ñá ko ntiká krusi kán dí. Ntá tsi ntoto xtuku ú te kuvi ūni ntúvi —ka'an ña.

Dí'i Sántiau ní Juaán ne, íkan ña da xe'e

(Mr. 10:35-45)

²⁰Kidáa ne, xée dí'i i'xá Zebedeú san mí tuví Jessuu, xee ní'i ña i'xā ña. Nakunchiti ña nūu ña ne, íkan ña da xe'e. ²¹Kaka'an Jéssuu ni ña: —¿Nee iñá ntu ntio nto? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto na kadā kú'vé dadii ntuvi i'xá ko ni ntō mí kadā kú'vé nto; uun chí ne, diñi kua'a nto ne, uun chí ne, diñi datsin nto —ka'an ña.

²²Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ñá iñi nto nee é kaikan nto. ¿Kútíi ntu ntō é ntō'o nto é vāta koo nto'o ko? —ka'an ña.

Ntupi ñátíí san ntáka'an ñá ni ñā:
—Kuvi vií nti —ka'an ñā.

²³Kaka'an Jesús ni ñā:

—Nto'o nti'xe nto vata koo nto'o ko, ntá tsi ñā te xú'ú kaduku ntée u é kuē'é u xoó kutūvi í diñi kua'a kó, ō xoó kutūvi í diñi datsin ko, tsí Xuvā ko e dé ku'vē ñā xoo é kuntoo dadii i nī ko —ka'an ñā.

²⁴Dā kútuni u'xi ñá'a ñā nguii sán ne, kúdiin ñá nī Juaan ni Sántiaú san. ²⁵Ntá tsi kána Jesuu ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Íni ntó tsi tó'ō ñā é ñā te ñá Israeé ne, dōo ntáde na'nu ñā ni ñā'a ñā. Dōo ntii ntádē kú'vē ñā. ²⁶Ñá ku kuān xkoó de nto. Da xōó ka ñā'a nto é ncho vií ka'nu nto ne, xntii nto tā'an nto. ²⁷Da xōó ka ñā'a nto é ncho kodo nuū ntó ne, xntii nto tā'an ntó, ²⁸vatā ó de ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. Ñá te vē'xi u é xntii ñā'a sán ko, tsí vé'xi u é xntii ú ñā ne, é kuē'é u ntupi iñá ko kuenta iñā ñā —ka'an ñā.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá kuāa

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹Dā ntáka ñā ñuú Jericoó ne, ñá te da dii da dií ñā'a ntántikin ñá Jesuu. ³⁰Uvi ñá kuāa san ntántoo ñā diñi itsi san. Dā téku ñā tsi kuítā nti'xin Jesuú ne, un ntii tsí ntáka'an ñā:

—iNtuntā'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii, ñā táxnuu Xuva kō é kadā kú'vē ntó iñá nti! —ka'an ñā.

³¹Ntáde tíi ñā'a san ni ñā, ntáka'an ñā é diin diin tsi kuntōo ñā. Ntá tsi da dií dií ka ntii ntáka'an ñā:

—iNtuntā'ví ini nto nti, Tó'ō, I'xá ika Dāvii! —ka'an ñā.

³²Íntitsí Jesuú ne, kána ñā ñā.

Kaka'an ñā:

—¿Nee iñá ntu é ntio nto é vií u ni ntō? —ka'an ñā.

³³Ntáka'an ñá ni ñā:

—Nakaán nto ntuxnúu nti, Tó'ō —ka'an ñā.

³⁴Ntuntā'ví ini Jesuu ñá ne, tiin nta'a ñā ntūxnúu ñā ne, ura tsí i náxí'í ntuxnúu ñā. Kidáa ne, íntikin ñá ñā.

Dā xee Jesúsú ñuú Jerusaleen

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Dā xee étsin ñā ñuú Jerusaleen, dá ntoo ñā ñuú Befagee mí tuví xuku Olivú san ne, taxnúu Jesuu úvi ñā'a ñā ntántikin ñā, ²kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó ñuu é tuví da'a san. Ikān ne, nani'i nto uun búru é ntee tñin ti ni i'xā ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'i nto tī. ³Te tsixe'e ñā'a san nto nté kui kánantute nto tí ne, ká'an ntó tsi tó'o nto kántio ñā ti. Tē kúvi dé tsiñu ni'i ñā ti ne, ura tsí i nataxnúu ñā ti —ka'an ñā.

⁴Kuan ō kúvi vata koo é kūntaa é káka'an ñā é ka'án naa Xuva ko kidaā:

⁵Ká'an nto nī ñā ñuú Siuun:

“Koto nto, tsi vé'xi reí nto mí ntoo nto.

Ñá te ká'nu ñā'a kade ñā;

ntekú ñā buru,

uun a búru, kiti é vāta xoo

kuntéku í ti,

i'xá buru ntíi, kiti kaido san.”

Kuan kōo ka'an nto,

ka'an ñā.

⁶Kue'ēn ñā ntántikin ñá ne, de ntaa ñā vatā ó kaka'an Jesúsú.

⁷Kue'en ní'i ñā búrú san ni i'xā tí

ne, tsodo ña dōo ña áta i'xá ti ne, ikān intéku Jesuu ti. ⁸Ñá te da dii ña'a ntāñī ñá ikān né, tsōo ña doo ñá itsi kān. Iō ñá ne, katsin ña ntá'a utun ne, tsoo ña itsi san. ⁹Ñá te da dii ña'a odo nuú ña nuu ñá ne, ñá te da dii ña'a vé'xi ña atā ñá di. Un ntíí ntíī ña ntáka'an ña:

—iDōo vá'a I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō! iNa xnuu víko Xuva ko ñā, ña é vé'xí kuenta iña ñā! iDōo ká'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kān! —ka'an ña.

¹⁰Dā xee ñá ñuú Jerusaleén ne, un ntíí ntíī ña ñuú i san ne, itsu'un ñā, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sā'a? —ka'an ña.

¹¹Ntáka'an ñá'a san, ña vexní'i ña: —Ña sá'a ne, ña é kākā'án naa Xuva ko, ñá nani Jēsuu, ñá vé'xi ñuú Nazaree é tuví ñuú Galilea —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Kúkī'ví Jesuu má ūkún Xuva kō ne, nakúnu ña ūn ntíí ntíī ña'a, ña e ntádikō, ña e ntāñii kiti é ku'é'le ña doméni iña Xuva ko. Ini ukún san ntoo ña. Nantáva Jēsuu mesa ñá'a, ña ntánadama diu'ún san, ni sīa ña ntádiko pāloma. ¹³Kaka'an ñá ni ñā:

—É ūve na'a tú'un Xuva kō: “Vii'í kó ne, vi'í mí ka'an ntā'ví ña'a”, ka'an. Ntá tsi ntō'ó ne, ntáde nto māvii ñá du'u —ka'an ña.

¹⁴Dá tūví Jesuu má ūkún kān ne, vé'xi ña kuāá san nī ña xne'é ne, ntāvá'a ña ña. ¹⁵Ntá tsi kúdiin tó'ō dutú san nī mastrú leí san dā íni ña nté ō dé Jesuu nuu i e dóo na'nu san. Íni ña tsí un ntii tsí ntáka'an

i'xá san má ūkún kān: “iDōo ka'nu I'xá ika rei Dāvii!” Kuān o ntáka'an i'xá san. ¹⁶Ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—¿Ña katéku ntu nto tsí dovéte ntáka'an i'xá san iña nto? —ka'an mastrú leí san.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Katekú ko nté ō ntáka'an. Vāta kiní ntu nto mí kakā'an tú'un Xuva kō:

I'xá kuetsi sán ni i'xá ikin ne, xé'le Xuva kō é kāta é vā'á kue'en Xúva kō.

Kuan ō ka'an —ka'an Jēsuu.

¹⁷Kidāá né, ntāka Jesuu mí ntoo ña ne, kué'en ña ñuú Betania mí itúvi ña uun ñúu.

Dā kúdiin Jēsuu ni tun ígū é ña ni kii kítii i

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Tévāá, dā ntíko kōo ñá ñuú Jerusaleén ne, kakakin Jesuu. ¹⁹Íni ña uun tun ígu diñi itsi san. Kué'en ñā mí ntitsí ne, da mii xūku í uve. Kaka'an ña:

—iÑa kōó ká kiti o! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ítsi ūtun san. ²⁰Koó dā kúdu'va ña ntántikin ña da íni ña utun san. Ntáka'an ña:

—¿Nté ō ntu é uun da'na tsi ítsi tun ígū san? —ka'an ña.

²¹Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Te kuinti'xe nto Xuva ko, tē ña kadá kuení nto é ña kuvi vií ña ne, ñá te sá'a tsi é kúvi vií nto, vatā o dé u nī tun ígū san. Tsí kuvi ka'an ntó ni xūku sá'a di: “Ku'é'én, kō'xón nuun ntute ñu'u san.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, kuan kōo kuvi. ²²Da nēé ka é kakan ntó nta'a Xuva kō dá ntáka'an ntā'ví nto ne, te kaniñi nī ntó ne, ní'i ntō —ka'an ña.

Xoo de kú'vē i é kúvi víi Jesuu núu i é kade ña

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Dá kúkí'vi Jesuu má úkún kán ne, vé'xi tó'ō dutú san ni ñatā san mí tuví Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Nté o ntu é kúvi víi nto nuu i é kade nto? ¿Xoo ntu de kú'vē i é víi nto sá'ā? —ka'an ña.

²⁴Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Tsixē'é u nto uun nuu í dī. Te nantiko koō ntó ne, kidáa kā'an u ni ntō nté o kúvi é kúvi víi u nuu i sá'a. ²⁵¿Xoo ntu de kú'vē i é nakūtsi ntute Juaan ñá'a san? ¿Xuva ntu kō de kú'vē ñá, o kūdii ña'a ntú san de kú'vē ña? —ka'an ña.

Ntáka'an míi tó'ō dutú san ni ñatā san:

—Te kā'an o tsí Xuva kō de kú'vē ñá ne, kidáa ne, tsixe'e ña kō nté kui ña ni kuintí'xe kō Juaan. ²⁶Ntá tsi te kā'an o tsí kūdii ña'á san de kú'vē ñá ne, u'vi kó te kūdiin ña'á san ni kō tsí ñá ka'an naa Xuva kó Juaán san, kuiní ña —kuan o dé kuení ña.

²⁷Dukuān ne, ntáka'an ñá ni Jéssuu:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ntē ña ka'an u dī xoó de kú'vē i é víi u sá'ā —ka'an ña.

Núu i iña úvi i'xá san

²⁸Kaka'an Jéssuu:

—¿Nee iñá ntu kadē kuení nto iña nuu i sá'a? Uun ñatíi ne, xío úvi i'xá ña. Kué'en ña mí tuví i'xá nuu i san ne, kaka'an ña: “Ō da', kukutun vevíi”, ka'an ña. ²⁹Kaka'an na: “Ñá

kí'ín u”, ka'an na. Ntá tsi dā ku e ví'i ne, nātivi iní na ne, kué'en ña.

³⁰Kidáa ne, kué'en uva nā mí tuví i'xa é kui úvi ne, dadii tsi o kaka'an ñá ni ñā. Na sá'á ne, kaka'an na:

“Kí'ín ú, úva”, ka'an na, ntá tsi ña ni ñé'e na. ³¹¿Nee ntu na'a dé ntaa na é ntio uva nā, kuan? —ka'an Jéssuu.

—I'xa nuu í san —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāka'an u ni ntō, tsí di'na xee ña ntaído diu'un xóo san ni ñadí'i kini ntáa san mí kadē kú'vé Xuva kō é dīvi ntō. ³²Tsi dá kí'xi Juaan Bautistá ne, kaka'an ñá ni ntō nté koo víi nto é vā'a, ntá tsi ña ni kuintí'xe nto ña. Da mii tsí ña ntaído diu'un xóo san ni ñadí'i kini kaa san kuintí'xe ña ña. Kuān te íni nto nté o dé ña kini ntáa san ne, ñá ni nātivi iní nto, ntē ña ni kuintí'xe nto é kāka'an Juaán san —ka'an Jéssuu—.

Nuu i iña ñá ntáde tsiñu, ña kini ntáa

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Kini tuku nto nuu i sá'a. Uun tó'o ví'i ne, í'xi ñá xo'o tinti'o. De vá'a ña xaku diñi i kán. Ēte nuu ña xavi mí kādin ñá tinti'ó san ne, xntitsí ñá uun ví'i dūkun mí kotō díto ña.

'Kidáa ne, tsu'un nteé ña tuku ña'a é víi ñá kuentá ne, dá kue'ēn ñá tuku ñuu. ³⁴Dā xee ntúvi é tñin ña kiti i ne, taxnúu ña ña ntáde tsiñu iña ña e kínakuido ñá vata kaa é kāduku ntée ña mí ñu'u ña ñu'u ntee é tātá san. ³⁵Ña ñu'u ntee é tātá san ne, tñin ña ña ntáde tsiñu san. Uun ña'a ña né, náka'xí va'a ñá ña. Uun ña ne, ē'ní kue'en

ñá ña. Uun ña ne, xe'e xúu ña ñá. ³⁶Taxnūu xtuku tó'o ī sán díf ka títín ña ntáde tsiñu iña ña e ña táxnūu dí'na ña. Kuan tsi ō dé xtuku ña ñu'u ntee xo'o tinti'ó san ni ñá.

³⁷'Da rkontúví ne, taxnūu ña i'xá mii ñá, tsí da mii é kuiko ñū'u ña'a san i'xá mii ña, kuíni ña. ³⁸Ntá tsi dā íni ña ñu'u ntee xo'o tinti'ó san tsi vé'xi mii i'xa tó'o ñá ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña: “Na sāl'á ne, na ki'i na iña uva na tē xi'i ña. Kí'ín ō ne, ka'ní o nā. Kidáā ne, ní'i ko iña uva na”, ka'an ña. ³⁹Tiñ ña na ne, nákuítā ñá na ata ī mí kae'nu xo'o tinti'ó san ne, e'ní ña na — ka'an ña.

⁴⁰Kidáā né, katsixe'e Jēsuu: —Tē xee mii tó'ō xo'o tinti'ó san ne, ¿nté koo vií ntu ña ni ña ñu'u ntee é tatá ña? —ka'an Jēsuu.

⁴¹Ntáka'an ñātā san ni tó'ō dutú san:

—Uun ito tsi ka'ní kue'en ña ña ñu'u ntee, ña é kīni ntāa san. Kidáā ne, kué'e ñá é tātá san nta'a tuku ña'a, ña é nakué'e i ña kiti tinti'ó san ntuvi te tiñ ña ti, vata kaa é kāduku ntée ña —ka'an ña.

⁴²Kaka'an xtúku Jesuu ni ña: —Vāta nakua'a ntu nto mí ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Xuu é nakuítā ña ntádamá san ne,
dīvi kūvi xuu ku've etí vi'i san.
Sāl'á né, Xuva kō de kú'vē ñá ne,
iña kō né, dōo vā'ā o dé ña,
ka'an. ⁴³Dukuān ne, kaka'án u ni ntō tsí naki'i Xuva ko tsiñu nto ne, nakué'e xio ña tuku ña'a, ña é íni de ntāa é ntio ña. ⁴⁴Kuenta iña xuú san ne, da xōó ka ña'a, ña é nāki'í

xuú san ne, tá'nu kue'en ñá. Ntá tsi da xōó ka ña'a, ña é kō'xó ntōdó xuú san ne, tādín kuē'en ñá di — ka'an Jēsuu.

⁴⁵Dā téku tó'ō dutú san ni ña fariseu núu i sá'a ne, kue'en díki ña é kākā'an Jēsuu iña ña. ⁴⁶Ntá tsi kuān té ncho tiñ ña Jesuú ne, ú'vī ñá un ntíí ntíí ña'a san, tsi ntádē kuení ña'a san tsí Jesuú ne, ñá ka'án naa Xuva ko.

Núu i iñá viko é kātantá'a ña'a

22 Ntāa xtuku Jesuu núu i sá'a ni ñá. Kaka'an ña:

²—Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei, ña é dé ka'nu viko dá tánta'a i'xá ña. ³Taxnūu ña ña ntáde tsiñu iña ña é kāna ña ña'a san é kā'an ñá ni ña te kī'xi ña viko san. Ntá tsi ña ni ntío ña'á san ki'xi ña. ⁴Taxnūu xtuku ña tuku ña'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kaka'an ñá ni ñá: “Kūkaná nto ña'a san, ña é kā'an ni'í u nte dí'na. Ká'an ntō tsi é iō tu've é kā'xi o. Ē'ní u duntikí ko ni kīti e dōo vā'ā o ni ī. É iō tu've ntí'í ve. Na kī'xi xña viko e tánta'a i'xá ko”, ka'án rei san. ⁵Ña ni íde ñá'a san kuéntá ne, xío kuē'en ña. Uun ña ne, kukútu ñá ne, uun ña ne, kudíko ñá. ⁶Ña nguīi sán ne, tiñ ña ña ntáde tsiñu iña rei san ne, dē xení ña ni ñá né, ē'ní ña ña. ⁷Un vā'a tsi kúdiin rei san ne, taxnūu ña sntadun ña é ka'nī ñá ña é'ni ña ntáde tsiñu iña ñá ne, é na kā'mi ña ñuú ña. ⁸Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntáde tsiñu iña ña: “Iō tu've viko e tánta'a i'xá ko, ntá tsi ña e kána ú ne, ñá ni de ntāa ña é kī'xi ña. ⁹Dukuān né, kue'ēn ntó itsi kán ne, ká'an nto ni da xōó ka ña'a é ni'i

nto é kixka'xí ña, kuān te titín ña”, ka'án reí san. ¹⁰Kué'ēn ña ntáde tsiñu iña ñá itsi kán ne, xee ní'i ña ūn ntíí ntíí ña'a, ña é ní'i ña, kuān te vá'a ña'a ña, kuān té ña vá'a ña'a ña. Dā xee un ntíí ntíí ña'a sán ne, tsitu kuē'en ñá'a san vi'i mí kākuví viko san.

¹¹Ntá tsi dā xee reí san é kōto ña ña xee sán ne, ini ña é tuví uun ña'a, ña é ña tuví dú'nu vá'a i iña vikó san. ¹²Kaka'an ñá ni ñā: “O dee, ¿nté kui tá'xi ntu ña é k'í'ví nto i'a, tsí ña te núu nto doo vá'a nto iña vikó san?”, ka'an ña. Ntá tsi nté uun ña ni ká'an ña. ¹³Kidáā ne, kaka'an reí san nī ña ntáxntii ñā: “Kí'ní nto nta'a ña sāl'á ni dī'ín ña dí ne, nakene iko nto ñā kí'i kán mi dóo nee. Ikān dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā”, ka'án reí san. ¹⁴Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá te titín ñá nakaxnúū ú ña —ka'an Jesús.

Nuu i iña diu'un xóo san

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Kidáā né, ntāka ña fariseú san ne, ntántukū nuu ini ña nté koo vií ña é nadāna ña Jesuu núu i é kākā'an ñá ni ñā. ¹⁶Taxnúu ña ña ntántikin ñá nī ña ntántikín Heródē san mí tuví Jesuu. Ntáka'an ña:

—Mastrú, iní nti tsi nuu é ntaā i é kākā'an nto, tsí kanakuā'a nti'xe nto iña Xuva ko. Ñá kāde nto kuenta née iñá ntádē kuení ña'a san. Ntē ña kaú'ví ntó ña, kuān te na'nu ñá'a ña. ¹⁷Ká'an nto vē, nee iñá kadē kuení nto. ¿Vā'á ntu o é kué'é ō diu'un xóo san nta'a ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san ne, ō ña'a? —ka'an ña.

¹⁸Ntá tsi ini Jesús tsi dóo kiní o dé kuení ña iña ñá ne, kaka'an ña: —¿Nté kui ntaíto nteé nto ko, ntó'o e ntaéni nta'ví nto ña'a?

¹⁹Nañē'e ntó ko diu'un e ntá'ví nto diu'un xóo nto —ka'an ña.

Xé'e ña ña ūun diu'un é kōto nteé ña. ²⁰Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Xoó ntu nuu i é ntee í'a? ¿Xoó ntu diví í e ntee na'á san? —ka'an ña.

²¹Ntáka'an ña:

—Íña ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nakué'e nto nta'a ña tsiñu na'nu i san nee é kāduku ntée ña ne, nakué'e nto nta'a Xuva ko nēe é kāduku ntée ña di —ka'an ña.

²²Dā téku ña sāl'ā ne, koó dā kúdu'va ña. Ntaka ña ikān ne, kúnū'ú ña.

Ntátsixe'e ña saduceu te ntoto xtúku o tē xi'i o

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Ntuvia tsikán ne, xēē ña saduceú san mí tuví Jesuu. Ña sāl'á ne, ña ntóto xtuku o tē xi'i o, kuíni ña. Tsixe'e ña Jēsuu:

²⁴—Mastrú, ká'ān Muísee tsí te kúví uun ñatíí ne, ñá ni xío i'xá ña ne, kuétsi e tánta'a ení ña ni ñadī'i kíí san vata koo é kōo i'xá ña kuenta iña ení ña. ²⁵Vi'i a vé ne, ña ntoo ni'i ntí ne, xío ū'xe ñá'a ení ña. I'xa nuu í san ne, tánta'a ña, ntá tsi xi'i ñá di'na dá kōo i'xá ña. Kidáā ne, tánta'a xtuku ení ña ni ñadī'i kíí san. ²⁶Kuan ō kúví nī ña é kúví ūví san di, nī ña é kúví ūní san, dā nte tánta'a ñadī'i kíí san nī ña é kúví ū'xe san. ²⁷Dā xi'i ntí'i ña ne, kidáā

ne, xí'í ñadī'í san di. ²⁸Dukuān né, te ntoto xtuku ō né, ¿Xoó ntu kuvi nti'xe ñadī'í i é ū'xe ñá'a san? Tsí un ntíí ntíí ña tánta'a ni'í ña ñā — ka'an ña.

²⁹Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ntádana nto, tsi ñá ini nto nté o kaka'an tú'un Xuva kō, ntē ñá ini nto e dóo ka'nu Xuva kō. ³⁰Tsí te ntoto xtuku ō ne, ña tánta'a ká ña'a, tē tií, te ñadī'í. Tsí vata ntáa ánje Xuva kō ntáa ō e dukún kán. ³¹Kuenta iña í te ntoto xtuku ō né, vāta ntu nakua'a nto mí kaka'an tú'un Xuva kō: ³²“Xu'ú ne, Xuva Ābraan, Xúva Īsaa, Xúva Jācoó san u”, ka'an ña. Xuva kō ne, ñá te Xuvā ñá xi'í san ña, tsí Xuvā ña ntantíto san ña —ka'an Jéssuu.

³³Dā téku ña ntāñi íkān ne, koó dā kúdu'va ña nuu i é ñañe'e ña ña.

Tū'un é dií ka ka'nu é kā'an Xúva kō é kāda ntaa o

(Mr. 12:28-34)

³⁴Dā téku ña fariseú san tsí ña tuví nee iña é kūvi ka'an ñá saduceú san dá ka'an Jéssuu iña ñá ne, nátaská nuu ña fariseú san.

³⁵Uun ña'a, ñá ini vá'a leí san ne, ito nteé ña Jesuu, kaká'an ña:

³⁶—Mastrú, ¿neé ntú tu'un e dií ka ka'nu é kā'an Xúva kō? —ka'an ña.

³⁷Kaka'an Jéssuu ni ña:

—“Kuinama nto Tó'o nto Xuva ko kaniñ nima ntó, kaniñ é tduiña nto, kaniñ ū'xen diki nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁸Sá'a e tú'un e dií ka ka'nu é di'na kada ntaa o. ³⁹Dóko sá dadíi ni tū'un é kuvi ūví san. Kaka'an: “Kuinama ntó ta'an nto vatā ó kakuinama míi nto kúñu ntó”,

ka'an. ⁴⁰Te kāda ntaa ntó ntuvi nuu i sá'a ne, kuan kōo kada ntaa nto un ntíí ntíí lei Muísee ni un ntíí ntíí tú'un e ntáka'an ñá ka'an naa Xuva kó san di —ka'an Jéssuu.

¿Xoó ntu i'xá i Cristu?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹Dá ntōo ká ña fariseú san ne, ⁴²tsixe'e Jéssuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto iña Cristu, ña táxnuu Xuva kō? ¿Xoó ntu i'xá i ña? —tsixe'e ñā.

Nantíko kōo ña fariseú san, kaka'an ña:

—I'xá ika Dāvii ña —ka'an ña.

⁴³Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Te i'xá ikā ñá ña ne, ¿nté kui kaka'an ntú Davii é Tó'o ña ña, vata ō xe'e Espiritú Sántu san ña é kā'an ña? Tsí ka'an Dávii kídaa:

⁴⁴Kaka'an Xúva ko ni Tó'o ko:

“Kutūvín diñi kua'a ko é xntiñ kó

dā nté kūvi vii ú ni ña ntaínchu'vi o.”

Kuan ō ka'an Dávii. ⁴⁵Te kā'an Dávii tsi Tó'o ña ña ne, ¿nté ntu koo ka'an ña tsí i'xá ña ña di? —ka'an Jéssuu.

⁴⁶Nté uun ña ña ni kuvi nantiko koó ña nté uun tú'un. Nté ntūvi tsikán ne, ña ni ntío ká ña'a san tsixé'ē ká ña ña.

Dā tsí'í kuétsi Jesuu ña fariseu ni maestrú lei

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni un ntíí ntíí ña'a sán, ni ña ntántikin ña:

²—Mastrú leí san ni ña fariseú san ne, ntánaku'a ña ntó nee é

ncho ka'án lei Muísee san. ³Dukuān ne, kini nto é ntáka'an ñá ne, víi nto vatā ó ntáka'an ña, ntá tsi ña víi nto vatā ó de ña, tsí ña ntáde ña vatā ó ntánaku'ā'a ña nto. ⁴Dōo ntátee tsiñu ña ña'a núu i e dóo ntii tū'un e ña kutíi ña'a san, ntá tsi mii ñá ne, ña ntío ña tñn nta'a ñá nté un siin. ⁵Un ntí'í e ntáde ña ne, ntáde ña vata koo é kini ña'a san. Ntátsuve ña tūtú e dóo nī'í xteén ña ni ntā'a ña, tutu é ūve na'a tū'un Xuva kō. Nā tē nté kaa nani ntete du'nu ña. ⁶Ncho kuntōo ña mí'í e díí ka vá'ā ó vi'i viko sán ne, ncho kuntōo ña sia é ntoo un tsi nte núu i kan ini ukún kán. ⁷Ntio ña é ká'an ún ntíí ntíí ña'a ntusi ni ña nú ā'ví kán ne, é ká'an ún ntíí ntíí ña'a tsí mastru ñá ña.

⁸Ntá tsi ña ku ka'án ña'a tē mastru ñá nto, tsí uun tsi Mastru nto. Un ntíí ntíí ntó ne, ta'an nto. ⁹Ná ku ka'án ntó Uva nto ni da xōó ka ña'a ñuxiví a, tsí uun tsi Uva ntō, ña é tuví e dukún kán. ¹⁰Ná ku dā vá'a nto é ká'an ñá'a san e tó'o ña ntō, tsí mii tsí ú e Tó'o ntō, xu'u é nāni ú Cristu. ¹¹Ntō'o é díí ka na'nu ña'a nto ne, kada tsiñu nto iñā tá'an nto. ¹²Nto'o e ntáde na'nu ña'a nto ni tā'an nto ne, víi Xuva kō é nainu xuvi ntō. Ntō'o é ña ntáde na'nu ña'a nto ne, Xuva kō ta'xi ña é ntuna'nu ña'a nto.

¹³Ntá tsi intā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsí ntánakadi núu nto itsi mí kadē kú've Xuva kō. Nté mii ntō ña ntío nto é kuíta ntí'xin nto ne, ntē ña ntaxe'le nto itsi é kuíta ntí'xin tuku ña'a, ña e dóo ncho kuíta nti'xin.

¹⁴iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Ntánaki'i nto vi'i ñad'í kií san ne, dōó na'a ntáka'an ntā'ví nto vata koo é tēe xu'u nto e ntáde nto. Dukuān ne, díí díí ka ni'i nto é ntō'o nto.

¹⁵iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i ntáde nto. Nā tūví mí'í é ña kí'in nto vata koo é vii nto é kuinti'xe kuān té uun kúdii ña'a vatā o ntákuinti'xe nto. Kidāā, dá kakuinti'xe ña ne, ntáde nto é kūvi ña é díí díí ka kini kaa é divi ntō. Dadíi kí'in ntó ni ña dō'vi kan.

¹⁶iNtā'vi ide nto! tsí ntō'ó ne, vata ntāa ña kuāa ntāa nto, ña é dotō tsí kanañ'e túku ña'a nté koo kí'in ña. Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ñā xūkún sán ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ña ōro é naxe'le ini ukún san ne, da mii é vii ña é káka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁷iÑa kuāa tuntu! ¿Nee iñá ntu é díí ka nuu á'vi: ōró san ne, o xūkún san é káde i e kúviko oro san? ¹⁸Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ña nāa san ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ña doméní san é ntēku nú nāa san ne, da mii é vii ña é káka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁹iÑa kuāa! ¿Nee iñá ntu é díí ka nuu á'vi: doméní san ne, ō nú nāa san mí kade i e kúviko doméní san? ²⁰Xoó ña'a é kakuni'i ña nāa san ne, kakuni'i ña nāa san nī é un ntí'í é ntekú nuu i kan. ²¹Xoó ña'a é kakuni'i ña xūkún san ne, kakuni'i ña Xuva kō di, tsí tó'o xūkún san ña. ²²Xoó ña'a é kakuni'i ña é dukún kán ne, kakuni'i ña Xuva kō di, tsí ikān tuví ña, kadē kú've ña.

²³'iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánakué'e nto nta'a Xuva ko uun ta'vi i é u'xi xuku mínú ngatsí, ni ánií, ni kōminú san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta née iña é díi ka nuu á'vi é kāka'an leí san, mí kāka'an é vii o é vā'á ni ta'an kō, é ntuntā'ví ini ko ñā, é kuinti'xe ko Xuva kō. Ña xtúvī mii nto é vii ntó tsikan, ntá tsi kantio é vii nto sá'ā dí. ²⁴iVata ntāa ña kuāa ntāa nto é dotō tsi ntánañe'e nto tuku ña'a nté koo kī'in ña! iNtō'ó ne, ntáka'an ntée nto ña'a, ña é ña kué'e nuu i é kīni kaa ntáde, ntá tsi ðivi ntō ne, díi díi ka kue'e kuétsi ntó!

²⁵'iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! ¿Nté kui ata tásá xntu san ni ata kó'ó san ntánakate nto? Tsi iní i kán ne, dentu kue'en kuenta iña í e dóo dú'u nto, e dóo ntio nto é un ntí'í. ²⁶iFariseu kuaa! Di'na nakate nuu nto tásá san ni kō'ó san ði ne, kidāā ne, ntoo atá i dí.

²⁷'iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Vata ntāa nú ñañā é naxe'le dú'xe kuí'xin ata i ntāa nto. Dōo tí ntaa é koto ō ne, ntá tsi iní i kán ne, ñu'u tsitu xiki tē'ú ni nūu i é dentū. ²⁸Kuān ntāa nto dí, tsi dóo va'á nto, kuiní ña'á san, ntá tsi dóo vete nto, tsí ñu'u tsitū nima nto é kīni kaa, e úvi nuu i ntáde nto.

²⁹'iNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Ntáde vá'a nto ñañā ña ka'án naa Xuva ko kídaā ne, ntántakutu nto ñañā ñā'a, ña e dóo va'á ña'a san. ³⁰Ntáka'an nto: “Tē dí ni kántoo ntí ntuvi dá ntoo uva ikā ntí ne, ña ni xntí'í ntí ña é ka'ni ñā ña ntáka'án naa Xuva ko

san.” Kuān ó ntáka'an ntó, kuān té ña ntāa. ³¹É kuān ó ntáka'an ntó ne, ntáka'an nto tsí i'xá nti'xe nto ña é'ni ña ka'án naa Xuva ko san, tsí dé ñī kue'en ñā'a nto dí. ³²Ntō'ó ne, nantí'í ntó nēe e éni ntu'u uva ata ntō.

³³'iNtō'ó ne, vata ntāa i'xá e ña vā'ā ntāa nto, vata ntāa tatá koo ntāa nto! ¿Nté ntu koo nakáku nto te ká'an Xúva kō é kī'in nto dô'vi kan? ³⁴Dukuān né, taxnúu ú ña ka'án naa ko mí ntoo nto, nī ña e dóo ki'in iní í, nī mastrú san. Iō ñā ne, ka'ni nto ña. Iō ñā ne, xntēe ntó ña ntiká krusi kan. Iō ñā ne, natii nuu nto ña xo'o má vi'í mi ntánataká nuu nto. Iō ñā ne, kadā xení nto ni ñā da mí'í ká ñuú mí kī'in ña. ³⁵Kaxntēe na'a Xúva ko kuēnta ntó kuenta iña un ntí'í ntí'í ña é vā'á ña'a, ña é xi'í, uun tsi nté i'xá Adaán san, ñā nani Ábee, ña é ña ni ide núu i é kīni kaa ne, uun tsi da nté Zacaria, i'xá Berequia, ña e é'ni'í nto mé'ñū má vi'í mí kuviko nī nú nāa Xuva ko. ³⁶Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí ni'í ña ntántoo vevii é ntō'o ña kuenta iña i é un ntí'í nūu i sá'a.

**Dā éku Jesuu kuēnta iña ñuú
Jerusalem
(Lc. 13:34-35)**

³⁷'iÑa ntá'vi ide ntu nto, ñuú Jerusalem! Kae'ni'í nto ña ntáka'án naa Xuva ko. Kaxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva kō é ká'an ñā ni ntō. Dōo ki'in itō ntío ko é nātee ta'an ntí'í ú nto vatā ó kanatsi'í tsú'ūn san á i'xá tī má ntí'xin tī, ntá tsi ña ni ntío nto. ³⁸Kiní'í nto ve, tsí ña kúntoo ká ña'a ñuú nto kán. ³⁹Tsí

kaka'án u ni ntō tsi nté uun itó ka ña kiní nto kó dā nté ká'an nto: “Dōó ka'nu ña'a, ña é vè'xí naa Xuva ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

Dá kakā'an Jéssuu é nakatsin ña'a úkūn ñá Israeé san

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Ntii Jesuu má úkūn kán. Kué'ën ká ña itsi kán dá xee ña ntántikín ña, ntáka'an ñá e na kōto ña úkūn sán e dóo vá'á o.

²Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Ñā ntu ka'ni nto é un ntí'i sá'a? Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí ña tuvi nté uun xuú é odo ntí'i ta'an vevii é ña nakátsin ña'a san rkontúvi —ka'an ña.

¿Nté ntu koo kuvi dí'nā dá ntí'i ñuxiví san?

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Dá tūví Jesuu tí'i i é nani Ōlivú ne, xée ètsin ña ntántikín ña, tsíxe'e ña ñā:

—Ká'an nto vè: ¿Amá ntu kuvi sá'á? ¿Nté ntu koo kuvi te xee ntúvi e nainu nto, te ntí'i ñuxiví sa? —ka'an ña.

⁴Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kuenta tsí víi nto e ña xoxo kaní nta'ví i nto. ⁵Tsi dóo titín ña'a ka'an ña é dívi ñā é Cristu ña. Ka'an ña: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ña. Nā te da díi ña'a kaní nta'ví ña. ⁶Tekú nto tsi é xio xío kakuvi du'xēn. Ntá tsi koto nto tē ña ku'ví nto. Tsí kantio é kuān koo kuvi. Ntá tsi vata xée ntuvi e ntí'i ñuxiví sa. ⁷Tsí nāa uun ñuú ni tūku ñuu. Nā tsiñu na'nu i sá'ā ne, naa ñā ni tūku ña tsiñu i. Kutamá ne, táan dā mí'i ká ñuu. ⁸Te kúvi sá'ā né, dā ve kaiñi ntu'u é ntō'o ña'a san.

⁹Kidāā ne, ntada ñā nto kuenta ntá'a ña'a, ña é kadā xení ni ntō, é ka'ni ñā nto. Un ntí'í ntí'í ña'a san kune'u iní ña ni nto kuēnta iñá ko. ¹⁰Ntuvi tsikán ne, dóo titín ña'a xtuví mii ña e ntákuinti'xe ña ko. Ká'an ntéé ta'an ña. Kune'u iní ña ni tā'an ña. ¹¹Dóo titín ña'a kí'xi ña é ká'an ñá tsi naa Xuva ko kaka'an ñá ne, ñá te da díi ña'a kaní nta'ví ña. ¹²Tsi dóo kukue'e é kīni kaa e ntáde ña ne, xtuví mii ña é kākūinima ñá ta'an ña. ¹³Ntá tsi xoó ña'a é kūtíi ñā da nté tē ntí'í ntuvi tsikán ne, nakáku ña. ¹⁴Tú'ūn va'á iñā mí kadē kú'vé Xuva kō ne, ká'ān ntodó ña'a dá kani ñuxiví, vata koo é kīni un ntí'í ntí'í ña'a. Kidāā ne, ntí'í ñuxiví sa.

¹⁵Uun ntuvi ne, kúví vata ō ka'an Dáníee, ñá ka'án naa Xuva ko kídaā. Kiní nto tsí kuntitsi uun nuu i e dóo kīni kaa, nuu i é ña ntío kue'len Xúva ko, mē'ñú i mí dóo kuikó san. (Xoó ntánaku'ā i né, na kí'in díki ña.) ¹⁶Kidāā ne, ña ntántoo ñuú Judeá ne, na kūnu ña kí'in ñá nte xúku kán. ¹⁷Xoó ña'a, ña ntoo da'na díki ví'i i kán ne, ñá kuné'é ña nuu ña má ví'i ña kán é kí'i ña iñā ña. ¹⁸Xoó ña'a, ña é ñu'u mātú i kán ne, ñá kuné'é ña kínakí'í ña kutuun ña. ¹⁹iNtā'vi ide ñá ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, ni ñá e ntánatsitsi i'xá i! ²⁰Kákan nto nta'a Xuva kō e ña kantío é kūnu nto ntuvi ví'xin, nté ntúvi dá iō dá'na. ²¹Kidāā ne, un vá'a tsi nto'o ña'a san. Vata kiní ña'a e dóo nto'o ña nuu i é kīni kaa sá'a nte ntúvi é iñi ntu'u ñuxiví sa. Nté uun ito ka ñá kuan kōo kuvi dí. ²²Tē ña nantí'i Xuva ko ntuvi tsíkán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá

tsi nainu Xúva ko ntūvi tsikan da xe dóo kakuinima ñá ña náakaxnúu ña.

²³Te kākā'án uun ña'a ni ntō kídaa: “Koto nto, tsí i'a tuví Cristu”, o te kākā'an ña: “Ikān tuví ña”, ne, ñá ku kuinti'xe nto ña. ²⁴Tsí ki'xi ña veté ne, ka'an ña tsí Cristu ña. Tuku ña veté san ne, ka'an ña tsí kaka'an ñá naa Xuva ko. Vii ña nuu i é kiní ña'a san ne, vii ña nuu i e dóo na'nu é kāni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi ne, un tsi nte ñá ntákuinti'xe i ko kaní nta'ví ña ña. ²⁵Koto nto, tsi é dí'na kaka'án u ni ntō é kuān koo kuvi. ²⁶Dukuān né, te kākā'an ñá ni ntō: “Koto nto tsí tuví ña má kū'u kan”, ne, ñá ku ñe'e nto. Te kākā'an ña: “Tuví ña má vi'i kān”, ne, ñá ku kuinti'xe nto. ²⁷Tsí vatā ó kaxi'í nuu nté uun diñi i e dukún kān un tsi nté tuku diñi i kān né, kuan kōo xi'í nuu ka'nu ú ne, da née iní xnto nainu ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatii. ²⁸Dā mí'i ká tuví kúñu tē'ú ne, ikān ntátaká nuu skuilú san.

Nté koo nainu Jesucristu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Ura tsí i tē ntí'i e dóo ntánto'o ña'a ntuvi tsikán ne, kuneé ngantií san; nté ña xi'í nuu ká xoó san. Kó'xō kímī san e dukún kān ne, kantá nuu e dukún kān. ³⁰Kidáa ne, ntii díto nuu i e dukún kan iña kó, xu'u é vēxkúvī ú ñatii. Kidáa ne, un ntí' ntí' ña'a ñuxiví sa ne, u'vī ña. Kiní ña tsi vé'xī ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatii, mé'ñū viko é ñu'u e dukún kān. Kiní ña tsi dóo iō ntii kó, tsi dóo ka'nu u. ³¹Taxnúu ú ánje kó e dóo ntii nakuēku ña trunpetá ne, natee ta'an ña ña'a,

ñá é nakaxnúu ú, dā mí'i ka mí ntoo ña da kaniñ ñūxiví sa.

³²Koto nto tun ígū sán ne, kiní nto: Dá dā vé ute nta'a utun san, dá dā vé kakene xuku í ne, ini nto tsí dokó sa xee ntúvi ka'ni. ³³Kuan kōo kuvi dí te iní ntí'i ntó nuu i tsíkan. Kutuní nto tsí é ntísí nteé u xi'í nto. ³⁴Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ña kuví ña'a, ña ntántoo ntuvi sá'a, dā nté kuvi ntí'i nuu i sá'a. ³⁵E dukún kan ni ñūxiví sa ne, kunaa, ntá tsi tú'ūn kó ne, ñá kunāa kue'en. ³⁶Ntá tsi nté uun ña'a ñá ini ña neé ura kuvi sá'a, nté ánje Xuva kō, ña ntoo e dukún kān, nté xu'u é I'xā ñá ko ñá iní u. Da mii Uvā kó ini ña.

³⁷Vata o kúvi ntuvi dá itúvi ña ata ika ko Nōeé ne, kuan kōo kuvi te nainú u di, xu'u é vēxkúvī ú ñatii. ³⁸Tsi kidáa ne, ntuvi di'na dá nakuntéku ntute ñuxiví san ne, ntaé'xī ña ntáxi'i ña ne, ntatánta'a ña. Kuan o dé ña da nté xee ntúvi é k'í'ví Noeé ini arká san. ³⁹Ñá ni kutūni ña nté koo kuvi ña dā nté xee ntúte san é natavi núu ña un ntí' ntí' ña. Kuan kōo kuvi te nainú u di, xu'u é vēxkúvī ú ñatii. ⁴⁰Kidáa ne, uvi ñá'a ñatii san ne, ntaítu ña. Uun ña kí'in ña ni kó ne, uun ña kutuví mii ña. ⁴¹Úvi ñadí'í san ne, ntántiko ña. Uun ña kí'in ñá ni kó ne, uun ña kutuví mii ña.

⁴²Koto nto ve, tsi ñá ini ntó nee ntúvi, neé ura nainú u, xu'u é Tó'o ntō ko. ⁴³Ntá tsi kuenta tsí vii nto. Tē dí ini tó'o vi'i san neé ura kí'xi ña du'ú san niñū a ne, koo tú'vē ñá ne, ñá kué'é ña é ki'i dú'u ña du'ú san iña ña. ⁴⁴Dukuān ne, koo tú'vē nto ve. Tsí ura dá ña kantétu nto ne, ura í tsikan nainú u.

Ña é káde tsiñu vá'a nī ña é ña káde tsiñu vá'a

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Xoó ña'a, ña kade tsiñu e dóo ini de taa ña, ña e dóo ki'in iní í ne, ka'an tó'o ña é kuvi kodo nuū ñá iña vi'i ña, é kuē'le ña é ká'xí ña ntáde tsiñu ni'i ña te xee úra i. ⁴⁶iNté kuī vá'a nī ña é kade tsiñu te káde ntaa ñá tē xee tó'o ñá! ⁴⁷Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō tsi kué'le tó'o ñá é kūnteé nta'a ña un ntíí ntíí iña ña. ⁴⁸Ntá tsi te ña kade tsiñu san kini kaa ña ne, kadē kuení ña te kukuí ka tó'o ña ne, ⁴⁹kade xení ña nī ña ntáde tsiñu ni'i ñá né, da mii kuē'en tsi e ntáxi'i ntaé'xi ña nī ña ki'vi ni'i ñá ne, kidáa ne, da née iní ñá naxee tó'o ña ⁵⁰ūun ntuvi dá ña kantétu ña. ⁵¹Kidáa ne, ta'xi tó'o ña ña. Ká'an ña tsí ni'i ña é ntō'o ña é káduku ntée ña vete. Ikān né, dōo kueku ña ne, naka'xi ka'ñī ña nú'u ña.

Kuenta iña ú'xi ñádī'í kuétsi

25 'Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa u'xi ñádī'í kuétsi é kuē'en ni'í tun kantílin tun é kuē'en tun é nāni'i ta'an tun ña da vé tánta'a san. ²Ú'un ñā'a tūn ne, ña túvi dīkí tun nté koo vií tun. Ú'un ñā'a tūn ne, dōo iō dīkí tun é vií tun. ³Ta'nu é ña tuvi dīkí í san ne, dā kue'en ni'í tun kantílin tūn ne, ña ni idō tūn asete. ⁴Ntá tsi ta'nu iō dīkí í ne, odō tūn tsá'a áseté tun ni kántílin tun. ⁵Da ñī kākukuii ña da vé tánta'a sán ne, kídī tun. ⁶Dā kú dava ñūu ne, kaka'an ñá'a: “Koto nto tsi vé'xi ña da vé tánta'a san. Kue'en ntó

te nāni'i ta'an nto ña”, ka'an ña. ⁷Nákuntāñí tun, un ntíí ntíí tun, vata koo é tsoo tú've tūn kantílin tun. ⁸Kidáa ne, ntáka'an tá'nu é ña tuvi dīkí í san ni tā'nu e dóo iō dīkí í san: “Tā'xi kudii nto áseche nto, tsí kanta'va mīi kanchílin ntí”, ka'án tun. ⁹Ntá tsi nantiko koó ta'nu iō dīkí í san: “Á chē ña xee tá'an iñá nti che tā'xi ntí nto. Díí ka vá'a ó che kuē'en ntó, kūkuiin nto iña mii nto nu á'ví kán”, ka'án tun. ¹⁰Da ñī kuē'en tūn kūkuiin tun ne, kidáa xéé ña da vé tánta'a san. Ta'nu é iō tu'vé i ne, kúkí'ví tun má vi'i kán mí kakūvi viko sán ne, nakādi tó'o vi'i sán xi'í san. ¹¹Dā rkontúví ne, xée tā'nu nguii sán ne, ntáka'án tun: “iNakaán nto xi'í nto, tó'o vi'í!” ka'án tun. ¹²Ntá tsi kaka'an tó'o vi'í san: “Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō, tsí ña iní u nto”, ka'an ña —ka'an Jéssuu.

¹³Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ña: —Kuntōo tú've ntó ve, tsí ña ini nto nee ntúvi, neé ura é naínú u.

Kuenta iña diú'un

¹⁴'Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a kaa, ña é dā ve ki'in túku ñuu. Kāna ña ña ntáde tsiñu iña ñá ne, xé'e ña é kuēnta víi ña iña ña.

¹⁵Xé'e ña ūun ña kade tsiñu san u'un míil diu'ún san. Uun ña'a ñá né, uvi míil. Ña kuvi ūnī san ne, xé'e ña ña ūun míil. Xé'e ña é un é un ña vata tsi kaa kutíi ña kuenta víi ña. Kidáa ne, kuē'en ña. ¹⁶Ña é ni'í í u'un míil sán ne, ura tsí i kue'en ñá ne, dé tsiñu ni'i ña é u'un míil sán ne, ní'í ka xtūku ña u'un míil ka. ¹⁷Kuan tsi o dé ña é ni'i i

uvi míil sán di. Ní'í ká xtukú ña uvi míil ká di. ¹⁸Ntá tsi ña é nī'i i uun míil sán ne, éte ña xavi ne, í'xi ñā diu'un tó'o ñā.

¹⁹Dā kú na'a ne, nāxee tó'ō ña ntáde tsiñu san ne, nadita ñā kuenta. ²⁰Ñā é nī'i i é u'un míil sán ne, nāxee ñā ne, nākué'e ñā tó'o ña ū'un míil ká xtuku é nī'i ñā. Kaka'an ñā nī tó'ō ñā: “É ū'un míil e tá'xi nto kó ne, i'a nī'i xtuku ká u u'un míil ká iña nto”, ka'an ñā. ²¹Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o den, e dén ntaan. Tsí da xe dén ntaan un siin e tá'xi ú o ne, kué'ē ká xtuku tá'xī ú o é kadān ku'ven. Kí'xin nī kó, kutūvin dínin nī ko”, ka'an ñā. ²²Ñā é nī'i i uvi míil sán ne, nāxee ñā di. Kaka'an ñā nī tó'ō ñā: “É ūvi míil e tá'xi ntō kó ne, i'a nī'i ká u uvi míil ká xtuku, é nī'í ko”, ka'an ñā. ²³Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o dén, e dén ntaan. Tsi dén ntaan é un siin e tá'xī ú o ne, kué'ē ká xtuku tá'xī ú o é kadān kú'vēn. Kí'xin nī kó, kūtūvin dínin nī ko”, ka'an ñā. ²⁴Ñā é nī'i i uun míil sán ne, xée ñā di. Kaka'an ñā ni tō'ó ñā: “Iní u tsi dóo diin nto. Katava nto mí ña ni í'xi nto ne, kata'vi nto mí ña ni itu nto. ²⁵Dukuān ne, ū'ví ko ne, ixkú'xī ú diu'un nto. U'un nto diu'un nto”, ka'an ñā. ²⁶Ntá tsi kaka'an tó'o ña ni ñā: “Divīn né, dōo kini iden, dōo du'xen ō. Inin tsí katávā u mí ña ni í'xī ú ne, kata'vi ú mí ña ni ítú u. ²⁷¿Nté kui ña ni xtuvín ntun diu'ún ko mí kue'nu i'xá i, vata koo é te ntiko kōó u ne, nani'í ko diu'ún ko ni i'xa i?”, ka'an ñā. ²⁸Kidāā ne, kaka'an ñā ni ña ntoo ikān: “Naki'i nto é uun míil é nī'i ñā ne, kué'e

nto ñā é nī'i i u'xi míil san. ²⁹Tsí da xōo ka ña'a é io iña ñā ne, nī'í ká ña; kukuika ñā. Ntá tsi ña é ña kué'e io iña í ne, naki'i ká ña é io iña ñā. ³⁰Ñā é ña vá'ā ó kade tsiñu sán ne, kiñu'u nto ña kí'i kán mi dóo nee. Ikān né, dōo kueku ña ne, ka'xí ka'ñī ña nú'u ñā”, ka'an ñā.

Nté koo xntēkú kū've Xuva kō iña ña'a dá kanīi ñuxiví sa

³¹Tē naínú u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīí ne, dōo ka'nu ña'a u. Kí'xi ú ni ūn ntīí ntīí ánjē kó ne, kutūví u nú tēú ko e dóo ka'nu u. ³²Nataká nuu un ntīí ntīí ña ñuxiví san nuú ko ne, tsoo xio ú ñā, é un é un ñā, vatā ó katsoo xio paxtú san ndi'u ñā ni lē'ntu ñā. ³³A le'ntú san ne, tsoo ú ti diñi kua'a kó ne, ndi'u sán ne, tsoo ú ti diñi datsin ko. ³⁴Kidāā ne, xu'u é Rei ú ka'án u ni ña ntoo diñi kua'a ko: “Kí'xi nto, tsi dóo ntio Uva kó nto. Kuntōo nto mí kadē kú've Xuva kō tsi é io tu've iña nto un tsi nte dí'na dá de kú've ñā ñuxiví san. ³⁵Tsí dā kákīn kó ne, ta'xī nto é ká'xí u. Dā itsí ko ne, ta'xī nto é kō'o u. Kuān te xio ñuú vé'xī ú ne, dōo diní nto é kutūví u ni ntō. ³⁶Dá kantīí u ne, ta'xī nto doo é kunūu u. Dá nchokuví u ne, ixkoto ni'ni nto ko. Dá inuu kutu ú ne, ixkoto ni'ni nto ko”, koo ka'án u. ³⁷Kidāā ne, ká'án ñā é vá'ā ña'a san ní ko: “¿Amá ntu ini ntī e kákīn ntō ne, tā'xí ntī é ká'xí nto? ¿Amá ntu ini ntī e itsi ntó ne, tā'xí ntī é kō'o nto? ³⁸¿Amá ntu ini ntī e xio ñuú ve'xi nto ne, tā'xí ntī mí kutūví nto? ¿Amá ntu ini ntī e kantīí nto ne, tā'xí ntī doo é kunūu nto? ³⁹¿Amá ntu ini ntī é nchokuví nto, o nuu

kutu ntō ne, ixkoto nī'ni ntí nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁰Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'án ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí da kuān ó de nto ni tā'an nto, ña é díí ka dutsi ne, vata te xū'u kuán o de nto ni ko”, koo ka'án u.

⁴¹Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'án ú ni ña ntoo diñi datsin kó: “Kunu nto nuú ko, ña kini ntáa. Kue'ēn nto mí kai'xi ñū'u ntii dañu ntūvi, é de kú'vé u iña tó'ō e ña vá'á san ni ánje i. ⁴²Tsí dā kákin kó ne, ña ni tá'xi ntō é ká'xi u. Dā itsí ko ne, ña ni tá'xi ntō é kō'o u. ⁴³É xio ñuú vé'xi ú ne, ña ni tá'xi ntō mí kutūví u. Íntíí u ne, ña ni tá'xi nto dōo é kunūu u. Nchokuví u ne, ínuu kutū ú ne, ñá ni ixkoto ní'ni nto ko”, koo ka'án u. ⁴⁴Kidáā né, tsixe'e ñā'a sán ko: “¿Amá ntu kákin ntō? ¿Amá ntu itsi nto? ¿Mí'i ntū é xio ñuú ve'xi nto? ¿Amá ntu kantíi nto, ó é nchokuví nto, o inuu kutu ntō ne, ña ni xntíi ntí nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁵Kidáā ne, ká'án ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí te ña ni xntii nto ta'án nto, ña é díí ka ntā'ví san ne, ña ni xntíi nto kó dí”, koo ka'án u. ⁴⁶Kidáā ne, kí'in ñā mí nī'i ña é nto'o ña ntii dañu ntūvi. Ntá tsi ña é vā'á san ne, kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi —ka'an ña.

Dā ntúkū nuu iní ña nté koo tiin ña Jesuu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Dā kúvi ká'an Jesuu sá'á ne, kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

²—Iní nto tsí uvi ntūvi ve xee viko dá nātavá Xuva kō ña Israee

ñuú Egítō. Kidáā ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatíí ne, ntada ñá ko kuenta ntá'a ña'a san é naxntēē ñá ko ntiká krusi kan —ka'an ña.

³Ntuvi tsikán ne, nataká nuu tó'ō dutú san ni ñatā san má vi'i ká'nu dutu ñá odo nūu, ñá nani Caifaa. ⁴Nátíin ña ni tā'an ña nté koo tiin xu'ú ñá Jesuu é ká'ní ña ña. ⁵Ntá tsi ntáká'an ña:

—Ñá vii o mé'ñū vikó san vata koo é ña kudíin ña'á san ni kō —ka'an ña.

Dā da'ví ñadī'í san cho'o vídin díki Jesuu

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Dá túvi Jesuu ñuú Betania, má vi'i Simuun (ñā é kánakó'xo kúñu i kídaā) ne, ⁷xée uun ñadī'í mí tuví ña, ni'i nta'a ña ūun xuxu cho'o vídin e dóo nuu á'vi. Dá'vi ña díki Jesuu chó'o vídin san da túvi ña nú mēsa kan. ⁸Ntá tsi kudiin ña ntántikin ña da íni ña ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui doto xntu kanatívi ñá cho'o vídin san? ⁹Tē dí ni diko ña né, dōo kue'é diu'un ní'i ña. Kidáā ne, kuvi ku'e'ē ña diu'ún san ñá ntā'vi —ka'an ña.

¹⁰Ntá tsi tēkú Jesuu nee iña ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá ku natēku du'xen ntó ña, tsí nuu i é vā'á kade ña ni ko. ¹¹Ña túvi nté uun ntuvi é ña kuntóo ña ntā'ví san ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá nā'á ka kutuví u ni ntō. ¹²Dā da'ví ña kúñu kó cho'o vídin san ne, kaxtūvi tu've ñá ko é kuntū'xi u. ¹³Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí dā mí'i ká e ntáka'an ntódo ña tú'ūn va'á san kuenta iñá ko kaniñ nūxivi sá

ne, ká'an nā'a nté ō dé ñadi'í sa'á ne, naka'an nā nā —ka'an Jéssuu.

Dā diko Júda Jéssuu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Kidāā ne, uun nā'a nā é uxuvi ñá'a san, ñá nani Júda Iscārioté ne, kué'en nā mí ntoo tó'ō dutú san, ¹⁵kaka'an nā ni nā:

—¿Nté ntu kaa ta'xi nto kó te ntāda ú kuenta Jéssuu ntá'a nto? —ka'an nā.

Xé'le nā nā ōko u'xí diu'un kui'xín ne, ¹⁶nté ūra tsikan ntúkū nuu iní nā nté koo ntada nā kuenta Jéssuu.

Dā é'xi dadii Jesuu ni nā ntántikin nā

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷Dā kii ūun viko da nātava Xuva kō ña Israee ñuú Egtō sán ne, xēé ña ntántikin nā mí tuví Jesuú ne, ntáka'an nā:

—¿Mí'i ntū ntio nto é xtūví tu've nti é kā'xi ntó iña vikó sā'a? —ka'an nā.

¹⁸Kaka'an Jéssuu ni nā:

—Kue'ēn ntó ñuú Jerusaleen, nú vi'i nā tsikán ne, ká'an nto ni nā: “Kaka'an Mástrú san: É dokó sa xee ura iñá ko. I'a nú vi'i nto kān ka'xí u iña vikó san ni nā ntántikin ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

¹⁹Kuan ō dé ña ntántikin nā vata ō ka'an nā ne, ikan xtūví tu've nā é kā'xi nā iña vikó san.

²⁰Dā kuāā ne, íntōo dadii Jesuu ní uxuvi ñá'a, nā ntántikin nā. ²¹Da ntaé'xi nā ne, kaka'an Jéssuu ni nā:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí uun nto ne, díko ntō ko —ka'an nā.

²²Ñá tē nté kaa íntoo nta'xa nā ne, é un é un nā ntátsixe'le nā nā:

—¿Vá divi ntū u, Tó'ō? —ka'an nā.

²³Kaka'an Jéssuu ni nā:

—Ña é dadii tsi xnuu ntó'o tañú'u i ini ko'ó san ni kó ne, divi nā é díko ñá ko. ²⁴Xu'u é vēxkúví ú ñatíí ne, kuví u vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō, ntá tsi ntā'vi ide nā é díko ko. Díí ka vá'ā ó tē dí nā ni kaku nā —ka'an nā.

²⁵Júdā, nā é dikō ñá ne, tsixe'le nā:

—¿Vá xū'ú ntu, Tó'ō? —ka'an nā.

Kaka'an Jéssuu ni nā:

—Kuān ó kaka'an —ka'an nā.

²⁶Da ñi ntaé'xi ñá ne, kī'i Jesuu tañú'ū sán ne, nākué'le nā sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, kátsin dava nā ne, xé'le ña nā ntántikin ñá, kaka'an nā:

—Kī'i ntó, ka'xí nto. Sál'a ne, kúnū kó —ka'an nā.

²⁷Kī'i nā e'xin sán ne, nākué'le nā sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, xé'le nā nā, kaka'an nā:

—Ko'o nto, un ntíí ntíí ntó, ²⁸tsi sál'a ne, níñi ko é xé'le u xu'u kó é kātí ú kuenta iña dóo titín nā'a san vata koo é nakate Xuva kō kuetsí nā.

²⁹Kaka'án u ni ntō tsí nā ko'ó ka ú ntute tinti'ó sa dā nté ko'ō dadii ú ni ntō ntute tinti'ó xēé san mí kadē kú've Xuva kō —ka'an Jéssuu.

Dá kakā'an Jéssuu tsí ka'an Pedru tsí nā iní nā nā

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰Dā kúvi íta nā nchu'un iña Xuva kó ne, ntíi nā, kue'en nā xuku Olívu.

³¹Kidāā ne, kaka'an Jéssuu ni nā:

—Un ntíí ntíí nto kunu nto kó niñú ve. Tsí kuān ó uve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an: “Ka'ní u paxtú san ne,

kaka xaa un ntíí ntíí a le'ntu san", ka'an tú'un Xuva kō. ³²Ntá tsi te ntoto xtuku ú ne, kí'ín ú, kodo nūú u ũú Galilea —ka'an ña.

³³Pedru ne, kaka'an ñá ni Jēsuu —Kuān té un ntíí ntíí ñá kunu ña nto ne, ñá kuan koo víi u —ka'án Pedru.

³⁴Jesú ne, kaka'an ñá ni ñā. —Nuu é ntaā í kaka'án u ni ō tsí niñú ve ne, di'na dá kāna lí'xī sán ne, é uni íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jēsuu.

³⁵Kaka'an xtúku Pedru ni ña: —Kuān te kuví u ni ntō ne, ñá ká'án u e ñá iní u nto —ka'an ña.

Kuan ō ka'an un ntíí ntíí ña ntántikin ñá dī.

Dá kūka'an ntâ'ví Jesuu má utun mí é nani Getsemānii

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶Kidāā ne, kue'en ní'i Jēsuu ña mí é nani Getsemānii. Kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Kuntōo nto i'a, na kí'ín u da'a san, kika'an ntâ'ví u —ka'an Jēsuu.

³⁷Ntēka ña ntuví í'xá Zebedeú san nī Pedru. Dōo kúnta'xa iní ña. Dōo dé kuení ña. ³⁸Kidāā ne, kaka'an ñá nī ntuni ñá'ā san:

—Dóko sā ña kutí u e dóo nuu nta'xa nimá ko. Kuntōo nto i'a ne, kuntitō ntó nī ko —ka'an ña.

³⁹Kué'ēn ká ña un siin ne, nakani ití ña da nté tantée xteen ña ñu'u kán ne, dá kakā'an ntâ'ví ña, kaka'an ña:

—Ūvá, te kūvi né, tā'xi nto é ña nto'ó ko. Ntá tsi ña te é ntio mii ko, tsí nté koo é ntio nto —ka'an ña.

⁴⁰Nāxee ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, ntákidi ña. Kaka'an ñá nī Pedru:

—¿Nté uun urá ntu ña ni kutii nto kuntito nto nī ko? ⁴¹Kuntito nto ne, ka'an ntâ'ví ntó vata koo é ña víi nto é kini kaa. Nima ntó ne, ncho vii é vā'a, ntá tsi kúñu ntō ne, ñá kákutí i —ka'an ña.

⁴²Dā kúvi uvi íto kue'en ñá kūka'an ntâ'ví ña ne, kaka'an ña: —Uva, tē ña kuvi kuíta nti'xin sá'ā é ña nto'ó ko ne, na kuān koo kuví vatā ó ntio nto —ka'an ña.

⁴³Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtuku ntuni ñá ntántikin ña, tsí kantadí mii ntuxnūú ña ma'na.

⁴⁴Tsoo mii xtúku ña ña ne, dá kuē'en ñá, kuka'an ntâ'ví xtuku ña é kūvi uni íto. Kuan tsí o kaka'an ntâ'ví xtuku ña. ⁴⁵Kidāā ne, naxéé xtuku ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntō? ¿Ntoo da'na ntu nto? Koto nto tsi e xée ūra í ve é xu'u é vēxkúví ú ñatíí ne, ntada ña ko kuenta ntá'a ña kini ntáa san. ⁴⁶Nakuntāñī nto, kí'in ō, tsi é xee ña é dikó ko —ka'an ña.

Nté ō tíin ña Jesuu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Da ñi kākā'an dúkuan ñā ne, xéē Júdā, uun ña'a ña é uxuvi ñá'a san. Ñá tē nté kaa ña'a ntēka ña, ña odo káa ni ūtun. Vé'xi ña kuēnta iña tó'lo dutú san ni ñatā san. ⁴⁸Ña é diko ñá ne, é kā'an ñá ni ñā'a san: —Xoó ña'a, ña é ka'xí u xu'u i ne, dīvi ña tíin nto ña —ka'án Júdā.

⁴⁹Ura tsí i xee ña mí tuví Jesuu, kaká'an ña:

—So'lo ntō dá, Mastru —ka'an Júdā.

Ne, ē'xí ña xu'u ña. ⁵⁰Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Viín nee iña é vē'xin é viín —
ka'an ña.

Kidáa ne, xée ñā'a sán ne, t̄iñ ña
Jesuu é ki'ín ni'i ña ñá nuu ña tsiñu
na'nu i san.

⁵¹Uun ñā'a, ña ntántikin Jésuu
ne, tāvā ña káa ñā ne, ē'ní ña ña
kade tsiñu iña dutu ñá odo nūu san.
Nákuitā tu'un ña lo'xo ña. ⁵²Kidáa
ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nāxnuu vā'an káa o. Xoó ñā'a é
naā ñā ni káa ne, káa kuvi ni'i ñā dī.
⁵³¿Vá ña kuvi ntu ká'ān ú ni Uvā kó,
kuiní nto ne, ura dú'va tsi i táxnūu
ñā uni diko u'xi míil ánje ñā? ⁵⁴Ntá
tsi tē dí kuan kōo ne, ¿nté ntu koo
kuntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva
kō é da mií é kuān koo kuvi? —
ka'an ña.

⁵⁵Ura tsíkán ne, kaka'an Jésuu ni
ñā'a san:

—¿Vē'xí ntu nto é t̄iñ nto uun
ñā du'u, é kuan o odo ntō káa nto
ni ūtun san é vēxt̄iñ nto ko? Utén
utén tuví u má ūkún nto kán ne, ña
ni t̄iñ nto ko. ⁵⁶Ntá tsi kuan kōo
kuví vatā ó kaka'an tú'un Xuva
kō, vata koo é kūntaa é kaka'an ñā
ka'án naa Xuva ko kídaā —ka'an
Jésuu.

Un ntíí ntíí ña ntántikin Jésuu ne,
inu ña ne, xtuví mií ña ña.

Dā ntitsí me'ñu Jesuu núu dutu ñá odo nūu san

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55,
63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Ña e t̄iñ Jesuu ne, kue'en ní'i
ñā ña mí tuví dutu ñá odo nūu san,
ñā nani Caífaa. Ikān ntoo mastrú
lei ni ñātā, ña ntādē kú've san dī.

⁵⁸Ntá tsi ntíkin íka Pedrú san ña dá
ntē xee ña nu kí'i kán nú vi'i dutu

ñá odo nūu san. Kúkī'ví ña iní i kán
né, ikān itúvi ña ni sntadún san
vata koo é kōto ntodo ña nté koo
kuvi Jesuu.

⁵⁹Dutu ñá odo nūu san ni ūn ntíí
ntíí ña tsiñu i sán ne, ntuku ñā ña
é dā'ví dovete ata Jesuu, vata koo
é ká'an ña é na kuví ña. ⁶⁰Ntá tsi
kuān te titín ña vete xee ña ne, ñā
tē kuédadii ni ká'an ñā vata koo
é kuē'é ña ña doxilí san. Kidáa ne,
xée ūvi ñā'á ne, ⁶¹ntáka'an ña:

—Ñatíí sa'á ne, kaka'an ña: “Kuvi
nanūu u xúkun Xuva kō sán ne, úni
ntūvi tsí naxntísi xtúku u”, ka'an
kú ña —ka'an ñā'a san.

⁶²Nákuntísi dutu ñá odo nūu san
ne, kaka'an ña:

—¿Ña tuvi ntu é nantiko koō nto?
¿Nee iñā ntu sá'á é ntáka'an ñā'a
san iña nto? —ka'an dútu ñá odo
nūu san ni Jēsuu.

⁶³Ntá tsi nte un siin ña ni ká'an
Jésuu. Kidáa ne, kaka'an dútu ñā
odo nūu san ni Jēsuu:

—Kaka'án u ni ntō nuu Xuva ko,
ñā kantíto san, ka'an ntó ni kó tē
Cristu ntí'xe nto, te I'xá Xuva ko ntō
—ka'an ña.

⁶⁴Kidáa ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—É kaka'an ntú ku nto. Ntá tsi
kaka'án u ni ntō tsí vi'i a vé ne, kiní
nto ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi, te
tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña e dóo
ntíi ini í san. Ki'xi ú mé'ñū viko e
dukún kán —ka'an Jésuu.

⁶⁵Kidáa né, kúdiin dútu ñá odo
nūu san ni ñā ne, ntata ña dōo ñā
vatā xkoó ini ñā ne, kaka'an ña:

—iDōo kiní ó kaka'an ña tsí dadíi
ñā ni Xuva kō! ¿Vá kántio ká ntu ko
ñā'a, ña é ntada ntaa? É tekū nto tsi
dóo kiní ó kaka'an ñā iña Xuva ko.

⁶⁶¿Nté o kadē kuení nto? —ka'an ña.

Nantíko kōō ña nguii san, ntáka'an ña:

—Iō kuetsí ña. Kuetsí é kuví ña —ka'an ña.

⁶⁷Kidáa né, tī'vi díí na nuu ñá ne, ē'ní ña ña ne, xé'ē nuu na vinuu ña.

⁶⁸Ntáka'an na:

—Ká'an ntō ve, Cristu: ¿Xoó ntu é'ni i nto? —ka'an na.

Dá kakā'án Pedru e ñá ini ñá Jesuu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62;

Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Kuan tsi ō itúvi Pedrú san nu kí'i kán. Xée ūun ta'nu kade tsiñu nú vi'i dutú san mí tuví ña ne, kaka'án tun:

—Dívi ntō né, dadíi tsi kaika nto ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Galileá san —ka'án tun.

⁷⁰Ntá tsi núu un ntíí ntíí ña'a san kaká'an ña:

—Ñá iní u nee é káka'an nto —ka'án Pedru.

⁷¹Dā ntíi ña xi'i kán ne, é tūku ta'nu kade tsiñu íni tún ña ne, kaka'an tún nī ña ntāñí étsin san:

—Ña sá'á ne, dadíi kaika ña ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁷²Kaka'an xtúku Pedru e ñá ini ñá ña. Kaka'an ña:

—Ni Úva kō, ñá iní u ña sá'a —ka'an ña.

⁷³Dā ku e ví'i ne, xéē ña ntāñí san ne, ntáka'an ñá ni Pedru:

—Nuu é ntaā i é nto'o ne, kaduku ntée nto ña tsikan, tsí kaka'an ntó vatā ó kaka'an ña —ka'an ña.

⁷⁴Kidáa ne, kaka'an ña é na kué'é Xuva ko ña é na ntō'o ñá tē ña nuu é ntaā i é káka'an ña. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i, ñá ini ntí'xe ú ña tsikan —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i kána lí'xī san.

⁷⁵Kidáa né, naka'án Pedru é káka'an Jēsuu ni ña: “Dí'na dá kána lí'xī sán ne, úni ito ka'an e ñá inín ko”, ka'an ña. Kidáa ne, kíi Pedrú ne, ekú kue'en ña.

Dā ntáda ña kuenta Jēsuu ntá'a Pilatu

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Dā tuví ne, un ntíí ntíí tó'ō dutú san ni ñatā sán ne, nātaká nuu ña é ká'an ña é na kúvi Jesuu. ²Kí'ní ña ña ne, kue'en ní'i ña ña nūu Pílatu, ña tsiñu ka'nu i iña ñuú Roma.

Dā xi'i Júdā

³Júdā, ña é diko Jēsuu, dā kútuni ña tsí kuví Jesuú ne, nātivi iní ña ne, ntāda xtuku ña kuenta é ōko u'xí diu'un kui'xín san nta'a tó'ō dutú ni ñatā san. ⁴Kaka'an ña:

—Édé u kuetsí, tsí ña té nee é kini kaa ni idé ña é kuví ña —ka'an ña.

Ntá tsi ntáka'an ñá ni ñá:

—Ñá tē neé kuenta iñá ntí. Kuenta iña míi ō —ka'an ña.

⁵Été xaa Júdā sán diu'ún san má ūkún kán né, ntíi ña, kue'en ñá ne, nakué'ne mii ñá kúñu ña.

⁶Ntá tsi nátake tó'ō dutú san diu'ún san ne, ntáka'an ña:

—Dōo xií kaa é xnūu o diu'un sá'a ini etun mí ñu'u é kaxé'le ña'a san doméni iña Xuva ko, tsí niñi é inuu á'vi sá'ā —ka'an ña.

⁷Édé kuení ña ne, ñii ña ñu'u iña ñá kade vá'a kídī nte'ú san mí kuntú'xí ña vé'xi xio ñu. ⁸Dukuān ne, kaka'an ñá Ñu'ú Niñi ñu'ú san un

tsi nté vevii. ⁹Kuan ò kúntaa vata ò ka'an nã ka'án naa Xuva ko kídaā, nã nani Jerēmia, dá kã'an nã: “Kĩ'i nã é oko u'xí diu'un kui'xín san, (divi xā'ví e ntáka'an nã Israeé san tsi ntá'vi nã iña nã ne), ¹⁰xé'e nã diu'ún san é ñii nã ñu'u nã kade vá'a kídī sán, vata ò ka'an Xúva ko ni ko.” Kuan ò ka'an nã.

Dã kantítsi mē'ñú Jesuu nuu Pílatu

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Íntítsi me'ñu Jesuu núu nã tsiñu na'nu i ne, tsixe'e nã tsiñu i san nã: —Divi ntō ne, ¿vá Rei iña nã Israee ntú nto? —ka'an nã.

Kaka'an Jéssu ni nã:

—É kãka'an ntú ku nto —ka'an nã.

¹²Da ñii ntátsi'i kuetsi tó'ō dutú san ni ñatā san nã ne, nã ni kã'an kué'en tsi nã. ¹³Kidáā ne, kaka'an Pílatú san ni ñã:

—¿Ñã katéku ntu nto e dóo titín nuu i ntátsi'i kuetsi nã nto? —ka'an Pílatú san.

¹⁴Ntá tsi nté uun tú'ün nã ni ká'an nã. Koó dā kúdu'va nã tsiñu na'nu i san.

Dá kakã'an nã tsí kuví Jesuu

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Dá kakuví viko sã'á ne, kanantíi nã tsiñu na'nu i san da xōo ka nã'a, nã ñu'u kutu san, nã é ntio nã'a san.

¹⁶Ntuvia tsikán ne, nuu kutu uun ñatíi, nã é íní un ntíí ntíí nã'a, nã nani Barābaa. ¹⁷Dã náataká nuu nã'a sán ne, kaka'an Pílatú san ni ñã:

—¿Xoó nã'a ntu ntio nto é nantíi ú nã: Barabaá san ne, o Jéssu, nã e ntáka'an nã'a tsí Cristu nã, nã vexnákakū nto? —ka'an nã.

¹⁸Tsí ini nã é nã'a sán ne, done'u ini ntáda nã kuenta Jéssu.

¹⁹Da ñii tuví Pilatu kádē kú'vē nã ne, taxnuu ñadií nã tú'ün, kaka'an nã: “Nã ku ki'nin nuun iña nã sa'a, nã e dóo va'á nã'a san, tsi dóo kanto'o kó vevii e dóo kiní o kéní kó kuenta iña nã”, ka'an nã.

²⁰Ntá tsi tó'ō dutú san ni ñatā san tsí'i nã dikí nã'a san é na kãkan nã é ntii Barabaá san ne, na kúví Jesuu. ²¹Kaka'an xtúku nã tsiñu na'nu i san ni ñã:

—¿Xoó ntu é ntuvi nã sa'á ntio nto é nantii u? —ka'an nã.

Ntáka'an nã'a san:

—iBarabaa! —ka'an nã.

²²Kaka'an Pílatú san ni ñã:

—¿Nté ntu koo víí u ni Jéssu, nã é ntáka'an nto é Cristu nã? —ka'an nã.

Un ntíí ntíí nã'a san ntáka'an nã:

—iNaxnteē ntó nã krusi! —ka'an nã.

²³Kaka'an Pílatú san ni ñã'a san:

—¿Nté kui? ¿Neé ntu nuu i é kīni kaa é idé nã? —ka'an nã.

Ntá tsi díí díí ka ntii ntáka'an nã:

—iNaxnteē ntó nã krusi! —ntákachu'u nã, ntáka'an nã.

²⁴Dã íni Pilatú san tsí nã kuví víí nã, tsí e éni ntu'u ñã'a san kudiin nã ne, kī'i nã ntute né, nta'a nã nuu nã'á san. Kaka'an nã:

—Ñã túvi kuetsí ko te kúví ñatíí sã'a. Mii nto ini nto nté koo víí nto ni ñã —ka'an nã.

²⁵Un ntíí ntíí nã'a sán ne, ntáka'an nã:

—Kuenta iña míi nti é kuví nã, diví ntí ni i'xá nti —ka'an nã.

²⁶Kidáā ne, nantii nã Barābaa, tsí kuan ò ntío nã'a san. Dã kúví natíí nuu nã Jesuu xó'ō ne, da táxnūu nã nã é naxnteē nã nã ntiká krusi kan.

²⁷Kidáa ne, sntadun ñá tsiñu na'nu i san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu má ví'i mé'ñu kán. Nātaká nuu un ntíí ntíí sntadun, ñá ntoo ikān, mí tuví Jesuu. ²⁸Nantíí ñá ña ne, xnūu ña ña doo kue'e. ²⁹Dēv'á ña le'é iñū né, xntekū ñá diki Jēsuu. Xni'nī ña uun chíin nta'a kua'a ña ne, ínchiti ña nūu ñá ne, da narkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

—iNa kutūví va'ā ntó, Rei iña ñá Israeel! —ka'an ña.

³⁰Tí'vi díí ña nuu ñá ne, kí'í ña chíin é ni'i nta'a ña ne, da káni ña diki Jēsuu. ³¹Dā kúvi narkínteē ñá ña ne, nāki'í ña doo kue'e san ne, naxnūu xtuku ña ña doo mii ña. Kidáa ne, kue'en ní'i ña ñá é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

Dā naxnteē ñá Jesuu ntiká krusi

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Dá kuē'en ña ítsi kán né, tā'án ña uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Cirene, ñá nani Símuun. Éde ña ña kuétsi é kuído ña krusi Jēsuu.

³³Dā xee ña mí nani Gōlgota, é káni tú'un Xiki Dikí Ntixi ne, ³⁴xé'e ña ntute tinti'o é kādaká rkave é kō'o ña. Dā íto nteē ña ne, ña ni ntío ña ko'o ña.

³⁵Dā kúvi naxnteē ñá ña ntiká krusi kán ne, nādikí sntadún san xoo é ní'i i doo Jēsuu, é un é un ña. Kuan ō dé ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. ³⁶Kidáa ne, íntōo ña é kuēnta víi ña ña ikān. ³⁷Xnteē ñá uun ta'vi rkunu dīkí krusi kan é kaka'an neé kuetsi é idé ña. Ta'vi rkunū sán ne, kaka'an: “Ña sá'á ne, Jesuu, Rei iña ñá Israeel”, ka'an.

³⁸Xnteē ñá uvi ña'a ña du'ú ntiká krusi kán ni ñá ntuvi tsikán dī. Uun ña'a ña ne, diñi kua'a ña ne, uun ña'a ña diñi datsin ña. ³⁹Da xóo ka ña'a, ña é ita ntí'xin ne, nārkínteē ñá ña, nakuíko ña dīkí ñá ne, ⁴⁰ntáka'an ña:

—Ntō'o é kānakatsin nto xúkūn sán ne kanaxntitsi xtúku nto té kuvi ūni ntuvi ne, inakákú mii nto kúñu nto vē! Te nuu é ntaā i é I'xá Xuva nti'xe ko ntō né, inántii ntee mii nto kúñu ntō ntiká krusi san! —ka'an ña.

⁴¹Kuan ō dé tó'ō dutú san, ní mastrú leí san, ni ñatā sán dī. Nārkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

⁴²—Ña sá'á ne, nakakū ñá tuku ña'a, ntá tsi ña kuvi nakakú mii ñá kúñu ña. Kaka'an ña tsí Rei iña ñá Israeel san ña. Te ntii ntee mii ña krusi san ve ne, kuinti'xe ntí ña.

⁴³Kaka'an ñá tsí kakuinti'xe ña Xuva kō. Na nakákú Xuva ko ña ve, tē ntio nti'xe ña ña. Tsí kaka'an ña é I'xá Xuva ko ñá —ka'an ñá'a san.

⁴⁴Ña du'ú san é uve dadíi ña ni ñá ntiká krusi kán ne, nārkínteē ñá ña dī.

Dā xi'í Jēsuu

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Kūneé da kanií ñūxiví san da ká'ñu ntuvi un tsi da nté kaeku uni kuáa. ⁴⁶Ura tsikán ne, dōó ntii ka'an Jēsuu, kaka'an ña:

—Elii, Elii, ¿lama sabatani? (é kani tú'un: Xuvā kó, Xuvā kó, ¿nté kuí xtúvi mii ntu ntó ko?) —kuan ō ka'an ña.

⁴⁷Tékū ña ntáñi étsin ne, ntáka'an ña:

—Kakana ña ñá ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Ēlia —ka'an ña.

⁴⁸Ura tsí i kue'en úun ña'a ne, koó da ka'nu ña, kúki'í ña uun doo é xnuu nto'o ña ntidi ía né, xntekū ñá dikí chíin sán ne, xé'e ñá é k'ō'o Jesuu. ⁴⁹Ntá tsi ña nguui sán ne, ntáka'an ña:

—Nakoo mii nto ñá. Koto o tē ki'xi Eliá san é nakakū ñá ña —ka'an ña.

⁵⁰Kidáá ne, kachu'ua ntáa Jesuú ne, xí'í ñá. ⁵¹Ura dú'va tsi í ne, ntáta ntáa dôxi é rkaa iko ini ukun kan, nte díki í un tsi nte xé'e i kán. Táan ne, ntíka xūu san. ⁵²Nakaan ñáña ñá'a sán ne, titín ña kuinti'xe i, ña é xi'í sán ne, ntóto ña. ⁵³Ntíi ña nú ñáña ña da ntóto Jesuú ne, kué'en ñá'a san ñuú Jerusaleen. Titín ña'a ini ña ña.

⁵⁴Dá ini tó'ō sntadún san ni ña ntoo ni'í ñá, ña ntáde Kuenta Jesuu, tsí taán ne, dá ini ña kuán ō kúvi ne, koó dá kúdu'va ña. Ntáka'an ña: —I'xá Xuva nti'xe ko ña sá'a — ka'an ña.

⁵⁵Titín ñadī'í, ña vé'xī nté ñuú Galilea, ñá ntántikin Jesuu é xntii ña ñá ne, ntáñi ika ñá, ntaíto díto ña. ⁵⁶María Madálena ni María, di'í Sántiau ni Jósee san, ni di'í i'xá Zebedeú san ne, ntáñi dadii ña ni ñadī'í, ñá nguui san.

Dā intú'xi Jesuu

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Dá kuáa ne, xée ūun ña kuika, ña ñuú Arimatea, ñá nani Jōsee, ñá kantikin Jesuu. ⁵⁸Kué'en ñá mí tuví Pilatú ne, ntákan ñá kúñu Jesuu. Kidáá ne, kaka'an Pílatú san é nākué'e ña ña. ⁵⁹Nāki'i Josée san kúñu ñá ne, dá xnuu ta'án ña ña doo xee e dóo va'a ne, ⁶⁰xnuu ñá ña ini ñáña mii ñá é dá ve éte nuu

ñá ini xuú san. Édí nuu ñá uun xuu ka'nu xi'í ñáña sán ne, dá ntaka ña. ⁶¹Ntá tsi María Madálena ni María ñá uun sán ne, ñu'u ntee ña nú ñáña san.

Dā idé sntadún san kuenta nú ñáña Jēsuu

⁶²Tévāá du'va tsi ntuvi dá iō dá'na ne, nātaká nuu tó'ō dutú san ni ña fariseú san mí tuví Pilatú ne, ⁶³ntáka'an ña:

—Ntánaka'án nti tsí ka'an ñá veté san dá kántito dukuan ñá tsí te kuvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña. ⁶⁴Dukuān ne, ká'an nto na nākadí va'ā ñá ñáña san da nté tē kúvi uni ntúvi, vata koo é ña kí'ín ña ntántikin ñá ne, natava ña kúñu ñá. Kidáá ne, kuvi ka'an ñá ni ñá'a san tsí e ntóto tó'ō ñá é xi'í ña. Díí díí ka kini kaa dovete sá'a é vata kaa dovete é ká'an di'na ña é ntóto ña —ka'an ña.

⁶⁵Kaka'an Pílatu ni ña: —Dikan ntáñi sntadun é kuēnta víi ña. Kue'ēn ntó ni ña, nakadī kutu ntó te kúvi víi nto —ka'an ña. ⁶⁶Kué'en ñá né, nakadī kutu ñá ñáña san. Édí nuu ña xume ntíkō diñi i mí ntee tá'an xuú san ni ñáña san. Ñu'u ntee sntadún san é kuēnta víi ña.

Dā ntóto Jesuu

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Dā ita ntí'xin ntuvi dá iō dá'na, dá tuvi é kuvi ūun ntuvi vité san ne, kué'en María Madálena ni María ñá uun san é kükoto ntodo ñá ñáña san. ²Kidáá ne, un vá'a tsi taan. Tsi ntíi uun ánje Xuva kō nte e dukún kán. Kí'xi

ña, náxtixio ña xuú san ne, dā itúvi nti'i ña. ³Núu ñā ne, vata kaa dá kāxi'i núu kaa ne, kui'xin kue'en dóo ña vata katsi. ⁴Ná tē nté kaa u'ví sntadún san dá ini ña ña. Koó dā ntaní'i ña ne, vata dí tē xi'i ña. ⁵Ntá tsi kaka'an ánje Xuva ko ni ñadī'í san:

—Ná ku u'ví nto, tsí iní u e ntánantuku nto Jēsuu, ña intée ntiká krusí san. ⁶Xóxō ña, tsí e ntóto ña vata o ka'an ña. Ki'xi nto, koto nto mí'i ínúu ña ne, ⁷Kuē'en náne'e nto, kūkoto ntó ña ntántikin ñá tsi e ntóto ña é xi'i ña. Dī'na ña kí'in ña é ntó'ó ñuú Galilea. Ikan nāni'i ta'an nto ña. Sá'a tsí é kā'án u ni ntō —ka'an ánjē san.

⁸Ura tsí i ntáka ñadī'í san nú ñaña kán. Ú'ví ña, ntá tsi dóo díní ña dī. Koó dā ntaínu ña kue'en ña é kā'an ñá nī ña ntántikin Jēsuu. ⁹Da nēe ini tsí ña náni'i ta'an ña Jesuú ne, kaka'an ñá ntiusi ni ña. Kué'en etsin ñadī'í san mí ntitsí Jesuú ne, ínchití ña nūu ñá ne, tīin nta'a ña dī'ín ña, da ntáka'an ña e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ná ku u'ví nto. Kue'ēn ntó, kukoto ntó ta'an ko, na kí'in ñá ñuú Galiléa ne, ikan kiní ñá ko —ka'an Jēsuu.

Dovéte e ntáa sntadún san

¹¹Da nīi kuē'en ñadī'í san itsi kán né, ío sntadún san é kuē'en ña ñuú Jerusaleen, kúnakoto ñá tó'o dutú san un ntí'í é kúvi. ¹²Dā xee un ntí'í

ntí'í ñatā san e kána ña ne, natíin ña ni ñā. Dōo kue'e diu'un xe'é ña sntadún san ne, ¹³ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san: “Xéé ña ntántikin ña niñú ne, kí'i dú'u ña kúñu ña da nīi ntákidí ntí’”, koo ka'an nto. ¹⁴Te tēkú tó'o ntō e ntáka'an ntó ne, ká'an ntí ni ñā vata koo é ña kué'e ña é ntō'o nto —ka'an ñá nī sntadún san.

¹⁵Kí'i sntadún san diu'ún san ne, ide ña vata o ka'an tó'o dutú san. Kuan tsí ó ntáka'an ñá Israeé san un tsi nté vevii.

Dā teé tsiñu Jesuu ñá ntántikin ña

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Kidáā ne, kué'en ū'xi íin pustrú san ñuú Galilea. Kué'en ña xūku mí taxnúu Jēsuu ña. ¹⁷Dā íni ña ña ne, ínūu iní ña ña. Ntá tsi ío ñá e ña ni kuintí'xe ña te divi nti'xe ña é Jēsuu ña. ¹⁸Xéé Jēsuu mí ntoo ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É ta'xi Xuva kō é kadā kú'vé u un ntí'í é tuví ñuxiví a nī e dukún kán dī. ¹⁹Dukuān é kāka'án u ni ntō é kue'ēn ntó kaniñ nūxiví sa ne, ká'an nto vata koo é kuinti'xe ña'a san un ntí'í ntí'í ñuú san tú'ún kó ne, nakūtsi ntute nto ña kuenta iña Xuva ko, kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ñá, ni kuēnta iña Espiritú Sántū san. ²⁰Nakuā'a nto ñá na káda ntaa ña é un ntí'í ntí'í vatā ó kaka'án u ni ntō. Kunūu me'ñu ú nto ntii dañu ntúví un tsi da nté ntí'í ñuxiví sa. Kuan tsi koo na kōo —ka'an Jēsuu.